Radu Teodorescu

DUMNEZEU
Teologie sau religie

CUPRINS

INTRODUCERE

"Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârşitul, zice Domnul Dumnezeu, cel ce este, cel ce era și cel ce vine."

Apocalipsa 1, 8

Cu aceste cuvine se adresa mai bine de 1900 de ani Sfântul Ioan Teologul primelor comunităţi creştine de după Hristos. S-au scurs mulţi ani de când aceste cuvinte erau cele care urmau să fondeze teologia ortodoxă sau mai bine spus teologia creştin ortodoxă. Ce vroiau să însemne cuvintele Sfântului Ioan Teologul eu sunt alfa şi omega?[1] Evident Dumnezeu nu se referea aici la alfabetul elen care începe cu alfa şi se termină cu omega. Ceea ce deducem chiar din text este că pentru cine îşi ridică întrebări legate de existenţa lui Dumnezeu se cuvine să ştie din start că Dumnezeu este ÎNCEPUT ŞI SFÂRŞIT comcomitent. Acest lucru nu poate fii pe înţelesul minţii omeneşti cum o entitate poate fii concomintent şi început şi sfârşit.

Evident entităţile finite omeneşti sunt categorii finale care au un început şi un final cum ar fii un drum care are un început şi un final, aceasta sunt categoriile în care operează mintea omenească. Logica umană nu este însă logica lui Dumnezeu. În Dumnezeu nu există nici final şi nici început din moment ce Dumnezeu este autorul existenţei. Faptul că Dumnezeu este început şi final concomitent este un adevăr supraomenesc. În Dumnezeu coincide atât începutul lumii cât şi finalul lumii. Tot în Dumnezeu coincide atât începutirile omului cât şi finalul omului.

Din cele mai vechi timpuri, convenţional le vom numii antice [momentan istoricii nu au ajuns la un punct comun referitor la periodizările istorice, unii istorici susţinând existenţa preistoriei sau a neoliticului, paleoliticului şi a altor periodizări] omul şi-a ridicat problema existenţei lui Dumnezeu. Cine este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu? Cum este Dumnezeu? Există Dumnezeu? De ce există Dumnezeu? Au fost întrebări pe care oamenii şi le ridică din toate perioadele istorice şi din toate timpurile. Conform, răspunsurile la aceste întrebări au variat şi ele de la epocă la epocă şi de la perioadă istorică la alte periode istorice.

Deşi în om există istorie, în Dumnezeu nu există istorie, Dumnezeu fiind transistoric sau supraistoric. Fără nici o îndoială că prezentele rânduri sunt o vagă încercare de a spune ceva

---

[1] **Alfa și Omega** (variante: „Alpha și Omega", „A și Ω", „A și O") sunt prima și ultima literă din alfabetul grecesc clasic (ionic). După vechi credințe aceste două litere reprezintă cheia Universului. Sunt folosite și ca simbol pentru totalitate, dumnezeu și în special pentru Christos, primul și ultimul. Expresia biblică „Alfa și Omega" apare în Noul Testament în următoarele 3 locuri: Apocalipsa 1 (8): "Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul, zice Domnul Dumnezeu, cel ce este, cel ce era și cel ce vine." Apocalipsa 21 (6): "Apoi a zis: S'a isprăvit ! Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul. Celui ce îi este sete, îi voi da să bea fără plată din izvorul apei vieții." Apocalipsa 22 (13): "Eu sunt Alfa și Omega, Cel dintâi și Cel de pe urmă, Începutul și Sfârșitul." http://ro.wikipedia.org/wiki/Alfa_%C8%99i_Omega.

despre Dumnezeu. Faptul că Dumnezeu este început şi sfârşit a toate este un adevăr al oricărei religii mature. Deşi toţi oamenii sunt conştienţi de existenţa lui Dumnezeu, totuşi se poate vedea că nu toţi oamenii au aceiaşi raportare la existenţa lui Dumnezeu. În timp ce unii acceptă existenţa lui Dumnezeu cum este şi firesc sau de aşteptat, sunt foarte mulţi care resping existenţa lui Dumnezeu sau deformează realitatea existenţei lui Dumnezeu. Religia a denumit aceste două modalităţi de raportare la Dumnezeu: teism şi ateism. Teismul este acceptarea existenţei lui Dumnezeu şi conformarea vieţii omeneşti în conformitate cu acest adevăr în timp ce ateismul înseamnă negarea existenţei lui Dumnezeu şi consecinţele care rezultă din acest act.

Teoretic deşi se vorbeşte de două feluri de ateism: ateism practic şi ateism teoretic sau ideologic acesta a înbrăcat forma mai multor doctrine intelectuale pe parcusul timpului, ateismul este unul în cele din urmă. El este negarea existeţei lui Dumnezeu sau refuzul de a accepta existenţa lui Dumnezeu. Opinile teologilor referitor la acest fapt sunt multe. Teologii sunt de acrord cu faptul că nu toţi omaneii pot crede la fel de mult în Dumnezeu. Unii cred deplin în Dumnezeu şi ajung la deplinătatea credinţei în Dumnezeu care este sfinţenia, în timp ce alţii resping definitiv credinţa în Dumnezeu. Ateismul practic este refuzul de a crede în Dumnezeu. În sens cât se poate de explicit omul care nu crede în Dumnezeu este un ateu. Dar există o categorie intermediară de atei care cred în Dumnezeu în funcţie de preferinţele lor şi nu de modul în care Dumnezeu vrea acest lucru.

Evident religia secolului al XXI-lea afirmă că există un singur Dumnezeu. Religile care afirmă existenţa într-un singur Dumnezeu sunt demumite coventional de teologi religile monoteiste. Dintre religile monoteiste reamintim: creştinismul, iudaismul şi mahomedanismul. Dintre religiile politeiste care cred în existenţa mai multor Dumnezeu amintim: budismul, hinduismul şi şintoismul.[2]

În mod real există un singur Dumnezeu. Existenţa lui Dumnezeu fiind o realitate supraomenească. Această incapacitate a omului de a cuprinde supraomenescul a dus în antichitate la unlele dintre cele mai bizare crezuri în Dumnezeu. În Grecia şi Italia antică se credea în existenţa a peste 12 Dumnezei sau zei principali şi alţi 24 de Dumnezei secundari [zei]. Libertatea omului de a crede sau nu în Dumnezeu, nu este însă şi un fapt definitoriu în raportarea omului la existnţa lui Dumnezeu. Chiar dacă omul crede în Dumnezeu şi este credincios sau nu crede în Dumnezeu şi este ateu, aceasta nu schimbă cu nimic realitatea existenţei lui Dumnezeu.

Dumnezeu există din veşnicie. Timpul lui Dumnezeu nu este acelaşi cu timpul omului. Timpul omului sunt anii, lunile, orele, minutele şi secundele. Timpul lui Dumnezeu este veşnicia sau eternitatea. Ce este eternitatea? Eternitatea este ceea ce este Însuşi Dumnezeu: lipsa de început sau de final. Este ca şi cum ne-am imagina un drum care nu are nici început şi nici final. Din punctul de vedere al eternităţii în Dumnezeu nu există nici început şi nici final.

Toţi oamenii vor să Îl cunoască şi să fie cunoscuţi de Dumnezeu. Chiar dacă nu toţi oamenii recunosc acest lucru, cunoaşterea şi experimentarea lui Dumnezeu este ceea ce vrea orice om.[3] Toţi oamenii au în mod liber dorinţa de a cunoaşte şi a fii cunoscuţi de Dumnezeu. La cunoaşterea deplină sau totală a lui Dumnezeu ajung însă numai sfinţii.

---

[2] http://ro.wikipedia.org/wiki/Politeism.

[3] Evdokimov**,** P**.,** Cunoaşterea lui Dumnezeu, Ed. Christiana, Bucureşti, 1995. Guitton, J., Dumnezeu şi ştiinţa, Ed. Albatros, Bucureşti, 2000.

Noţiunea de sfânt prespune noţiunea de cunoaştere a lui Dumnezeu. Un sfânt care nu a ajuns la cunoşterea lui Dumnezeu putem spune că nu este sfânt.

Prin urmare cine sunt sfinţii şi teologii? Din moment ce ştim că eixistă un singur Dumnezeu, adevăraţii sfinţi sunt persoane care ajung la cunoaşterea şi experimentarea acestui Dumnezeu. Dumnezeu este o fiinţă care Se descoperă şi se comunică pe Sine sfinţilor Săi. Religia şi teologia consideră că sfinţenia este un atribut al lui Dumnezeu. Dumnezeu nu numai că este sfânt este atotsfânt, adică este început al sfinţeniei. Prin sfinţenie înţelegem „cu evlavie; *p. ext.* cu exactitate, cu scrupulozitate; corect."[4]

Prin urmare, sfinţenia este o însuşire a lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu poate face o personă sfântă prin faptul că această persoană participă la comuniunea cu Sine. Comuniunea cu Dumnezeu este una dintre cele mai importante ramuri ale cunoaşterii lui Dumnezeu. Comuniunea cu Dumnezeu este sursa oricărei teologii sau a religiei. Sfinţenia am sputea spune că este mai mult o însuşire morală a lui Dumnezeu pe care El o oferă sfinţilor sau celor care se apropie de Dumnezeu. Prin urmare, Dumnezeu este mai mult decât orice realitatea oricărei experimentări a sfinţeniei.

Cine este Dumnezeu? Dumnezeu este creator al universului, al omului şi al vieţii. Nimic din ceea ce există nu este creat fără Dumnezeu. Dumnezeu a creat cerul, soarele, luna, sistemul solar şi pe om. Referitor la modul în care Dumnezeu a creat lumea există ale multe opinii. Iudaismul susţine că Dumnezeu a creat universul în şapte zile. Oamenii de ştiinţă susţin că Dumnezeu a creat universul în şapte sau mai multe epoci istorice sau ere geologice. Ceea ce putem ştii cu precădere despre Dumnezeu este că mintea umană nu v-a ajunge să Îl cuprindă pe Dumnezeu în deplinătate.

Prin urmare, putem vorbii de un conflict al religiilor monoteiste şi al religiilor politeiste. Atât religiile monoteiste cât şi religiile politeiste recunosc existenţa lui Dumnezeu. Politeismul crede în mai mulţi Dumnezei. Dumnezeu este o putere sau o energie supracosmică. Acest adevăr a fost recent subiectul mai multor specualţii religioase care dintre care mai contradictorii care în cele din urmă au ajuns să nege realitatea personalismului lui Dumnezeu. Astfel, în cadrul panteismului origenist sau energizant, Dumnezeu este o entitate transpersonală sau multipersonală unoeri chiar impersonală.

Evident, la o cunoaştere deplină a lui Dumnezeu nu putem ajunge deplin. Mai mult decât orice, Dumnezeu este autor al existenţei. Afară de Dumnezeu nu există existenţă şi nici realitate. Ca şi creator al comsoului, Dumnezeu este mai presus de orice cuprindere a omului. Mai mult decât orice Dumnezeu este complexitatea oricărui concept şi oricărui crez în viaţă şi bunătate. Dumnezeu este autor al binelui. Binele ca şi noţiune cosmică şi suprafirească este un atribut al lui Dumnezeu. Dumnezeu este creator al binelui. Existenţa omului ca şi un „bine" produs de Dumnezeu ţine de voinţa lui Dumnezeu. Ştim că omul nu este un produs al hazardului şi al neantului ci mai mult decât orice un produs al voinţei creatoare a lui Dumnezeu. Astfel, omul este o fiinţă supusă lui Dumnezeu. Existenţa lui Dumnezeu se beazează mai presus de orice pe aseitate, pe faptul că Dumnezeu este o existenţă în Sine însuşi. Aseitatea lui Dumnezeu, este un atribut al lui Dumnezeu fiind (în scolastică) "caracterul unei entităţi de a avea ea însăşi cauza şi principiul propriei sale existenţe."[5]

În prezentul volum voi încerca să fac o analiză a termenilor de teologie şi de religie. Deşi aceşti doi termeni sunt aparent indentici, în realitate ei nu sunt. „**RELÍGIE,** *religii,* s.f. înseamnă **1.** Sistem de credinţe (dogme) şi de practici (rituri) privind sentimentul divinităţii şi

[4] http://dexonline.ro/definitie/sfin%C5%A3enie.

[5] http://www.dexonline.news20.ro/cuvant/aseitate.html.

care îi uneşte, în aceeaşi comunitate spirituală şi morală, pe toţi cei care aderă la acest sistem; totalitatea instituţiilor şi organizaţiilor corespunzătoare; confesiune, credinţă. ♦ Fig. Crez, cult. **2.** Disciplină predată în şcoală, având ca scop educarea şi instruirea elevilor în spiritul religiei (**1**) date."[6] Aceasta este definiţia religie, dar care este definiţia teologiei: „disciplină care se ocupă cu expunerea şi fundamentarea teoretică a izvoarelor şi dogmelor unei religii."[7]

Evident, Dumnezeu v-a rămâna taina ultimă a cunoaşterii şi a realităţii omului până la sfârşitul veacurilor. Sfinţii Părinţi ai Bisericii au denumit existenţa lui Dumnezeu „taină suprafiinţială" sau mai bine spus o taină dincolo de cuprindere. Din eternitate, omul a fost desemnat să Îl caute pe Dumnezeu. Deplinătatea existenţei omului nu poate fii găsită decât în Dumnezeu. În Dumnezeu se descoperă sensurile lumii şi ale cosmosului. Cei care caută sensul lumii şi al universului dincolo de Dumnezeu sunt în cautarea unei aporii sau a unei minciuni. Doar Dumnezeu deţine sensul lumii şi al universului. De ce sunt atât de multe planete, galaxi, asteroizi şi de ce este existent atât de mult spaţiu cosmic care la ora actuală este cu neputinţă omului să îl exploreze?[8]

Ceea ce cunoaşte omului din secolul al XXI-lea referitor la Dumnezeu sunt noţiuni destul de generice. Ştim că Dumnezeu este atoateştiutor, atotputernic, atoatecreator, atotdesăvârşit, atotdrept, atotsfânt, atoateproniator şi tot restul de superlative pe care omul le-ar putea crea. Omul a fost înzestrat de Dumnezeu cu mai multe calităţi şi potenţiealităţi. Astfel, unii au fost înzestraţi cu intelect, alţii cu creativitate, alţii cu bunătate, alţii cu răbdare, alţii cu talent şamd, fiecare dintre noi cei creaţi de Dumnezeu avem un anumit dar dat de Dumnezeu. Dumnezeu ca şi creator al omului este cel care a voit ca noi să ne folosim aceste daruri spre lauda şi mărirea Sa. Astfel un tehnician sau un biolog, un antropolog sau un savant care nu pune la picioarele lui Dumnezeu cunoştinţele sale trebuie să ştie că nu face nimic cu toate darurile sale. Tot ceea ce are omul, începând de la calităţile fizice sau cele morale sunt daruri libere şi gratuite a lui Dumnezeu. În acest sens se ştie că Dumnezeu nu a dat darurile sale cu limită. Bunătatea lui Dumnezeu este incomprehensibilă, adică merge dincolo de capacitatea de înţelegere a omului dar ea este o bunătate raţională. Adică,

---

[6] http://www.dexonline.news20.ro/cuvant/religie.html.

[7] http://www.dexonline.news20.ro/cuvant/teologie.html.

[8] „Universul contine tot ceea ce exista, de la cele mai mari galaxii, la cele mai mici particule subatomice. Majoritatea masei de materie observabila vine de la stele din cauza luminii pe care o raspandesc. Obiectele pe care nu le putem observa pot fi detectate daca emit diferite tipuri de radiatii. Chiar daca contine multe corpuri, Universul este un spatiu cu un vast volum de "nimic". O singura parte a Universului este cunoscuta ca avand viata: planeta noastra. Cea mai acceptata teorie cu privire la nasterea Universului este aceea a Big Bangului. Aceasta propune ca Universul era la inceput foarte dens, compact si fierbinte. Din motive necunoscute, o explozie cosmica numita Big Bang, s-a produs in urma cu 10 - 20 miliarde de ani, si de atunci Universul este intr-o continua expansiune. Teoria Big Bangului a fost elaborata datorita analizei luminii emise de galaxii, lumina acestora ajungand la noi cu o tenta rosiatica, ceea ce inseamna ca galaxiile se indeparteaza unele de altele. Efectul spre rosu al galaxiilor care se departeaza de noi este numit efect Doppler. Cu ajutorul acestuia mai putem afla si distantele dintre galaxii. Daca expansiunea va continua, Universul va deveni din ce in ce mai gol, iar spatiul din ce in ce mai rece. Insa daca Universul va incepe sa se contracte, galaxiile se vor apropia pana cand vor intra in coliziune si vor fuziona. Totul va fi distrus. Viitorul depinde de cantitatea de materie pe care o contine Universul pe metru cub. Insa potrivit informatiilor actuale ea este prea mica pentru ca Universul sa inceapa sa se contracte. Cu toate acestea in prezent cunoastem prea putin din tot Universul (cca: 5%), pentru a ne putea exprima categoric." http://www.astronomia.go.ro/universul.html.

Dumnezeu ca şi creator al universului şi al cosmosului ştie mai bine decât ar putea ştii omul care este rostul şi menirea a tot ceea ce există şi a ţelului final al omului. Omul este o fiinţă care a fost înzestrată de Dumnezeu cu capacitatea de a fii conştient de sine. Conştiinţa de sine pe care nu o găsim în regnul animal este un dar al lui Dumnezeu faţă de om. Ce trebuie să facă omul în faţa revărsări de „daruri” sau talente a lui Dumnezeu faţă de om?

Se cuvine ca omul să mulţumească lui Dumnezeu pentru toate darurile cu care Dumnezeu l-a înzestrat. Chiar dacă nu toţi suntem de o frumuseţe fizică extraordinară, nu cred că există om care să poată spune că nu a fost înzestrat de Dumnezeu cu nimic. Dumnezeu a creat fiinţele văzute şi nevătute. Fiinţele nevăzute sunt îngerii. În lumea văzută Dumnezeu a creat omul în timp ce în lumea nevăzută Dumnezeu este creator al îngerilor. Trebuie să facem cunoscut că Dumnezeu este Cel care posedă deplinătatea ţelului final al existenţei omului. Ţelul final al existenţei omului nu este ceva care este descoperit în deplinătate omului. De ce îngăduie Dumnezeu lucrurile rele şi răul în lume? Toate aceste întrebări pe care omul şi filosoful şi le ridică sunt întrebări legitime. Ele au făcut subiectul unei ramuri speciale în teologie şi religie care se numeşte: teodicee. Ce este teodicea? Teodicea este „o doctrină filozofico-religioasă conform căreia lumea este o creaţie perfectă a divinităţii, iar răul are cu totul o altă origine decât cea divină şi existenţa lui nu poate pune la îndoială bunătatea şi atotputernicia lui Dumnezeu. /<fr. *th'eodic'ee.*”[9]

Dumnezeu este taina ultimă şi subiectul ultim al cunoaşterii omeneşti. Mai înainte de a ne privii pe noi înşine ca şi fiinţe autonome şi dornice de a fii recunoscute ca şi vrednice de Dumnezeu se cuvine să ne recunoaştem propria limitaţie în faţa lui Dumnezeu. Ca şi fiinţă eternă şi dincolo de capacitatea noastră de cuprindere, Dumnezeu este o fiinţă care etern este dincolo de cuprinderea omului. Numai în recunoaşterea propriei limitaţii omul v-a ajune să se apropie de Dumnezeu.

---

[9] http://teodicee.vocabular.ro/wor.

Capitolul 1

Cunoaşterea lui Dumnezeu: teologul

Fără nici o îndoială că nu este uşor a scrie ceva valabil despre teologi. Trebuie însă să spunem că după cum există în lumea actuală diferite ştiinţe şi oamenii care le expun cum ar fii biologi, antropologi, meteorologi, istorici, matematicieni, fizicieni, tot aşa cei care se ocupă cu problema studieri lui Dumnezeu sunt teologi. Denumirea de teolog însă este una tehnică sau în orice caz, este una din câte putem vedea nesigură, fiindcă din moment ce Dumnezeu este singura fiinţă existentă şi autorul întregii existenţe nu ştim dacă este deplin corect să ne raportăm la Dumnezeu prin teologi. În mare toţi oamenii se raportează cumva la Dumnezeu, asta nu îi face pe toţi teologi. Teologii sunt cei care se raportează la Dumnezeu la modul absolut. Un teolog este absolut dedicat studierii adevărurilor legate de existenţa şi de modul de fiinţare a lui Dumnezeu.

Astfel, „un **teolog** este o persoană care studiază sau care este educată în teologie. Rădăcina acestui cuvânt "teologie" derivă din grecescul: θεολογία, *teologia*, din θεός, *theos* sau Dumnezeu λόγος şi *logos*, cu sufixul ια, *ia*, "starea de," "proprietatea de," "locul de". O transcriere literală a cuvântului grec ar fi "a vorbi despre Dumnezeu" care este ceea ce face un teolog. Teologii folosesc forme variate de analiză şi argumente pentru a ajuta la înţelegerea, explicarea, testarea, critica, apărarea sau promovarea oricăror dintre subiectele religioase. Teologia îşi are originile în gândirea greacă clasică, dar a primit sensuri noi în contextul creştin prin aceea că Părinţii Bisericii, lucrând în creuzetul grec, au explicat sensul Scripturilor şi învăţăturilor lui Hristos."[10]

Prin urmare, deşi orice om poate avea un raport liber cu Dumnezeu, adică tot omul poate ajunge la o anumită cunoaştere a lui Dumnezeu, nu toţi sunt teologi. Din câte ştim teologia este ştiinţa studierii lui Dumnezeu, sau mai bine spus aprofundarea în cunoaşterea lui Dumnezeu.[11] Prin urmare, teologia este „ştiinţa şliinţelor" o disciplină peste care nu mai putem ajunge niciunde fiindcă ea se ocupă cu studienrea Autorului tuturor ştiinţelor şi al creaţiei: Dumnezeu.

Dumnezeu este autorul universului, cosmosului şi a tot ceea ce există. Fără Dumnezeu din câte ştim nu s-a creat nimic din ceea ce s-a creat. Prin urmare, teologii sunt cei care încearcă să Îl afle pe Dumnezeu ca şi autor al cosmosului şi al întregii existenţe. În acest sens am putea spune că există o dimensiune cosmică a teologilor şi a modului în care ei Îl studiază pe Dumnezeu. Dumnezeu este autor al cosmosului. Am putea spune că teologii sunt cei care trebuie să ni-L prezinte pe Dumnezeu ca şi autor al cosmosului şi a tuturor galaxiilor şi a planetelor. Dacă astronomii ne aduc la cunoştinţa cosmosului, teologii ne aduc la originea existenţei cosmosului: Dumnezeu. Fără nici o îndoială că cu toţii suntem copleşiţi de măreţia bolţii cereşti, de multitudinea de planete şi de galaxii pe care o vedem noaptea când cerul este senin.

---

[10] http://ro.orthodoxwiki.org/Teolog.

[11] http://en.wikipedia.org/wiki/Theologian.

În mod foarte clar nu putem să avem o cunoaştere deplină a lui Dumnezeu. Cunoaşterea lui Dumnezeu este numai parţială prin urmare şi cunoaşterea teologilor este numai parţială. Fără nici o îndoială că nu putem eticheta cunoaşterea teologică ca fiind deplină. Dumnezeu este infinit şi etern prin urmare teologii sunt cei care într-un anume sens ajung să fie conştienţi de eternitatea şi de infinitatea lui Dumnezeu. Teologii sunt cei care trebuie să măsoare eternitatea lui Dumnezeu şi în acest sens, teologii sunt cei care trebuie să fie atemporali, să fie deschişi în spre infinitatea timpului lui Dumnezeu. Din câte ştim, la Dumnezeu nu există timp la fel nici o umbră de mişcare sau de mutaţie. Încă din prima zii a creaţiei şi până la ultima zii Dumnezeu v-a rămâne acelaşi.

Prin urmare este greu de realizat dacă Dumnezeu este neschimbător şi teologii trebuie să fie neschimbători. Ca şi autor al creaţiei, Dumnezeu este Cel care stabileşte tot ceea ce are loc în lumea creată. Dumnezeu nu are nevoie prin urmare de teologi în sensul deplin. Dumnezeu poate exista şi fără teologi. După cum Dumnezeu a existat din eternitate mai îniante de a fii creat cosmosul şi lumea îngerilor, lumea angelică, la fel Dumnezeu poate exista şi fără teologi. Prin urmare, teologii nu sunt o categorie necesară în cazul existenţei lui Dumnezeu. Criterile după care Dumnezeu Îşi alege teologii sunt destul de variate. Am putea spune că există „schimbare” în modul în care Dumnezeu îşi alege teologii în diferite epoci. Astfel, ştim că atunci când „planul” lui Dumnezeu la un anumit moment din evoluţia omului nu este respectat de om, Dumnezeu Îşi alege anumiţi teologi prin care Îşi realizează ceea ce doreşte. Dorinţele lui Dumnezeu nu pot fi chestionate. De asemenera ceea ce vrea Dumnezeu este ceea ce trebuie şi un teolog să vrea. Sunt teologi cei care fac voia lui Dumnezeu. Pentru a face voia lui Dumnezeu este necesar să Îl cunoaştem pe Dumnezeu sau să ne îndreptăm spre Dumnezeu.

În acest sens, teologii sunt cei care îşi îndreptează viaţa lor exclusiv spre Dumnezeu. Astfel, dacă în lumea în care trăim există concepţii sau curente de gândire care chestionează „primordialitatea” existenţei lui Dumnezeu faţă de restul existenţelor sau a ierarhiilor valorice, pentru un teolog este cât se poate de clar că nu există ceva dincolo de Dumnezeu.[12] Este foarte adevărat că pe marginea existenţei lui Dumnezeu se poate specula, şi se poate ajunge la diferite concluzii şi la diferite alte moduri de a Îl vedea pe Dumnezeu. Dumnezeu însă rămâne autor al creaţiei indiferent de orice altă opinie ar sugerea orice altă ştiinţă sau filosofie.[13] Prin urmare, ştim că dacă din eterninate Dumnezeu a existat fără teologi, El poate să existe şi în lumea creată la fel de bine. Problema teologilor a apărut odată cu creaţia lumii văzute. În acest sens, teologia folosşte termenul de „creaţie” pentru a ne referii la tot cea ce Dumnezeu a realizat din ceea ce vedem.

În acest sens trebuie spus că Dumnezeu este realitatea ultimă pe care teologul are menirea de a o aprofunda. Procesul de aprofundare din punctul de vedere al teologului este dependent de ceea ce vrea Dumnezeu şi de ceea ce descoperă Dumnezeu prin voia Lui. Teologul are menirea de a asculta de voia lui Dumnezeu. Pentru a asculta teologul are menirea de a face voia lui Dumnezeu. În acest sens, teologii sunt cei mai mulţi conştienţi că ei sunt creaţi după voia lui Dumnezeu. Teologia ne spune că omul este creat după chipul lui Dumnezeu. Prin urmare, cu toţii oamenii avem un „chip al lui Dumnezeu.” Teologii ne spun astfel că chipul lui Dumnezeu poate degenera. Omul trebuie astfel să „menţină chipul lui

---

[12] http://www.referat.ro/referate/Dumnezeu_Creatorul_a8274.html.

[13] Teologie crestina I , Millard J. Erickson,Editura Cartea Crestina Oradea, 1998 Old Testament Theology, Paul R. House, InterVarsity Press, Downers Grove Illinois. Themes In The Old Times Theology , Roy B. Zuck, Moody Chicago 1991.

Dumnezeu” din el prin fapte bune, prin bine în general. Chipul lui Dumnezeu din om poate fi pierdut prin viaţa patimilor. Astfel, patimile omului pot să îl transforme pe om din chip al lui Dumnezeu într-un stadiu mai jos decât cel al reptilelor. Omul se poate menţine după chipul lui Dumnezeu dacă duce o viaţă teologică, sau poate să ajungă mai jos decât chipul animalelor. În acest sens, omul este un stadiu intermediar între viaţa animală şi viaţa lui Dumnezeu.[14]

Prin urmare ceea ce ne spun teologii este că omul trebuie să ajungă la o asemănare continuă cu Dumnezeu. Aceasta este ceea ce teologii răsăriteni numesc ca omul să „devină un Dumnezeu după har,” adică un Dumnezeu după lucrarea cu harul lui Dumnezeu. Ceea ce alungă harul devenirii unui dumnezeu după har în cazul omului sunt păcatele sau lanţul robei păcatelor care îl subjugă pe om în ceea ce teologia denumeşte patimi. De fapt aici este lucrarea cea mai grea din punct de vedere ascetic.

Fără nici o îndoială că nu putem vorbii de teologi ca şi nişte oameni care nu sunt preocupaţi de asceză. Asceza în acest sens, are un aspect legat de libertatea omului de a se raporta la materie. Prin urmare înţelegem că teologul trebuie să fie un om ascetic, adică să fie conştient că nu trebuie să exagereze în raportarea lui la mediul înconjurător. Contrar mai multor altor opinii nu putem crede că viaţa teologică nu este o viaţă a ascezei.

Care ar fi în acest sens beneficiile ascezei? La cel bun ca un teolog să fie şi un ascet? În primul rând am putea spune că asceza are o anumită profunzime teologică din cauză că este un sens al „renunţării” prin care teologul îşi arată întoarcerea lui de la materie în spre Dumnezeu. Dumnezeu caută o formă palpabilă a sincerităţii noastre faţă de El, şi noi putem să i-o arătăm prin dispunerea noastră de a a duce o viaţă raţională sau mai bine spus ascetică. A duce o viaţă ascetică se leagă de înseşi condiţia primordială a creaţiei omului în care omului i s-a spus că trebuie să se înfrâneze să nu dea curs tuturor pornirilor sale: „din toţi pomii raiului să mănânci, numai din pomul cunoştinţei binelui şi al răului să nu mănânci, fiindcă în ziua în care vei mânca vei murii negreşit.” Prin urmare înţelegem că omul a fost creat cu o libertate deplină.

Este necesar să ne gândim la teologi ca şi la asceţi. Teologii sunt cei care sunt chemaţi permaent la exerciţiul cunoaşterii lui Dumnezeu. Cunoaşterea lui Dumnezeu este ceva care poate fi asemănat cu un exerciţiu matematic. Bineînţeles că Dumnezeu nu se reduce la un simplu exerciţiu matematic.[15] Prin urmare, cel care voieşte să devină teolog trebuie să îşi asume şi condiţia ascetică, condiţia înfrânării. Această condiţie a ascetismului este un război continuu cu excesul şi cu patimile omului care tind să îl stăpânească pe om.

Viaţa de exces nu este viaţa teologilor. Prin urmare teologii nu sunt oamenii alcoolului, al desfâului şi al vrajbei. Dacă vedem că în jurul noastru nu puţine sunt cazurile în care aceste „pseudo-modele” sunt promovate, dorinţa noastră este de a ne opune lor şi de a arăta cine sunt adevăraţii teologi. Nu putem concepe în acest sens un teolog care fumează sau se îmbată. La fel nu putem concepe un teolog care are un comportament violent între semenii lui. Bineînţeles că nu trebuie să cerem mai mult teologilor decât sunt ei. Prin urmare, trebuie să ştim că chiar dacă teologii au ajuns măsuri înalte de viaţă socială sau urbană, ei nu sunt chemaţi să devină o modă socială. Teologii au datoria de a fii direct în slujba lui Dumnezeu,

---

[14] **PĂTIMÁŞ, -Ă,** *pătimaşi, -e,* adj. **1.** (Adesea substantivat) Cuprins, stăpânit de o patimă, rob al unei pasiuni; *p. ext.* părtinitor. ♦ Care exprimă, trădează patimă; determinat de patimă; pasionat. ◊ (Adverbial) *Vorbeşte pătimaş.* **2.** (Înv. şi reg.) Bolnav, suferind. – **Patimă** + suf. *–aş.*

[15] http://en.wikipedia.org/wiki/Asceticism.

de a căuta să facă voia lui Dumnezeu. Teologii sunt chemaţi să Îl facă cunoascut pe Dumnezeu şi voile Lui numai când Dumnezeu vrea acest lucru.

Nici un teolog din toate epocile de până acum, după ce a ajuns la o anumită cunoaştere a lui Dumnezeu nu a fost contrar ascetismului. Vedem însă că sunt mulţi preudo-teologi, oameni cu un comportament social reprobabil care de multe ori când au ocazia în mas media şi în viaţa socială tipăresc, editează şi scot cărţi de teologie, pretinzându-se că sunt teologi. Ţinem să avertizăm că conform dictonului Vechiului Testament: „este un lucru înfricosător a cădea în mâinile Dumnezeu celui viu.” Am putea spune că miza teologilor este una imensă. Dar trebuie să fim conştienţi că teologii nu îşi pot permite să se „joace” cu Dumnezeu. Teologii sunt prietenii lui Dumnezeu. Ei sunt însă prietenii nu fiindcă Dumnezeu ar avea nevoie de prieteni, ci sunt prieteni al lui Dumnezeu în măsura în care sunt înaintaţi în fapte bune. S-a spus în vechime că: „Dumnezeu se ascunde în poruncile Lui şi se descoperă nouă pe măsură ce le împlinim.” În mod evident teologii sunt cei care ajuns la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu din propria conştiinţă şi nu obligaţi de anumite împrejurări.

Prin urmare, teologii nu pot să Îl falsifice pe Dumnezeu. După cum adevărurile de natură istorică de exemplu pot fi falsificate, la fel pot fi falsificare şi adevărurile de natură teologică. Falsificarea unui adevăr de natură teologică este ceea ce teologia denumeşte ca şi „erezie.” În aceste sens, erezia este distorisionarea voită a adevărurilor teologice.[16]

Prin urmare, teologii sunt o tradiţie veche în trecutul umanităţii. De la Apostolul Pavel la Simoen Noul Teolog şi la Karl Barth sau Jurgen Moltman teologii sunt prezenţi în mai multe stratuzri sociale ale existenţei noastre. Se pot spune multe despre teologi. Teologii sunt cei care au studiat despre Dumnezeu care au voit să analizeze problema profundă a existenţei lui Dumnezeu.

Este foarte greu să fii teolog în sensul adevărat al cuvântului. A fii teolog în sensul real al cuvântului înseamnă afgii una cu Dumnezeu şi a te dedica în întregime lui Dumnezeu. Unul dintre cele mai mari exemple clasile ale marilor teologi a fost Sfântul Simoen Noul Teolog. Sfântul Simoen Noul Teolog[17] este pentru cei care vor să studieze teologie un exemplu de teolog. A fost şi denumit de Biserică Noul Teolog din cauza profunzimii teologiei pe care o practica. Ce putem învăţa de la acest mare sfânt al Bisericii şi în special al Bisericii Ortodoxe?[18]

De la Sfântul Simeon Noul Teolog care este un sfânt ocrotitor al teologilor şi al celor care vor să studieze despre Dumnezeu învăţîm în primul rând metoda unei rugăciuni unice. Este vorba de rugăciunea inimii care după cum a practicat-o acest mare sfânt este o metodă de comuniune permanentă cu Dumnezeu. „Trei sunt felurile rugaciunii şi ale luarii aminte prin care sufletul sau se înalţă, sau se coboara. Se înalţă **daca le întrebuinţeaza la timp potrivit**, sau se coboară daca le întrebuinţeaza fără socoteala, la vreme nepotrivită. Iar **trezvia şi rugaciunea sunt legate între ele ca sufletul şi trupul**: lipsind una, nu poate sta nici cealaltă. Unirea lor se face in acest chip: întai, **trezvia se opune păcatului**, ca un străjuitor şi înainte mergător; în urma ei, **rugăciunea desfiinţeaza şi sterge îndata gândurile rele**, împiedicate de străjuitor, luarea aminte neputând face singura acest lucru. Acestea sunt deci poarta vieţii şi a morţii: **luarea aminte şi rugaciunea**. De o curaţim prin trezvie, ne îmbunătaţim; iar de o întinăm prin lipsa de pază, ne înrăim. Fiindca am spus deci că luarea aminte şi rugaciunea sunt de trei feluri, trebuie să înfăţişam

[16] http://www.moldovacrestina.net/predici/ce-este-erezia-definitia-biblica.
[17] http://ortodoxiesiviata.blogspot.com/2009/03/sfintul-simeon-noul-teolog-949-1022.html.
[18] http://mantuire.50webs.com/snt_index.html.

însuşirea fiecaruia din ele, ca cel ce vrea să dobandească viaţa şi să şi-o desăvârşească, să aleagă din aceste trei feluri care se deosebesc între ele, pe cel mai bun, ca nu cumva, ţinând din neştiinţa pe cel mai rău, sa fie scos de la ceea ce e mai bun."[19]

Dintre toţi marii teologi care au exsitat Sfântul Simeon este unul dintre cei mai renumiţi. Teologia lui nu a fost numia teorie ci şi viaţă şi trăire efectivă cu Dumnezeu şi cu îngerii Săi. Mai multe informaţii despre Sfântul Simeon le găsim în chiar acatistul său, care este un acatist al teologilor sau al celor care vor să facă teologie.[20] Pomenirea Sfântului Simoen se face în fiecare an pe data de 12 martie. În lima română avem mai toate scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog. O mare parte dintre ele au fost editate la Editura Desis.[21]

Temele centrale ale teologiei Sfântului Simeon sunt profunde. De la vederea lui Dumnezeu în lumina inefabilă a măririi Sale la contemplarea îngerilor, Sfântul Simeon a eloborat o teologie extraordinară şi unică. Sfântul Simeon este un model de teologie pentru toţi cei care au trăit după el.[22] Dar mai presus de orice Sfântul Simeon Noul Teolog a fost un iubitor de frumos. Cunoaşterea şi esperimentarea lui Dumnezeu a fost pentru el mai mult decât orice un fel de experimentare a frumosului.[23] Cea mai reprezentativă formă a teologiei Sfântului Simeon Noul Teolog au fost Imnele iubirii dumnezeşti.

Imnele iubirii dumnezeişeti sunt cele profunde scrieri teologice care s-au scris vreodată. Teologia Imnelor iubirii Dumnezeieşti este o lucrare de o profunzime extraordinară. Aceste imne sunt o axare a omului pe experimentarea lui Dumnezeu în lumină şi în adevăr.[24] Sfâtnul Simon a fost un mare teolog din perioda imperiului Bizantin condus de la Constantinopol. Teologia s-a a fost una reală şi deplină a lui Dumnezeu. Sfântul Simon şi exemplul vieţii sale sunt modele pentru toţi teologii şi cei care vor să studieze teologia.

Sfântul Simoen a trăit într-o perioadă critică din trecutul umanităţii. El a trăit între perioada de la trecerea de la mileniul 1 în mileiul 2. aceste vremuri au fost foarte mult asemănătoare cu a noastre. Sfântul Simon s-a născut în anul 949 şi a murit în linişte în anul 1021. Evident, teologi au fost mai mulţi.[25] Sfântul Simon este considerat dimpreună cu Sfântul Grigorie cel Mare sau Grigorie Teologul un sfânt al teologilor. Prin urmare, în capitoul de faţă ne vom ocupa cu ceea ce defineşte un teolog sau ceea ce face pe cineva teolog. Evident, teolog este o persoană care se dedică lui Dumnezeu. Un teolog este o persoană care nu mai trăieşte el ci în el trăieşte Dumnezeu. Secolul al XX-lea a fost un secol bogat în

[19] Idem.
[20] http://www.crestinortodox.ro/acatiste/acatistul-sfantului-simeon-noul-teolog-67167.html.
[21] A se vedea *Discursurile teologice şi etice* 1998 şi *Cateheze,* 1999.
[22] Hilarion Alfeyev, *St. Symeon the New Theologian and Orthodox Tradition,* Oxford University Press, New York, 2000. *Un grand mystique byzantine. Vie de Syméon le Nouveau Théologien (949-1022) par Nicétas Stéthatos*, în "Orientalia Christiana", XII, nr. 45, Roma, 1928 (presc. *Vie*), H.J.M. Turner, *St. Symeon the New Theologian and Spiritual Fatherhood,* E.J. Brill, Leiden. New York. Kobenhavn. Köln, 1990. Arhiepiscopul Basile Krivochéine**,** *În lumina lui Hristos. Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022): Viaţa – Spiritualitatea – Învăţătura*, traducere din limba franceză de Preot conf. dr. Vasile Leb şi Ierom. Gheorghe Iordan, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997 . Yves Congar, *Saint Syméon le nouveau Theologién. Une experience de l'exprit,* în "La vie spirituelle", Janvier-février, 1978, N◦ 624, Tome 132. Kallistos of Diokleia*, Deification in St. Symeon the New Theologian,* în "Sobornost", vol. 25:2, Oxford, 2003.
[23] *Filocalia sau Culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi, care arată cum se poate omul curăţi, lumina şi desăvârşi,* vol. VI, traducere, introducere şi note de Pr.Prof. Dumitru Stăniloae, Ediţia a doua, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, (presc. *FilocaliaVI*).
[24] http://www.scribd.com/doc/940264/IMNELE-IUBIRII-DUMNEZEIESTI.
[25] http://teologiromani.org. Dicţionarul Părintelui Academician Mircea Păcurariu este un cumul major de aproximativ 540 de mari teologi români care au trăit pe suprafaţa României. Este o lucrare pe care o recomandăm tuturor celor care vor să păşească pe treptele şcolilor teologice.

teologi. Nu se ştie exact numărul total al teologilor secolului al XX-lea. Dintre cei mai semnificativi teologi creştini ai secolului al XX-lea am putea enumera pe următori: Bartolomeu Anania (1921-) Hans Urs von Balthasar (1905-1988) Karl Barth (1886-1968) Louis Berkhof (1873-1957) Arsenie Boca (1910-1989) Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) Edgar S. Brightman (1884—1953) F.F. Bruce (1910-1990) Emil Brunner (1889-1966) Rudolf Karl Bultmann (1884-1976) Gordon Clark (1902-1985) Edmund Clowney (1917–2005) John B. Cobb (1925–) Yves Congar (1904-1995) Oscar Cullmann (1902-1999) Dorothy Day (1897—1980) Avery Cardinal Dulles (1918–) Frederic William Farrar (1831-1903) Hans Wilhelm Frei (1922-1988) Greg Bahnsen (1948-1995) Constantin Galeriu (1918-2003) J. Kenneth Grider Gustavo Gutiérrez (1928–) Georgia Harkness (1891-1974) Adolf von Harnack (1851-1930) Charles Taze Russell (16 Februarie, 1852 – 31 Octmbrie , 1916) Carl F. H. Henry (1913-2003) Anthony A. Hoekema (1913-1988) Heinrich Julius Holtzmann (1832-1910) E. Stanley Jones (1884-1973) Albert cca. Knudson (1873-1953) Hans Küng (1928–) Abraham Kuyper (1837-1920) C. S. Lewis (1898-1963) Edwin Lewis (1881-1959) Bernard Lonergan (1904-1984) Vladimir Lossky (1903-1956) Henri de Lubac (1896-1991) J. Gresham Machen (1881-1937) Martin E. Marty (1928-) Thomas Merton (1915-1968) Johann Baptist Metz (1928–) Ileana Mălăncioiu (1940-) John Murray (1898-1975) Nicolae Neaga (1902-2003) Reinhold Niebuhr (1892-1971) H. Richard Niebuhr (1894-1962) Rudolf Otto (1869-1937) Albert C. Outler (1908-1989) J. I. Packer (1926-) Antonie Plămădeală (1926-2005) Karl Rahner (1904-1984) Joseph Ratzinger (1927-) Serafim Rose (1934-1982) Ioannis Zizioulas (1931-) Franz Rosenzweig (1886-1929) Rosemary Radford Ruether (1936–) Francis Schaeffer (1912-1984) Leo Scheffczyk (1920-2005) Albert Schweitzer (1875-1965) Fulton Sheen (1895-1979) Albert Benjamin Simpson (1843-1919) Dumitru Stăniloae (1903-1993) Nicolae Steinhardt (1912-1989) John Stott (1921-) Paul Tillich (1886-1965) Iosif Ton (1934-) Thomas F. Torrance (1913-) Cornelius Van Til (1895-1987) John Walvoord (1910-2002) B. B. Warfield (1851-1921) H. Orton Wiley (1877-1961) Karol Wojtyła (Papa Ioan Paul al II-lea) (1920-2005) Christos Yannaras (1935-) John Howard Yoder (1927-1997).

Evident nu putem enumera pe toţi teologi din toate veacurile. În prezent nu se ştie un număr estimativ al tuturor teologilor. Se ştie în special de teologii creştini. În vremurile de după Hristos teologii creştini sunt cei care sunt în special consideraţi adevăraţii teologi.[26] Evident, teologi sunt în special persoane cu frică de Dumnezeu. Evagrie Ponticul ne-a lăsat o maximă celebră referitoare la teologi în care el spunea că „sunt teologi cei care se roagă şi cel care se roagă este teolog.”[27] Evarie a fost fără nici o îndoială un mare teolog. Dintre principalele sale lucrări teologice amintim: Tratatul practic, Gnosticul şi Capetele gnostice. Evagrie a fost un teolog intelectual, intelectualizant şi intelectualist. Teologia s-a se baza

[26] http://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_teologi_cre%C8%99tini.

[27] „Evagrie s-a născut la Iborna, în Pont (de unde şi supranumele de *Ponticus*, Ponticul). A fost hirotesit citeţ de Sfântul Vasile cel Mare, hirotonit diacon de Sfântul Grigorie de Nyssa şi arhidiacon de Sfântul Grigorie Teologul, pe atunci episcop de Nazianz. În anul 379 l-a urmat pe acesta din urmă la Constantinopol, unde a şi predicat. În urma unor intrigi obscure de la curtea împărătească este obligat să părăsească Constantinopolul în 381 şi să se îmbarce pentru Ierusalim ca să scape de o arestare iminentă. Aici este primit în mănăstirea Sfintei Melania cea Bătrână şi a lui Rufin de Aquilea (345-410), pe Muntele Măslinilor. La îndemnul Sfintei Melania pleacă, în 383, în Egipt, şi devine călugăr la Nitria, sub îndrumarea Sfântului Macarie cel Mare. Mai târziu se retrage la Chilii (Kellia), un loc şi mai singuratic, unde îşi duce viaţa de monah recopiind manuscrise pentru călugări până la moartea sa, în 399.” http://ro.orthodoxwiki.org/Evagrie_Ponticul.

foarte mult pe cunoaşterea lui Dumnezeu din punct de vedere intelectual. Dumnezeu era pentru Evagrie nu numai creator al universului ci mai mult decât orice posibilitate de „iluminare a minţii sau a intelectului."[28]

Oricum, care sunt funcţiile teologului? Ce trebbuie să facă şi să nu facă un teolog? În primul rând, un bun teolog nu trebuie să fie ignorant faţă de cei care au fost mai înainte de el. Astfel, un bun teolog trebuie să ştie de Sfântul Ioan Teologul, de Sfântul Grigorie Teologul şi de Sfântul Simon Noul Teolog care sunt modele ale tuturor teologilor. Aceşti mari teologi au fost rânduiţi de Biserică ca şi model al tuturor teologilor. Evident, Biserica are o anumită categorie de teologi, dar ca şi omanei nu putem crede că am putea cuprinde toată deplinătatea cunoaşterii lui Dumnezeu de către om. Teologia şi teologii afirmă o cunoaştere parţială a lui Dumnezeu. Dumnezeu nu poate fii cunoscut „în fiinţa lui" după cum spunea Sfântul Grigorie Palama. Totuşi, putem cunoaşte ceva din Dumnezeu. Sfântul Grigorie Palama spunea că putem cunoaşte doar lucrările sau energiile lui Dumnezeu. Cunoaşterea lui Dumnezeu este mai mult decât orice o cunoaştere abisală şi fără întoarcere. Mari mistici cum ar fii Meister Eckhard au scris mai mult lucruri despre cunoaşterea lui Dumnezeu. În evul mediu European, Eckard a fost adeptul unei „cunoaşteri totale a lui Dumnezeu," de tip panteist.[29] Dumnezeu după cum spunea Sfântul Grigorie Palama şi Sfinţii Părinţi, iar mai nou teologul român Dumitru Stăniloae, este o fiinţă personală la care omul se rapoetează prin cunoaştere personală. S-a vorbit astfel în teologia ortooxă de „personalismul cunoaşterii lui Dumnezeu."[30] Dumnezeu ca şi fiinţă personală se descoperă omului în mai multe feluri. Cunoaşterea Lui este mai mult decât orice o cunoaştere personală şi reală. În primul rând teologia ne învaţă că Îl cunoaştem pe Dumnezeu ca şi „dătător sau creator al vieţii." Fără nici o îndoială Dumnezeu este creator al vieţii omului. Viaţa este un dar liber pe care Dumnezeu Îl face omului. Ca şi răspun al acelui dar teologii au menirea de a îi face pe cei ndin jurul lor conştienţi de necesitatea de a mulţumii lui Dumnezeu pentru darul făcut.

Mulţumirea în faţa lui Dumnezeu este un sentiment profund teologic. Omul care nu are de ce să îi mulţumească lui Dumnezeu este o personă nedeplină. Acest sentiment teologic al

---

[28] http://www.filocalia.ro/sfintii-despre/13/Scrieri/Evagrie_Ponticul.

[29] Pentru operele lui Eckard a se vedea „*Meister Eckhart: Die deutschen und lateinischen Werke*. Herausgegeben im Auftrage der Deutschen Forschungsgemeinschaft. Stuttgart and Berlin: Verlag W. Kohlhammer, 11 Vols., 1936. Augustine Daniels, O.S.B., ed., "Eine lateinische Rechtfertigungsschrift des Meister Eckharts," *Beiträge zur Geschichte der Philosophie des Mittelalters*, 23, 5 (Münster, 1923): 1 - 4, 12 - 13, 34 - 35, 65 - 66. Franz Jostes, ed., *Meister Eckhart und seine Jünger: Ungedruckte Texte zur Geschichte der deutschen Mystik*, De Gruyter, 1972 (Series: Deutsche Neudrucke Texte des Mittelalters). Thomas Kaepelli, O.P., "Kurze Mitteilungen über mittelalterliche Dominikanerschriftsteller," *Archivum Fratrum Praedicatorum* 10, (1940), pp. 293 – 94. Thomas Kaepelli, O.P., *Scriptores ordinis Praedicatorum medii aevi*. Vol. I (A-F). Rome, 1970. M.H. Laurent, "Autour du procés de Maître Eckhart. Les documents des Archives Vaticanes," *Divus Thomas* (Piacenza) 39 (1936), pp. 331 – 48, 430 - 47. Franz Pelster, S.J., ed., Articuli contra Fratrem Aychardum Alamannum, Vat. lat. 3899, f. 123r - 130v, in "Ein Gutachten aus dem Eckehart-Prozess in Avignon," *Aus der Geistewelt des Mittelalters, Festgabe Martin Grabmann, Beiträge Supplement* 3, Munster, 1935, pp. 1099–1124. Josef Quint, ed. and trans. *Meister Eckehart: Deutsche Predigten und Traktate*, Munich: Carl Hanser, 1955. Josef Quint, ed., *Textbuch zur Mystik des deutschen Mittelalters: Meister Eckhart, Johannes Tauler, Heinrich Seuse*, Halle/Saale: M. Niemeyer, 1952. Rubin, Bruce Joel, Jacob's Ladder. Mark Mixson, general editor, The Applause Screenplay Series, Applause Theatre Book Publishers, 1990. Gabriel Théry, O.P., "Édition critique des piéces relatives au procés d'Eckhart continues dans le manuscrit 33b de la Bibliothèque de Soest," *Archives d'histoire littéraire et doctrinal du moyen âge*, 1 (1926), pp. 129 – 268.

[30] http://ro.orthodoxwiki.org/Dumnezeu.

mulţumirii omului în faţa lui Dumnezeu a fost denumit de teologi drept „teologie euharistică” sau teologie a mulţumirii. Formele de mulţumire faţă de Dumnezeu au foarte multe aspecte. De la aspectul liturgic la cel al devoţeii personale, Dumnezeu este mai mult decât orice o entitate în faţa căreia se cuvine să aducem tot ceea ce este mai bun în anoi. Superlativul iubirii de Dumnezeu este mulţumirea în toate faţă de Dumnezeu. Din această cauză, omul care trăieşte cu Dumnezeu se roagă în timp ce cel care trăieşte fără Dumnezeu nu simte de a face nevoia nici unui fel de rugăciune. Rugăciunile de mulţumire în faţa lui Dumnezeu se fac şi sunt recomandate de teologi cât ai mult. Fie că plecăm într-o călătorie lungă[31] sau începem munca[32] sau elevii şi stundeţii învăţătura, fie că sunt la masă sau înainte de a ne culca, rugăciunea este ceva care trebuie să ne însoţească totdeauna.[33]

Cum am spus fiinţa lui Dumnezeu nu poate fii cunoascută. Deşi cunoaşte despre Dumnezeu mai multe lucruri estenţa ultimă a lui Dumnezeu rămâne ascunsă pururea. Fără Dumnezeu lumea şi cosmosul nu putea exista. În acest sens Dumnezeu este autorul întregii creaţii şi a întregii făpturi.[34] Dumnezeu a creat lumea fizică şi lumea spirituală. Ca făcător

---

[31] „**Rugaciune la vreme de calatorie** Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce esti calea, adevarul si viata, si ai calatorit impreuna cu sluga Ta Iosif, precum si cu cei doi ucenici care au mers la Emaus, insuti, Stapane, calatoreste si cu mine robul Tau, binecuvantandu-mi drumul. Trimite-mi si mie inger pazitor ca lui Tobie, ca sa-mi fie povatuitor si pazitor si sa ma fereasca nevatamat de toata reaua intamplare. Si, astfel, cu pace, sanatate si buna sporire sa ma intorc intru ale mele si toata viata mea sa proslavesc preacinstitul si de mare cuviinta numele Tau, al Tatalui si al Fiului si al Sfantului Duh. Amin.” http://www.crestinortodox.ro/rugaciuni/rugaciune-vreme-calatorie-72573.html.

[32] Rugăciune la începutul lucrului Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule, Unule-Născut al Tatălui celui fără de început, Tu eşti Cel ce prin gura proorocului Tău David ai zis: Ieşi-va omul la lucrul şi la lucrarea sa până seara. Tu ai zis şi prin gura fericitului Pavel apostolul: Cel ce nu vrea să lucreze, nici să nu mănânce. Şi iarăşi Tu ai zis cu preacurată gura Ta: Fără de Mine nu puteţi face nimic. Doamne, Doamne, ascult din tot sufletul şi din toată inima dumnezeieştile Tale cuvinte şi cu umilinţă alerg la bunătatea Ta: ajută-mi mie, păcătosului, cu darul Tău, să săvârşesc lucrul ce încep acum: În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.Rugăciune după sfârşitul lucrului Doamne Iisuse Hristoase, Cel ce eşti împlinirea tuturor lucrurilor celor bune, umple de bucurie şi de veselie sufletul meu şi mă mântuieşte, ca Cel ce eşti singur iubitor de oameni. **http://www.cbrom.de/Rugaciuni/rug_trebuinte.htm**.

[33] Forma permenentă a rugăciunii a fost elaborată de Părinţii neptici şi filocalici sub forma de „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluşeşte-mă pe mine păcătorul.” Aceasta a fost demunită de Ortodoxie ca şi „rugăicunea inimii” pe care omul o poate face cu mintea şi cu inima tot timpul.

[34] Alter, Robert. GENESIS. New York: WW Norton & Company. 1996.   Behr, John. Misterul lui Cristos. Crestwood: lui Vladimir Seminarul de presă St. 2006.   Bobosh, Ted. Chestionarea DUMNEZEU: O PRIVIRE LA Geneza 1-3. Minneapolis: Lumina şi Editura Life. 2007.   Bouteneff, Peter. INCEPUTURI: ANCIENT citiri creştină a BIBLICE CREAREA naratiuni. Grand Rapids: Baker Academic. 2008.   Breck, John. SCRIPTURA În tradiţia: Biblia şi interpretarea acesteia ÎN BISERICA ORTODOXA. Crestwood: lui Vladimir Seminarul de presă St. 2001. Cairns, Scott. Filocaliei: NOI şi selectate poezii. Lincoln: Apăsaţi Zoo. 2002. Carvalho, Corrine. Confruntarea cu VOCI ANCIENT: Un ghid pentru LECTURĂ Vechiul Testament. Winona, MN: Mary's Press St. 2006. BIBLIA CATOLICUL: Edition studiul personal. New York: Oxford University Press. 1995. Childs, Brevard. Lupta pentru INTELEGE ISAIA AS CHRISTIAN Scriptura. Grand Rapids:'s Publishing Company Eerdman. 2004. Clement din Alexandria. HRISTOS educator. Părinţii Bisericii Vol.. 23. Washington, DC: Universitatea Catolică din America Press. 1953. Collins, Francis. Limbajul lui Dumnezeu. New York: Free Press. 2006. Colegiul Biblic STUDIU: Biblia New American. Winona: Saint Mary de presă. 2007. Collegeville comentariu al Bibliei. Collegeville: Press liturgice. 1979. Cronk, George. Mesajul Bibliei. Crestwood: lui Vladimir Seminarul de presă St. 1982. Sf.

Dumnezeu nu este astfel responsabil de a da explicaţii referitoare la creaţia sa omului. În Evul Mediu mai mulţi teologi şi-au ridicat întrebări referitoare la existenţa lui Dumnezeu. Astfel s-a elaborat o întreagă teologie medievală denumită scolastică. Ce este scolastice şi este ea o învăţătură adevărată despre Dumnezeu?[35]

Scolastica medievală a fost în primul rând o filosofie. Această filosofie la un moment dat a fost extrem de renumită în Evul Mediu. Scolasticii au fost în primul rând filosofi dar ei au devenit mai apoi şi teologi. Problematica loc gravita în jurul noţiunii existenţei lui Dumnezeu. În sine scolastica şi scolastismul a fost o încercare de a da răspunsuri pe cale raţională referitoate la existenţa lui Dumnezeu. În scolasticism tot ceea ce ţinea de existenţa lui Dumnezeu era raţional şi demonstrabil. Bineînţeles că omeneşte scolastica a fost un lucru bun dar din punc de vedere teologic scolastica a fost o doctrină eronată. Scolastica pretindea că poate oferii răspunsuri la toată gama întrebările referitoare la existenţa lui Dumnezeu.[36] S-a demonstrat că Dumnezeu este supraraşional şi dincolo de capacitatea de cuprindere a omului. Una dintre cele mai semnificative lucrări scolastice a aparţunul teologului Toma Aquino.[37] Toma Aquino a condensat toate cunoştinţele despre Dumnezeu într-o lucrare scolastică de proporţii: Suma teologică.[38] Toma Aquino a fost probabil cel mai mare teolog

---

Ciprian. Expirat, unitatea Bisericii Catolice. Ancient Christian Scriitori Nr 25. Westminster: Press Newman. 1957. Evans, Sanders & Craig, James (EDS). PRECOCE INTERPRETAREA creştină a Scripturile ISRAEL. Sheffield: Sheffield Academic Press. 1997. Fretheim, Terence. Suferă de DUMNEZEU: O PERSPECTIVĂ Vechiul Testament. Philadelphia: Fortress Press. 1984. Dumnezeu Întrebări Crearea BIBLIOGRAFIE Lui Gaebelein, Frank (Gen. Ed.). Expositor's comentariu al Bibliei Vol. 1. Grand Praguri: Zondervan. 1979. Marea carte a NEVOI volumul IV. South Canaan: lui Tihon Seminarul de presă St. 1999. Grigore cel Mare. BE prieteni ai lui Dumnezeu. Cambridge: Publicaţii Cowley. 1990. Sf. Grigorie de Nyssa. LUCRARI ascetică. Părinţii Bisericii Vol.. 58. Washington, DC: Universitatea Catolică din America Press. 1967. Hall, Christopher. CITIREA Scriptura cu Sfinţii Părinţi. Downers Grove: Apăsaţi InterVarsity. 1998. STUDIU HarperCollins BIBLIA. Societatea de Literatură biblice. New York: HarperCollins Publishers. 1993. Heisberger, Jean Marie (Editor General). BIBLIA CATOLICUL: studiul personal EDITION. NY: Oxford University Press. 1995. Hill, Robert C. LECTURĂ Vechiul Testament în Antiohia. Leiden: Brill. 2005. Sfânta Scriptură: Standard versiune revizuită. Divizia de Educaţie Creştină Naţionale Consiliul Bisericilor lui Hristos din Statele Unite ale Americii. 1973. Humphreys, W. Lee. CARACTERUL lui Dumnezeu în cartea Genezei. Louisville: Westminster John Knox Press. 2001. The Interpreter's Bible Vol. 1. Nashville: Abingdon. 1952. 'S INTERPRET Dicţionar de EJ BIBLIEI. Nashville: Abingdon. 1962. Sf. Irineu de Lyon. DOVADA DE predicării apostolice. Ancient Christian Scriitorilor No. 16. New York: Comunicat de Newman. 1952. BIBLICE COMENTARIU JEROME. Englewood Cliffs: Prentice Hall, Inc 1968. Sf. Ioan Gură de Aur. INSTRUCŢIUNI botez. Ancient Scriitorilor Christian No.31. New York: Comunicat de Newman. 1963. Sf. Ioan Gură de Aur. COMENTARIU PE JOHN SAINT apostol şi Evanghelist Omilii 1-47. Părinţii Bisericii, volumul 33. Washington DC: Universitatea Catolică din America Press. 1956. Sf. Ioan Gură de Aur. COMENTARIU PE JOHN SAINT apostol şi Evanghelist Omilii 48-88. Părinţii Bisericii, Volume 41. Washington DC: Universitatea Catolică din America Press. 1960. Dumnezeu Întrebări Crearea BIBLIOGRAFIE Lui Sf. Ioan Gură de Aur. Cultul sfinţilor. Tr. Meyer Wendy. Crestwood: St Vladimir's Seminarul de presă. 2006. Sf. Ioan Gură de Aur. OPT Predici PRIVIND cartea Genezei. Boston: Sfânt Librărie Cross. 2004. Sf. Ioan Gură de Aur. Omilii la GENESIS 18-45. Părinţii Bisericii, Volum 82. Washington DC: Universitatea Catolică din America Press. 1990. Sf. Ioan Gură de Aur. Omilii la SAINT JOHN 1-47. Părinţii Bisericii, Volum 33. Washington DC: Universitatea Catolică din America Press. 1956. Sf. Ioan Gură de Aur. Omilii la SAINT JOHN 48-88. Părinţii Bisericii, Volume 41. Washington DC: Universitatea Catolică din America Press. 1960. Sf. Ioan Gură de Aur. OLD TESTAMENT Omilii Vol 2. Brookline: Crucea de presă Sfânt. 2003.

[35] http://www.resurse-ortodoxe.ro/carti-ortodoxe/invatatura-de-credinta-crestina-ortodoxa/fiinta-si-insusirile-lui-dumnezeu.

[36] http://valentindedu.wordpress.com/2008/10/07/principiile-teologice-ale-filosofiei-scolastice.

[37] http://ro.wikipedia.org/wiki/Toma_de_Aquino.

[38] A se vedea în acest sens Toma Aquino, *Suma teologică* (Editura Ştiinţifică: Bucureşti, 2000).

scolastic şi cel mai reprezentativ teolog pentru evul mediu. Pe lângă Toma Aquino în Evul mediu întâlnim şi alţi teologi semnigicativi cum ar fii Anselm de Cantherbury, Petru Abelard, Duns Scotus Eurigena, Benedict din Nursia, Francis din Assisi, Bonaventura şi mulţi alţii pe care istoria nu îi mai ştie.[39] Cultura teologică medievală a fost extrem de înfloritoare. Dintre toţi teologii medievali pe lângă Toma Aquino Augustin din Hippo este considerat un al mare teolog medieval care pentru mulţi a marcat finalul antichităţii şi începutul Evului Mediu.[40]

Mai toţi marii teologi medievali au gravitat în jurul noţiunii de scolastică. Pentru mulţi Augustin a fost un premergător la acestei îndreptări spre scolastică.[41] Oricum, soclastica a fost cea mai înaltă şi mai elaborată teologie a Evului Mediu. Scolastica şi scolasticismul a fost o teologie veritabilă numai până în punctul în care susţinea că tot ceea ce ţine de Dumnezeu poate fii explicat pe cale raţională. Scolastica a eşuat din multe puncte de vedere într-o raportare ortodoxă la Dumnezeu prin faptul că nu l-a conceput pe Dumnezeu „supraraţional” sau „supraexistent.” Pentru scolastici Dumnezeu era doar existent. „I proceeded from the study of scholastic theology to that of philosophy. It was plain to me that, in order to discover where the professors of any branch of knowledge have erred, one must make a profound study of that science; must equal, nay surpass, those who know most of it, so as to penetrate into secrets of it unknown to them. Only by this method can they be completely answered, and of this method I can find no trace in the theologians of Islam. In theological writings devoted to the refutation of philosophy I have only found a tangled mass of phrases full of contradictions and mistakes, and incapable of deceiving, I will not say a critical mind, but even the common crowd. Convinced that to dream of refuting a doctrine before having thoroughly comprehended it was like shooting at an object in the dark, I devoted myself zealously to the study of philosophy; but in books only and without the aid of a teacher. I gave up to this work all the leisure remaining from teaching and from composing works on law. There were then attending my lectures three hundred of the students of Baghdad. With the help of God, these studies, carried on in secret, so to speak, put me in a condition to thoroughly comprehend philosophical systems within a space of two years. I then spent about a year in meditating on these systems after having thoroughly understood them. I

[39] „Biserica acceptat în cele din urmă activitatea acestor doi bărbaţi să fie fapt, şi ei au devenit filosofia oficială a Bisericii. Din această explozie de scolastica a venit la Universitatea aşa cum o ştim astăzi. Utilizarea de motiv pentru a descoperi adevărul de credinţă a fost curând folosit în alte domenii, cum ar fi ştiinţă şi de guvern. Astfel, activitatea de Abelard şi Toma a devenit, în unele moduri, fundaţia a Renaşterii şi de creştere a guvernului de sine în a 17-a lungul secolelor 20.” Teologia în Evul Mediu." 123HelpMe.com. 17 decembrie 2010.

[40] http://www.sanatatea.com/art/savanti/7532-sfantul-augustin-cel-mai-mare-teolog-al-epocii-lui.html.

[41] Augustin (Aureliu A.), *Despre Cetatea lui Dumnezeu I*, trad. de Paul Găleşanu, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1998. Augustin, *De Dialectica*, trad. de Eugen Muntean, Humanitas, Bucureşti, 1991. Augustin, *Opera Omnia*, I [*Enchiridion sive De fide, spe et charitate*], trad. de Vasile Sav, f.ed., Cluj-Napoca, 2001 Augustin, *Confesiuni*, trad. de Eugen Munteanu, Nemira, Bucureşti, 2006. Augustin, *Despre credinţă şi crez*, trad. de Bogdan şi Miruna Tătaru-Cazaban, EIBMBOR, Bucureşti, 2010 Fericitul Augustin, *Predică despre căderea Romei* Anton Adămuţ, *Filosofia Sfântului Augustin*, Polirom, Iaşi, 2001. Constantin C. Pavel, *Introducere în gândirea Fericitului Augustin*, Iaşi, 1998. Bernard P. Ştef, *Sfântul Augustin – Omul. Opera. Doctrina*, Dacia, Cluj-Napoca, 2003. Despre receptarea Sf. Augustin în Biserica Ortodoxă: Fr. Michael Azkoul, *The Influence of Augustine of Hippo on the Orthodox Church* Peter Brown, *Augustine of Hippo* (Berkeley: University of California Press, 1967) George E. Demacopoulos and Aristotle Papanikolaou, eds., *Orthodox Readings of Augustine* James J. O'Donnell, *Augustine: A New Biography*, 2006. Fr. Seraphim Rose, *The Place of Blessed Augustine in the Orthodox Church*, 1997 Adolphe Tanquerey, *The Spiritual Life: A Treatise on Ascetical and Mystical Theology*, 1930, reprint edition 2000 p. 37. Gary Wills, *Augustine: A Life*, 2005 Surse.

turned them over and over in my mind 'till they were thoroughly clear of all obscurity. In this manner I acquired a complete knowledge of all their subterfuges and subtleties, of what was truth and what was illusion in them."[42]

Prin urmare, Dumnezeu a fost studiat cu mare zel şi acrivie de scolastici. Teologii scolastici au dat multe răspunsuri pe care Evul Mediu şi le ridica referitor la Dumnezeu. Aşa s-au elaborat noţiunile de raţionalitate teologică, de studio sistematic al lui Dumnezeu. Bineînţeles că toate acestea nu au putut oferii răspunsuri finale referitoare la eternitatea şi infinitatea lui Dumnezeu. Din această cauză teologii scolastici au recus la mai multe simboluri teologice. Dumnezeu a fost o entitate eternă şi infinită care nu putea fii raţionalizată deplin fără riscul unor mari greşeli teologice. Raţionalismul scolasticilor şi a scolasticismului s-a dovedit în cele din urmă dăunător teologiei fiindcă acest raţionalism mai presus de orice expludea posbilitatea simţirii lui Dumnezeu. În scolasticism şi scolastică nu exista nimic sentimental, Dumnezeu a fost doar o chestiune intelectuală a minţii. Accentul central al scolasticii cădea pe mintea omului şi modalitatea în care ea se raporta la Dumnezeu. Astfel una dintre cele mai cunoscute opere intelectuale ale soclasticismului a fost scrisă de Bonavesntura şi se intitula De intinerarium mentis in Deum.[43]

Scolastica a fost însă o modă a teologiei medievale. Marii teologi medievali au adoptat cu toţii metode de exemplificare a lui Dumnezeu pe baze scolastice.[44] Dumnezeu devenise astfel o problemă scolastică cât se poate de deplină. Scolastica a fost pentru mulţi una dintre medodele cele mai rapide a de a da definiţii comprehensive despre Dumnezeu şi existenţa Sa.[45]

Metoda scolastică s-a dovedit cea mai plină de rezultate în ceea ce priveşte elaborarea unor noţiuni generice despre diaologul dintre filosofie şi religie. Scolasticii nu au fost doar cei care au elaborat o teologie despre Dumnezeu. Ei au eleborat şi diferire alte doctrine care au derivat din modalitatea în care ei se raportau la Dumnezeu. „Thomas Aquinas occupies a happier position than any other scholastic, since he is philosopher By Appointment to the Catholic Church, and thus has a corps of followers dedicated to enhancing his memory. Hence his major works are readily available in modern languages, books and articles on his thought appear regularly, there are indexes to what he thought on any topic and so on. Perhaps there is some tendency on the part of his followers to exaggerate his importance (of works on the history of probability, those of Byrne and Breny could be accused of such a bias), and perhaps a tendency of those *extra ecclesiam* to overcompensate, but in general Aquinas can be said to be known as well as he deserves. It is the scholastics after Aquinas,

[42] http://www.witness-pioneer.org/vil/Books/AG_DFE/aim_of_scholastic_theology_and_i.htm.

[43] Bonaventura, *De itinerarium mentis in Deum* (Editura ştiinţifică: Buucreşti, 1994). Lucrarea este disponibilă şi pe internet: http://www.scribd.com/doc/12343681/sfantul-bonaventura-itinerariul-mintii-in-dumnezeu.

[44] Clagett, Marshall (1982). "William of Moerbeke: Translator of Archimedes". *Proceedings of the American Philosophical Society* (Proceedings of the American Philosophical Society, Vol. 126, No. 5) **126** (5): 356–366. http://jstor.org/stable/986212. Gallatin, Harlie Kay (2001). "Medieval Intellectual Life and Christianity". http://users.sbuniv.edu/~hgallatin/ht34632e18.html#res. Gracia, J. G. and T. B. Noone, eds. *A Companion to Philosophy in the Middle Ages*. London: Blackwell, 2003. |isbn=0631216723 MCGrade, A. S., ed. *The Cambridge Companion to Medieval Philosophy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Lindberg, David C. (1978). *Science in the Middle Ages*. Chicago: University of Chicago Press. Maurer, Armand A. (1982). *Medieval Philosophy* (2nd ed.). Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies. Toman, Rolf (2007). *The Art of Gothic: Architecture, Sculpture, Painting*. photography by Achim Bednorz. Tandem Verlag GmbH.

[45] http://www.newadvent.org/cathen/13548a.htm.

and especially those later than Ockham and Scotus, whose contributions have been the most grossly neglected. Writing only in Latin, attacked by every major thinker from Descartes to the Encyclopedists, and reviled even by Thomists as "decadent scholastics", they have had few friends. Yet we have seen in almost every chapter of this book the contributions they made to every aspect of probability — evidence in law and moral theology (and "probabilism" and "moral certainty") and to understanding aleatory contracts. Their contributions were much wider than this, and in many cases "known" to experts in the history of particular fields, but somehow not generally known outside each field, and hence invisible "in the mass".[46]

Nu putem vorbii de teologi fără să amintim perioada scolastică şi ceea ce a derivat din ea. Teologii scolastici au dominat scena teologiei Evului Mediu. Influeţa lor se poare resimţii şi astăzi în lumea occindetală. Occidentali şi teologii occindetali s-au remarcat în elaborarea teologie scolastice. Scolasticismul şi teologia scolastică a fost astfel dominantă la toţi teologii medievali.[47]

Teologie europenilor medievali a fost prin excelenţă o teologie scolastică. Scolasticimul a fost astfel spiritul european. Acest spirit scolastic diviniza mintea şi intelectual în defavoarea conceptului de sfinţenie. În scolastisim, chiar noţiunea de sfinţenie era privită ca şi o realitate intelectuală sau raţională.

„At the very core of its doctrine, Orthodox theology differs from Scholastic theology. The Greek Fathers clearly taught that God is not actus purus but possesses many energies and powers (potentialities) which are utterly united, neither separating nor confounding with one another within the incorruptible, inconceivable and utterly simple essence of the one triadic divinity. The immutability of God has no need of being protected by the actus purus. There is no need for the actus purus at all. Rather, it is protected by the incomprehensible and incommunicable essence of God. Aquinas renders the divine energy into the divine essence as a necessity. The Orthodox Church would consider it blasphemous that God must act out of necessity, for God remains within His essence and within the three hypostases. God is not Being regulated by His energy but he Himself regulates His energy. God is not pure energy but the energizer. The Church Fathers teach that God is the energizer, energy is the uncreated activity of God, and the accomplished work (or creature) is the act of God. The West, however, fails to distinguish the energy of God from the acts (works) of God. The energy of God is best rendered as activity rather than act. The finished act indeed is created, but the activity itself is uncreated. This activity is also known as grace, and if it is uncreated then it is divine. To infer created grace (energy) in God is a heresy which logically leads to complete atheism and/or Greek mythology. According to the Church Fathers, created energy

---

[46] http://web.maths.unsw.edu.au/~jim/scholastics.html.

[47] „Both an outgrowth and a departure from Christian monastic schools,[1] European **scholasticism** was both a method of learning taught by the academics (*scholastics, school people,* or *schoolmen*) of medieval universities circa 1100–1500, and a program of employing that method in articulating and defending orthodoxy in an increasingly pluralistic context. Not so much a philosophy or a theology as a method of learning, scholasticism placed a strong emphasis on dialectical reasoning to extend knowledge by inference, and to resolve contradictions. Scholastic thought is also known for rigorous conceptual analysis and the careful drawing of distinctions. In the classroom and in writing, it often takes the form of explicit disputation: a topic drawn from the tradition is broached in the form of a question, opponents' responses are given, a counterproposal is argued and opponent's arguments rebutted. Because of its emphasis on rigorous dialectical method, scholasticism was eventually applied to many other fields of study. As a program, scholasticism was part of an attempt at harmonization on the part of medieval Christians thinkers: to harmonize the various "authorities" of their own tradition, and to reconcile Christian theology with classical and late antique philosophy, especially that of Aristotle but also of neoplatonism." http://en.wikipedia.org/wiki/Scholasticism.

always indicates a created nature; and uncreated energy always indicates uncreated essence."[48]

CAPITOLUL 2

Teologul şi lumea din jur

Teologul este cel chemat la cunoaşterea lui Dumnezeu. Toţi oamenii sunt chemaţi la cunoaşterea lui Dumnezeu. Dintre toţi oamenii cei care sunt chemaţi la radicalitatea sau la absolutul cunoaşterii lui Dumnezeu sunt teologii. Cine sunt teologii? Fie că este vorba de Sfântul Atanasie cel Mare sau de Karl Barth, de Origen sau de Karl Rahner, teologi au existat în toate epocile istoriei. Istoria a fost mai mult decât orice plină de teologi. Odată cu dezvoltările conceptelor teologice, au fost elaborate mai multe concepte de dialog ale teologilor cu lumea din jur.[49] Astfel, ştim despre elaborarea teologiei ortodoxe.[50] Ortodoxia

---

[48] http://www.johnsanidopoulos.com/2009/08/dialogue-between-latin-scholastic-and.html.

[49] A se vedea în acest sens Gerald R. McDermont, *The great theologians* (Wisconsin, 2001).

[50] „**Paleo-ortodoxia** (din greaca: paleo = antic si orthos + doxa = corecta/dreapta + credinta) este o miscare teologica crestina a sfarsitului de secol 20 si a inceputului de secol 21, care priveste intelegerea consensuala a credintei la Parintii Bisericii ca baza a interpretatrii biblice si a fondarii Bisericii in secolul 20. Pe cand intelege acest consens al Parintilor Bisericii ca ortodoxia adevarata, se numeste paleo-ortodoxie pentru a se distinge de neo-ortodoxie. Paleo-ortodoxia intelege fundamentele teologiei crestine ca fiind consensul bisericii antice inainte de schisma dintre Biserica Ortodoxa si Biserica Romano-Catolica (schisma Est-Vest din 1054) si inainte de separarea dintre Biserica Romano-Catolica si Bisericile Protestante(Reforma protestanta de la 1517),

teologiei a fost extrem de căutată începând cu încheierea evului mediu şi restul perioadelor primare ale creştinismului.

Începând cu Sfântul Grigorie Palama putem vorbii pe bună dreptate de teologi creştini ortodocşi. Oricum teologi creştini ortodocşi întâlnim mai înainte de Sfântul Grigorie Palama la Sinoadele Ecumenice. În orice caz, toţi cei care au participat la Sinaodele Ecumenice am putea spune că au fost teologi. Părerile legate de numărul de teologi care au participat la primul sinod ecumenic de la Nicea sunt împărţite. Unii cred că au existat undeva la 318 de Sfinţi Părinţi. Numele lor nu se mai cunosc deplin. Se ştie de Sfântul Atanasie al Alexandriei, Marcu de Calabria, Nicasie de Dijon, Domnus de Stridon, Osius de Cordoba şi Cecilian al Cartaginei. Toţi aceşti 318 Părinţi care au participat la primul Sinod Ecumenic au fost şi teologi. La al doilea Sinod Ecumenic al participalt alţi teologi şi sfinţi părinţi. La acest sinod au participat alţi 150 de episcopi. Toţi aceşti episcopi au fost şi ierarhi. Dintre ei denumim şi pe Melentie al Antiohiei şi pe Grigore de Nazianz și pe Nectarie. La sinodul trei ecumenic au participat alţi 197 de episcopi teologi. Se pare că la final numărul lor a fost mai mare. La sinodul patru ecumenic au participat alţi 370 de episcopi teologi. La sinodul cinci ecumenic au participat alţi 145 de episcopi teologi. La sinodul şase ecumenic au participat alţi 174 de episcopi teologi în timp ce la sinodul şapte ecumenic au participat 263 de episcopi teologi.

Perioada sinoadelor ecumenice dintre anii 325 şi 787 a fost o perioadă cu foarte mulţi teologi. Această perioadă a coincis cu încheierea unei mari perioade de elaborări doctrinare nu numai în creştinism ci şi în istoria umanităţii. În total la cele Şapte Sinoade Ecumenice au participat 1617 Sfinţi Părinţi şi teologi ortodocşi. Evident ortodoxia a avut mai multe sinoade dar în final s-au recunoscut numai 7 sinoade ecumenice. Cei care au participat la aceste sinoade au fost cei care au elaborat dogma ortodoxă.

Prin urmare care sunt atributele teologului faţă de cei din jurul sau faţă de lumea din jur? Teologul se cuvine să nu fie o persoană vulgară, să fie deprins cu postul, cu rugăciunea, cu faptele bune, cu iubirea de semeni, să nu fie certat cu legea şi cu autorităţile de stat, să fie un om al păcii, deprins cu dreptatea şi cu toate virtuţile ziditoare şi tot ceea ce este cuvincios şi bun. Nu se cade teologului să fumeze, să înjure, să vorbească de rău pe semenii lui, să batjocorească, să se poarte cu necuviinţă. Mai mult decât orice teologul trebuie să fie o persoană etică cu preţuire faţă de tot cei din jurul său.

[fundamente ale teologiei] descrise in exprimarea canonului dupa Vicentiu de Lerin ca "Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus" ("Ceea ce (s-a crezut) universal, intotdeauna si de catre toti(crestinii)). Nu se accentueaza invataturile ori interpretarile caracteristice fiecarui parinte bisericesc, ci acele invataturi si interpretari biblice asupra carora parintii bisericesti atat din Rasarit cat si din Apus au cazut de acord. In afara de invataturile doctrinare ale parintilor bisericii, paleo-ortodoxia este de asemeni caracterizata prin reinoirea interesului fata de liturgia (orthodoxa) si ingrijirea pastorala. Paleo-ortodoxia nu este interesata in diferentele denominationale. Cea mai mare parte din teologii paleo-ortodoxiei provin din aripa conservatoare a protestantismului clasic ori din bisericile evanghelice. Unii asociaza paleo-ortodoxia cu evanghelicalismul american contemporan. Reprezentantul cel mai proeminent al miscarii este pastorul metodist unit Thomas C. Oden de la Drew University, care a publicat o serie de carti care nu doar cheama la reintoarcerea spre "crestinismul clasic" dar de asemeni furnizeaza si instrumentele pentru acest proces. Oden, care a inventat termenul de "paleo-ortodoxie", crede cu tarie ca crestinii au nevoie sa se reconecteze la intelepciunea Bisercii istorice, in special la Biserica Timpurie, mai mult decat la eruditia si teologia moderna, care sunt adesea,in opinia sa, contaminate de agende politice. Oden spuna ca dorinta lui este " sa inceapa sa pregateasca comunitatea crestina postmoderna pentru al treilea mileniu spre reintoarcerea iarasi la studiu atent si respect in ce priveste miezul traditiei crestinismului clasic" . Oden spera " sa nu aduca noi contributii teologiei". Alti teologi care se poate spune ca lucreaza in interiorul paleo-ortodoxiei, deliberat sau nu, includ in lista pe : Marva Dawn, Richard Foster, Alister McGrath, Andrew Purves, si Christopher Hall.” Adus de la http://ro.wikipedia.org/wiki/Paleo-Ortodoxia.

Teologul se cuvine să fie un exemplu pentru toţi cei din comunitatea sa. Teologul se cuvine să fie mai mult decât orice un luptător al binelui şi al frumosului. Adevăratul teolog este pus în slujba binelui sub orice formă ar fii el.[51] Binele medical, etic, moral, social, cultural, economic, instituţional sau de orice natură ar fii este ceea ce teologul ortodox urmăreşte în cele din urmă. Identificarea teologului cu noţiunea binelui este una majoră. Teologul care nu este dedicat slujirii binelui nu poate fii în nici un caz un adevărat teolog. Slujirea binelui este din punct de vedere ortodox identică cu slujirea lui Dumnezeu. Mai mult decât orice teologul este în slujirea şi la dsipoziţia lui Dumnezeu. Ceea ce doreşte Dumnezeu este voia deplină a teologului.

Au existat pe parcursul istoriei mai mulţi teologi. Au fost astfel teologi origenişti, teologi gnostici, teologi diofiziţi, şi de multe ale feluri. Oricum, indiferent dacă ei au greşit uneori în doctrinele lor, trebuie să ştim că teologii sunt în slujba binelui. Menirea lor este în cele din urmă de a fii deplin în slujba lui Dumnezeu. Slujirea lui Dumnezeu are mai multe forme. Slujirea instituţionalizată este mai mult decât orice slujirea preoţească. Preoţia face parte mai mult din aspectul instituţionalizat al teologiei.[52]

„The expression " Catholic Theologian " has been appearing in the news quite often recently. It has occurred most in reports that some " Catholic theologians " have taken a different viewpoint from that of Pope Paul's encyclical forbidding contraceptive birth control. Originally, some 80 of these theologians opposed the Pope's teaching, and since them, several hundred more have added their names to the protest. In view of the notoriety they have received in this highly publicized matter, it is worthwhile to reflect on what a "Catholic theologian" is and what teaching authority he wields in the Church. Perhaps it is unnecessary to say so, but a Catholic theologian is a Catholic. He is a member of the Catholic Church and professes the beliefs of the Catholic Faith. This is a minimum, but necessary requirement. As regards special qualifications, a Catholic theologian, in a loose sense, is someone who has pursued higher studies in theology and perhaps received an ecclesiastical degree such as the Master's or doctorate in theology. After his formal training, very often such a person employs his talents as a teacher in a Catholic college or seminary or in the journalistic field. The majority of those who repudiated Paul VI's teaching appear to be theologians in this loose sense. The question of what weight their opinion has can be passed by, because whatever is said about theologians in the strict sense applies all the more to them."[53]

Evident teologul trebuie să distingă între falsele teologii şi teologiile veridice. Astfel teologiile budiste, hinduse sau şintoise sunt teologii eronate. Teologul se cuvine să fie un cunscător la istoriei religilor. El trebuie să folosească metode comparative prin care să poată ajunge la adevăr. Teologul este necesar să fie mai mult decât orice un slujitor al adevărului şi al dreptăţii.

Am putea spune că teologul trebuie să aibă calităţi sufleteşti şi calităţi morale. Calităţile teologului se leagă în special de blândeţea lui, de iubirea şi de bunătatea de care dă dovadă. Un teolog mânios, iute la mânie şi violent este departe de a fii un adevărat teolog. Calităţile morale ale teologului se leagă de iubirea sa de semeni, de a nu fii pervers sau adeptul

[51] Tema teologului şi a rolului său a fost realută recent în unele mari producţii SF cum ar fii Războiul stelelor a producătorului George Lukas. Lukas a portrerizat fictiv rolul teologului ca şi unul care este pus în slujba binelui.

[52] Recomandări ample referitoare la studiul teologiei a fost realizat de Sfântul Nicodim Aghioritul, Sfântul Nicodim Aghioritul, *Scară Nouă*, Tesalonic *Cuvânt pentru cei care năzuiesc să facă teologie.* http://www.nistea.com/Nicodim_Aghioritul.htm.

[53] http://www.ewtn.com/library/Theology/THEOLCH.HTM.

pervesităţii sau al goanei după avuţii şi plăceri. Teologul dedat vieţii plăcerilor trupeşti nu este teolog în adevăratul sens al cuvântului. Plăcerile trupeşti sunt cele care îl descalifică pe teolog de a mai fii teolog. Teologul trebuie să îşi stăpânească patimile şi pornirile spre plăceri, în special cele de natură sexuală. Viaţa teologului trebuie să fie închinată lui Dumnezeu şi nu plăcerilor hedoniste ale trupului. Evident, teologul trebuie să fie un deplin luptător împotriva răului indeiferent ce formă ar avea el. Acest lucru îl poate face numai cu ajutorul lui Dumnezeu.

Teologul trebuie să fie prieten al preoţilor în special al preoţilor ortodocşi dar să nu fie slugarnic faţă de ei. Teologul se cuvine să fie un colaborator al preoţilor. Între preot şi teolog există un raport de superioritate. Teologul este superior preotului. Aceasta nu înseamnă că teologul poate abuza preotul sau dispune de preotul ortodox după bunul său plac. Teologul trebuie să fie mai mult decât orice o personă cumsecade şi un om al veselei. Bineînţeles teologul trebuie să fie un om al studiului şi al bibliotecii. Teologul trebuie să fie deprins cu munca de cercetare, cu studiul şi cu iubirea de cărţi. Dacă este posibil teologul trebuie să ducă o viaţă îngerească. Teologul este din multe puncte de vedere spiritual o imitaţie intelectuală a îngerilor.

Evident teologul nu poate fii o imitaţie a îngerilor la modul total. Dar teologul la fel ca şi călugărul au dorul vieţii îngereşti ca şi modalitate de contemplare a lui Dumnezeu. A contempla pe Dumnezeu este doar un lucru pe care îl fac călugării. Ceea ce este şi mai dificil este că teologii trebuie să comunice „experienţa comunicării” sau a comuniunii cu Dumnezeu. Astfel, teologia speculativă este mai mult decât orice un deficit al teologiei experimentale al trăirii în comuniune cu Dumnezeu şi cu realitatea exsitenţei Sale. Evidnet, teologii sunt oameni ca şi restul oamenilor. „Pentru a deişti este atribuită o vedere - sau cel puţin o tendinţă de vedere - că Dumnezeu , având creat universul , îl lasă să urmeze propriile sale în funcţie de cursul fix legilor şi încetează, ca să spunem aşa, să ia orice alt interes în, sau responsabilitatea pentru ceea ce se poate întâmpla; şi imanenţa spirituală este cerută, uneori prea puternic, în opoziţie cu acest punct de vedere. Dumnezeu este imanent , Sau intim prezent, în univers , deoarece puterea Lui este necesară în orice moment pentru a sustine creaturi în a fi şi să fie de acord cu ei în activităţile lor. Conservare şi concursus sunt ca să spunem aşa, continuări de activitate creatoare, şi implică o relaţie la fel de intimă a lui Dumnezeu faţă de creaturi, sau mai degrabă un cadru intim şi neîncetat dependenţă la fel de creaturi pe Dumnezeu . Oricare at fi creaturile, ele sunt în virtutea lui Dumnezeu putere de conservare; tot ceea ce fac, fac în virtutea lui Dumnezeu . Acesta nu este, desigur, a nega că creaturile sunt adevărate cauze şi că produc efecte reale, dar ele sunt doar secundare cauzele . Eficienţa lor este întotdeauna dependentă şi derivată; Dumnezeu ca primă Cauză este un colaborator mai activ în acţiunile lor . Acest lucru este valabil chiar gratuit ca actul inteligent al creaturii ca om ; Doar ar trebui să fie adăugat în acest caz că responsabilitatea lui Dumnezeu încetează în punctul în care păcatul sau răul moral intră în om. Din păcate ca atare, cu toate acestea, este o imperfecţiune, ca fără limitare este astfel impusă lui Dumnezeu supremaţia. Dar, ca nu cumva insistenţa pe imanenţa lui Dumnezeu să degenereze în Panteism - există o tendinţă în acest sens din partea mai multor scriitori contemporani - este important în acelaşi timp, să sublinieze adevărata transcendenţă a lui Dumnezeu, să se amintească, cu alte cuvinte, ceea ce a fost declarat de mai multe ori deja , că Dumnezeu este unul simplu şi infinit, perfect Fiintă personală, a căror natura şi acţiune în bunul lor caracter Ca Dumnezeu infinit transcend

toate modurile posibile ale finituşlui, şi nu poat, fără contradicţie, în mod oficial, să se identifice cu acestea."[54]

În orice caz, teologul este cel care îşi ridică semne de întrebare referitor la existenţa lui Dumnezeu şi la modul în care Dumnezeu se relaţionează cu lumea şi universul. Există multe teorii în acest sens care susţin diferite puncte de vedere. Ceea ce ştim sigur este că deşi Dumnezeu nu Se vede „cu ochiul liber" în existenţa cosmosului, putem deduce de existenţa şi observaria cauzei cosmosului. În antichitate Aristotel din Stagira a fost unul dintre întemeietorii conceptului de existenţă a lui Dumnezeu ca şi realitate creatoare a universului. Din studiul cosmosului şi al universului Aristotel a dedus că trebuie să existe o realitate creatoare a universului. Aceasta el a indetificat-o cu Dumnezeu. Acesta a devenit mai apoi pentru teologi argumentul raţional pentru demonstrarea existenţei lui Dumnezeu.

Teologul are menirea de a studia diferitele epoci istorice în care umnitatea şi-a ridicat problema existenţei lui Dumnezeu şi tot el trebuie să creeze o viziune unitară referitor la crezurile în existenţa lui Dumnezeu. În acest sens, conceptele antice depsre existenţa lui Dumnezeu trebuie să fie identice cu conceptele medievale şi cu cele contemporane aceasta fiindcă deşi epocile istorice se schimbă şi sunt în continuă transformare, Dumnezeu este Acelaşi. Indiferent de ce progres ştiinţific şi tehnic v-a ajunge umanitatea să dobândească, Dumnezeu este aceiaşi existenţă neschimbată. Cei care ajung să realizeze acest adevăr sunt în primul rând teologii, care recunosc cel puţin teologic acest lucru şi în al doilea rând sunt sfinţii care ajung să experimeneze real şi practic neschimbabilitatea lui Dumnezeu. Pentru om, Dumnezeu v-a rămâne etern creator şi proniator al lumii şi al universului. Aceste funcţi şi realităţi ale lui Dumnezeu nu pot fii schimbate. Astfel, omul are un raport de inferiotitate faţă de Dumnezeu. Omul este mai mult decât orice făptură a lui Dumnezeu care îţi găseşte plinătatea de sens numai în exsitenţa lui Dumnezeu şi în modalitatea Lui de a pronia şi a conduce universul. Tainele ultime ale universului nu se află în domeniul ştiinţei ci mai mult în domeniul religios şi al cunoaşterii lui Dumnezeu. Astfel cunoaşterea universului nu trebuie să ne ducă la negaţia existenţei lui Dumneueu ci din contră a afirmarea atotputerniciei lui Dumnezeu şi a modalităţii Sale de a crea şi duce lumea şi universul pe care Dumnezeu însuşi le-a desemnat.

Deşi mulţi atei şi necredincioşi nu recunosc acest lucru, toată complexitatea stelelor şi a galaxiilor pe care le vedem pe cer, au fost create de Dumnezeu. În acest sens, teologul trebuie să aimbă noţiuni generice de astronomie şi de astrofizică. „O ştiinţă din antichitatea preistorica, originare din nevoile elementare ale omenirii . Aceasta este împărţită în două ramuri principale, distins ca Astrometrie şi astrofizică ; Fostul obiect stabilirea locurile de investigare a corpurilor cereşti, acesta din urmă, cu investigarea lor chimice şi fizice natura . Dar diviziune este o destul de recent data . Posibilităţile de antic ştiinţă oprit scurt la stabilirea poziţiilor aparentă a obiectelor pe sfera. Nici nu a fost nici o incercare de a raţionaliza faptele observate până Grecii laborios construit un sistem speculativ, care a fost în cele din urmă strămutate de ţesătură vastă de gravitaţională teorie. Descriptiv astronomie, între timp a luat sale naştere de la inventarea telescopului, şi facilităţile astfel acordate pentru aproape control din locuitorii de pe cer, în timp ce practic astronomie câştigat continuu în rafinament cu îmbunătăţirea artelor optic si mecanic. La momentul actual, astrofizică se poate spune că a absorbit descriptiv astronomie, şi Astrometrie neapărat include activităţi de cercetare practice. Dar matematic astronomie, întemeiată pe legea a gravitaţiei păstrează locul său în afară, deşi în funcţie de perfecţionarea teoriilor sale

[54] A se vedea Enciclopedia catolică, *Relaţia lui Dumnezeu cu universul.*

şi extinderea domeniului său de aplicare de evoluţia de-a lungul vechi, şi explorări în noi, directii."[55]

Prin urmare, teologul este un gnostic în adevăratul sens al cuvântului. Teologul este un om care trebuie să fie deschis cunoaşterii şi să respingă ingorana sunt toate formele ei. Teologul trebuie să fie care care să catalizele dialogul dintre ştiinţă şi religie în direcţia doxologică, adică în spre Dumnezeu şi nu în spre forme de ateism ştiinţific, teoretic sau practic. Ştiinţa şi omul de ştiinţă trebuie să fie în căutarea teologilor şi a modalităţilor lor de raportare de Dumnezeu. Raportul teolog om de ştiinţă trebuie să fie nu unul competitiv şi de intimidare şi de relaţionare în spre mărirea şi lauda lui Dumnezeu.

---

[55] „Principiul fundamental al spectrului de frecvenţe Analiza , Enunţate de Gustav Kirchhoff (1824-1887), depinde de echivalenţa de emisie şi absorbţie. Acest lucru înseamnă că, dacă lumina alba fi transmise prin vapori stralucitoare, ele arestare doar acele secţiuni minut din ea, cu care ei înşişi straluceasca. Şi în cazul în care sursa de lumină albă să fie mai fierbinte decât vapori de arestarea, există un spectru rezultatele prismatic, întreruptă de linii întunecate, distinctiv al chimice natura substanţei ei originare. Acum, acesta este exact cazul de soare şi stele. Strălucirea albă care provin de la photospheres lor este găsit, atunci când dispersate intr-un spectru, care urmează să fie traversat de razele numeroase sumbru indicând absorbţie de către straturile gazoase, la a căror compoziţie principiului lui Kirchhoff furnizează indiciu. Kirchhoff sa identificat în 1861, ca elemente constitutive de proeminent solare, sodiu, magneziu fier, calciu, crom şi, de AJ Angstrom (1814-1874); de heliu Sir Norman Lockyer în 1868, şi aproximativ patruzeci elementare substanţe sunt acum cunoscut aproximative cu certitudine să fie comune la pământ şi soare. Chimia de stele este strict similară cu cea a soarelui, deşi lor prezintă felurite spectre simptomatică pentru o varietate considerabilă în starea fizică. Tatăl Angelo Secchi, SJ , (1818-1878), pe baza acestor diversităţilor in 1863-1867 o clasificare de stele în patru comenzi , Încă considerate ca fiind fundamentale şi furnizate de către Dr. Vogel, în 1874, cu o evolutiv interpretare, potrivit căreia diferenţele de spectrale tip sunt asociate cu diferite stadii de progreseze de la un subţire incipiente şi spre un compact condiţie . Începând cu 1879, atunci când Sir William Huggins impresii securizat de o gama extinsa de lumina stele ultra-violet alb, spectre stelare au fost în mare parte studiat fotografic, rezultatele fiind, nu numai precise şi permanente, dar şi mai complete decât cele obţinute prin mijloace vizuale. Investigatorul aceeaşi eminenţi descoperit, în 1864, spectrele luminoase-line în anumite clase de nebuloase, prin care au fost cunoscute a fi de compoziţie gazoase, şi recunoscute, ca de origine de carbon, a tipic benzilor colorate ale spectrului comete, a remarcat patru ani înainte, deşi fără specifice de identificare, de GB Donati (1827-1873) la Florenţa . Doppler de principiu, prin care modifică lumină în refrangibility până la sfârşitul-on mişcare a sursei sale, a fost pentru prima făcut eficace pentru de cercetare astronomică de 1868. Criteriul de viteza, fie de recesiune sau de abordare, este acordată de către deplasarea liniilor spectrale de la locurile lor standard, iar metoda a fost ridicat la un grad înalt de precizie prin Dr. Vogel's adaptare, în 1888, de fotografie la cerinţele sale. De atunci a dovedit extrem de fructuoasă. ocupării forţei de muncă sa permis Dr. Vogel pentru a demonstra realitatea eclipse Algol, prin care arată că steaua se învârte în jurul un companion obscur în perioada identice de lumina schimbării; şi descoperiri prima non-eclipsand binare spectroscopice au fost făcute la Harvard College în 1889 . Aceste sisteme nu pot fi interesante brusc distinge de stele telescopic duble, care sunt, într-adevăr, crezut s-au dezvoltat de la ei sub influenţa mareelor de frecare; perioadele lor variază de la câteva ore la mai multe luni, iar componentele lor sunt adesea de luminozitate inegală, astfel încât doar o lasă nici o impresie lizibil pe placa de sensibile. Lor cunoscut numărul ridicat, în 1905, la 140, şi poate fi crescut pe termen nedefinit. Acesta include, probabil, toate variabilele de scurtă perioadă, chiar şi cele care eclipsele scape; deşi legătura dintre duplicitatea lor şi de variaţiile luminoase rămâne neexplicat. Fotografie la lumina zilei de proeminenţe solare a fost încercat de profesorul Young de la Princeton în 1870, iar subiectul a fost judecat de către Dr. Braun , SJ, în anul 1872. Nr real succes a fost, totuşi, realizat până în 1891, când profesorul Sănătos din Chicago and Deslandres M. la Paris independent construit-te pe Facebook poze cu aceste obiecte din calciu-ray în lumina lor dispersate, cernută printr-o fantă dublă mişcare pe plăci fotografice. Hale de invenţie profesor de "spectroheliograph" îi permite, în plus, pentru a delimita soarelui disc din orice selectate de lumina ei, cu rezultatul de a divulga mase uriaşe şi hidrogen *flocculi* calciu, îngrămădite la diferite inaltimi deasupra suprafeţei solare." http://translate.google.ro/translate?hl=ro&langpair=en%7Cro&u=http://www.newadvent.org/cathen/06614a.htm.

La fel de bine, teologul trebuie să fie în dialog cu lumea intelectuală, cu lumea culturală în general şi să caute modalităţi de a dialoga. Teologul este persoana dialogului civilizat şi a ţelurilor comune, o persoană a sensului comun dintre diferite ştiinţe şi domenii de cercetare. Teologia ortodoxă nu negă ştiinţele ci le vede ca şi o modalitate de laudă a lui Dumnezeu. Doxologia este ceea ce se aşteaptă de la ştiinţă, de la cultură şi de la arte din partea teologului. Setimentul de mulţumire sau sentimentul euharistic pe care trebuie să îl avem faţă de toate ştiinţele şi artele care ne-au fost lăsate de Dumnezeu este unul de doxologie.[56]

Ştiinţele, artele şi culturile care nu duc la sentimentul de doxologie, deci de mulţumire în faţa lui Dumnezeu nu sunt folositoare omului. În sens ultim omul este chemat la lauda lui Dumnezeu şi la mulţumirea şi recunoştinţa faţă de Dumnezeu şi de toate cele pe care ni Le-a dat Dumnezeu. În acest sense, teologie este pentru o viziune ecologică a lumii şi a mediului înconjutător. Se cuvine să protejăm şi să nu ditrugem mendiul înconjutor.[57]

CAPITOLUL 3

[56] http://ro.orthodoxwiki.org/Doxologie.

[57] Patriarul Ecumenic Bartolomeu al Bisericii Ortodoxe a fost primul patriah şi teolog ortodox denumit „patriarhul verde din cauza poziţiei sale radical ecologice adoptate la finalul secolului al XX-lea şi începtului secolului al XXI-lea. Odată cu procesul contemporan de industrializare şi de dezvoltare economică, umanitatea secolelor XX şi XXI s-a confruntat cu lipsa unie „concepţii ecologice" despre viaţă şi existenţă. În acest sens, Biserica Ortodoxă a luat poţiţie prin mai mulţi teologi referitor la necesitatea de a proteja mediul încojutător. Teologii ortodocşi privesc mediul înconjurătornu ca un mediul al exploatării economice ci mai mult decât orice, ca şi un mediu în care omul este chemat să se ridice la conştiinţa existenţei şi a căutării lui Dumnezeu. http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2040567.stm

TEOLOGUL SPECULATIV ŞI TEOLOGUL SPIRITUAL

Despre teologi şi viaţa lor s-au scris multe. Începând cu Sfântul Ioan Teologul din primul secol de după Hristos şi până în prezent, au existat mulţi teologi. Mai ştim din secolul doi după Hristos de mulţi alţi teologi. În orice caz, ce deosebeşte pe adevăratul teolog de falsul teolog? Adevăratul teolog este mai mult decât orice o persoană ascetică. Modelul ortodox al teologului este cel al unei persoane ascetice. Ascetismul este o condiţie adevărată a adevătatului teolog. O operă fundamentală scrisă pe această temă a teologului ascet şi al teologiei ascetice a fost cea a teologului ortodox Dumitru Stăniloae.[58]

De ce trebuie să fie un teolog ascet? Teologul trebuie să fie ascet în primul rând pentru a îşi demonstra luişi că Dumnezeu şi tot ceea ce ţine de existenţa lui Dumnezeu este prioritatea sa primă şi ultimă. Astfel, teologul trebuie să fie la curent cu problemele lumii dar nu trebuie să fie o personă lumească în sensul extrem al termenului. Teologul se cade să aibă un raport dialogic serios cu lumea în care trăişte. El nu trebuie să urască lumea. Teologul trebuie să iubească lumea. Trebuie să sprijine lumea în sensul serios al expresiei. Evident, rolul teologului este de a menţine permanent contactul cu Dumnezeu şi de a fii permanent în „trăirea lui Dumnezu." Acest lucruri au primit în cazul mai multor persone forme de extaz şi de emancipare sau entuziasm ultim.[59]

Teologul care nu a ajuns la experimentarea lui Dumnezeu sau la cunoaşterea lui Dumnezeu nu poate în acest sens comunica multe lucruri despre Dumnezeu. Bineînţeles există adevăraţi teologi şi falsi teologi. Cine sunt adevăraţii teologi şi cine sunt falşii teologi. În primul rând ştim din Noul Testament că însuşi Domnul nostru Iisus Hristos nu L-a respins pe Iuda Iscarioteanul care se dădea drept ucenic al lui Hristos. Iuda Iscarioteanul am putea spune că reprezintă pe falsul teolog. Ştim din tradiţie că Iuda Iscarioteanul L-a vândut pe Domnul Hristos cu 30 de arginţi, preţul derizoriu al unui animal domestic. Toţi sfinţii Părinţi ne spun că dacă Iuda Iscarioteanul nu ar fii fost un fals apostol al lui Hristos el nu L-ar fii vândul pe Domnul Iisus Hristos.

Iuda Iscarioteanul ca şi model al falsului teolog este un lucru pe care nu prea vroim să îl luăm în considerare. Deşi Iuda Iscarioteanul a fost martorul şi privitorul unor fapte extraordinare sau supranaturală cum ar fii învierea lui Lazăr, pescuirea minunată, înmulţirea pâinilor, învierea fiicei lui Iair, învierea fiului văduvei din Nain, vindecarea orbilor şi a şchiopilor, fapte supranaturale pe care Domnul Iisus Hristos le făcea sub ochii uimiţi ai mulţimilor, toate acestea nu l-au împiedicat pe Iuda Iscarioteanul să Îl târguiască pe Fiul lui Dumnezeu. De fapt, Iuda Iscarioteanul se credea pe sine mult mai pătrunzător şi mai perspicace decît chiar Fiul lui Dumnezeu Iisus Hristos.

Evident, evenimentlegate de Iuda Iscarioteanul au avut avut loc cu mai bine de 1900 de ani în urmă. Ar putea să ni se spună că toate aceste lucruri ţin de domeniul a ceea ce a fost. Pentru cei care vor să facă teologie aceste lucruri ale trecutului sunt la fel de actuale astăzi ca şi în trecut. Nu putem trece cu mare uşurinţă peste tot ceea ce a ţinul de Iuda Iscariozeanul şi faptele sale. Falşii teologi din multe puncte de vedere urmează lui Iuda Iscarioteanul. Ei sunt ezitanţi, conflictuali, certăreţi, nemulţumiţi, permanent în stare de nervozitate.

---

[58] Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae, Ascetica si mistica crestina sau teologia vietii spirituale, Cluj, Casa Cartii de Stiinta, 1993.

[59] http://www.scribd.com/doc/3100624/Ioan-Petru-Culianu-Experiente-ale-extazului.

Adevăraţii teologi nu pot prezenţa eronat adevărarule legate de existenţa lui Dumnezeu. Dar în acelaşi timp ei nu pot să Îl forţeze pe Dumnezeu să acţioneze conform cerinţelor epocilor. Teologii sunt „colaboratorii lui Dumnezeu." Raportul nu este unul de egalitate ci unul de superioritate, teologul fiind în deplinătate la dispoziţia voinţei şi cerinţelor lui Dumnezeu. Ştim astfel de mai mulţi teologi pe care Dumnezeu i-a ales cum a fost Sfântul Ioan Teologul denumit şi „ucenicul iubit" şi prin care Dumnezeu şi-a făcut cunoscută voia lui în diferite epoci sau perioade istorice.

Teologii sunt şi ei oamenii ca şi restul oamenilor din carne şi din oase. Ei pot fii subiectul păcatelor şi al greşelilor. Totuşi, teologii trebuie sprijiniţi şi nu trebuie desconsideraţi. Ei sunt din mai multe puncte de vedere „eroi ai binelui şi ai frumosului sau dreptăţii." Puterea unui teolog nu vine de la sine ci de la Dumnezeu. De multe ori prin teologi Dumnezeu şi-a făcut cunoscută voia Sa expres în situaţii limită sau critice. Biblia este un astfel de exemplu pe care îl putem lua în cosiderare, la fel de bine ca şi literatura ascetică şi patristică a sfinţilor părinţi.

Mai toate marile religi ale umanităţii şi-au fondat teologi. Astfel, există teologi hinduşi, teologi budişti, teologi şintoişti, teologi islamici sau sufişti. Enumerarea ar putea continua. Teologia creştin ortodoxă însă îşi fondează chemarea teologilor pe cuvintele Domnului Iisus Hristos când i-a chemat pe cei 12 apostoli. În mai mult rânduri Domnul Iisus Hristos a spus: „nu voi m-aţi ales pe Mine ci Eu v-am ales pe voi." Chemarea celor doisprezece ucenici sau apostoli ai Domnului Iisus Hristos este văzută ca şi fundamentarea teologilor ortodocşi, a deschiderii lui Dumnezeu faţă de teologi şi a deschiderii teologilor faţă de Dumnezeu. Evident şi în acest raport, deschiderea lui Dumnezeu faţă de teolog este mai semnificativă decât deschiderea teologului faţă de Dumnezeu. Deschiderea lui Dumnezeu faţă de teolog poate să fie abisală. O astfel de deschidere a experimnetat Sfântul Ioan Teologul mai bine de 2000 de ani în urmă pe insula Patmos când a scris Apocalipsa.[60]

Pe parcursul istoriei au existat mulţi falşi teologi. Religiile păgâne antice toate pretindeau că au teologi. Aşa a fost cazul templelor din Orientul îndepărtat, din China, sau din Australia. Conştientă de acest mare conflict al teologilor, Biserica a rânduit o zii de pomenire a teologilor. Este vorba de ziua de 31 ianuarie când în calendarul ortodox se pomenesc cei trei sfinţi ierarhi şi teologi: Sfântul Ioan Hrisostom, Sfântul Grigorie Teologul şi Sfântul Vasile cel Mare. Aceşti teologi au ajuns să fixeze tradiţia şcolilor de teologie ortodoxă. Ei nu numai că au fost cunoscători teoretici a adevărului despre Dumnezeu ci au fost mai mult decât orice „trăitori ai adevărului despre Dumnezeu." Trăirea concretă a vieţii în Dumnezeu este cea mai mare dovadă a adevăratului teolog.

În Evul Mediu, au existat foarte multe teorii stranii despre existenţa şi raportarea teologului la Dumnezeu. Astfel, începând cu Francisc din Assisi, se credea că teologul trebuie să fie strigmatizat, adică trebuie să primească semnele piroanelor cu care a fost răstingnit Domnul Iisus Hristos. Aceasta a creat în Europa Evului Mediu o întreagă teologie sau mai multe curente teologice care susţineau stigmazarea teologilor. Bonaventura a fost adeptul unei astfel de teorii. În evul mediu se cunoaşte astfel un număr de aproximativ 62 de aşa zişi

---

[60] A se vedea Savas Aguridis, *Comentariu la Apocalipsă,* (Editura Binzantină: Bucureşti, 1997). A se vedea şi http://ro.altermedia.info/images/apocalipsa13.pdf.

sfinţi stigmatizaţi care aveau semnele piroanelor la mâini şi la picioare.[61] Se ştie de alţi 20 de stigmatizaţi celebrii în secolul al XIX-lea.

Ortodoxia şi în special teologii ortodocşi au luat poziţie faţă de aceste opinii teologice. Deşi occidentul în general privea pozitiv fenomentul stigmaţilor şi al stigmatizării, ortodoxia nu a acceptat şi a condamnat a acest fenomen. Stigmatele sunt astfel un fenomen neortodox şi neteologic. Ele au dat în ortodoxie sensul devierii de la învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi în special a Părinţilor atoniţi.

Oricât de profund ar ajunge cinva la cunoaşterea lui Dumnezeu, şi oricât de mare teolog ar fii, stigmatele nu sunt un fenoment ortodox şi sănătos. Francesco Forgione sau Pio din Pietrelcina a fost unul dintre cei mai reprezentativi teologi ai stigmatelor în secolul al XX-lea.[62] Stigmatele au fost respinse de teologii ortodocşi şi de toată tradiţia ortodoxă. Din nou putem vedea şi aici un exemplu al manipulări falşilor teologi care au derivat în direcţii extrem de stranii şi de chestionabile. Fenomentul stigmatizării a plecat în special din Italia şi a avut ulterior infleunţă asupra întregului Occident. În Italia Evului Mediu se considera că marii teologi trebuie să fie stigmatizaţi şi trebuie să sângereze după modul Domnului Iisus Hristos. Probabil că în Evul Mediu stigmatizarea a fost una dintre cele mai „deplasate fenomene religioase” care a dus în cele din urmă la creearea de învăţături greşite şi eronate a raportării faţă de Dumnezeu. Dezbateri legate de strigame există şi astăzi. Se pare că ultimul exponent al acestui fenoment a fost Francesco Forgione. Dintre teologii ortodocşi care au luat parte la dialogul legat de stigmate şi respingerea lor ca şi o înşelăciune religioasă amintim pe Nichifor Crainic, Antonie Plămădeală, Ioan Ică sr, Ioan Gh. Savin şi mulţi alţii.[63]

Nici un teolog nu poate spune tot ceea ce se poate ştii despre Dumnezeu din moment ce Dumnezeu este etern şi infinit. Infinitul lui Dumnezeu este o noţiune supraumană şi supranaturală. Infinitatea lui Dumnezeu este ceva pe care raţiunea umană nu poate pătrunde. Infinitatea lui Dumnezeu se referă la ceea afirmat de la începutul prezenţei cărţi că Dumnezeu nu are final şi nici început. Faptul că Dumnezeu este dincolo de noţiunile omeneşti de început şi de sfârşit este o realitate cu care teologii se confruntă. Superlativele lui Dumnezeu nu trebuie înţelese în termenii lui Superman. Deşi teologii folosesc mulţi „super” când se referă la Dumnezeu în terminologia contemporană. Teologii moderni şi contemporani spun că Dumnezeu este supraesenţial, supraraţional, suprauman, supramundan sau alte apelative pe care teologii le folosesc când se referă la Dumnezeu.

Evident, orice adevărat teolog ştie că Dumnezeu este autorul vieţii şi al existenţei. Un teolog care neagă acest adevăr este mai mult decât orice un fals teolog sau un pretins teolog. Adevăratul teolog ştie că dincolo de Dumnezeu nu mai poate exista ceva şi că

---

[61] „Francisc din Assisi (1181-1226); Lutgarde (1182-1246); Margaret de Cortona (1247-97); Clare de Montefalco (1268-1308); Angela de Foligno (d. 1309); Catherine de Siena (1347-80); Lidwine (1380-1433); Frances de Roma (1384-1440); Colette (1380-1447); Rita de Cassia (1386-1456); Osanna de Mantua (1499-1505); Catherine de Genoa (1447-1510); Baptista Varani (1458-1524), Poor Clare; Lucia de Narni (1476-1547),. Catherine de Racconigi (1486-1547); Ioan din Italia (1495-1550); Catherine de' Ricci (1522-89); Maria Magdalena de' Pazzi (1566-1607), Maria a Întrupării (1566-1618),; Mary Anne a lui Iisus (1557-1620); Carlo de Sezze (d. 1670); Margaret Mary Alacoque (1647-90),) Veronica Giuliani (1600-1727), Maria Frances a celor cinci răni (1715-91). http://www.newadvent.org/cathen/14294b.htm.

[62] http://www.padrepio.it.

[63] Lucrarea fundamentală care a abordat fenomentul stigmatelor a fost cea lui Ioan Gh. Savin, *Mistica apuseană,* (Sibiu, 1996).

Dumnezeu este realitatea ultimă şi finală a existenţei. Astfel teologii ştiu că raportarea ultimă şi absolută la existenţă se face numai în faţa lui Dumnezeu. Dumnezeu este singurul absolut al teologilor. Un mare teolog al secolului al VI-lea a fost Sfântul Ioan Damaschin. Sfântul Ioan Damaschim a fost extrem de preocupat de dovedirea existenţei lui Dumnezeu. El a condensat toate experinţele şi învăţăturile sale legate de existenţa lui Dumnezeu într-un volum de o profunzime rară: este vorba de Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin. „Existența lui Dumnezeu nu este pusă la îndoială de cei care primesc Sfintele Scripturi, adică Vechiul și Noul Testament și nici de mulțimea păgânilor, deoarece, după cum am spus, cunostința existenței lui Dumnezeu este sădită în chip natural în noi. Dar răutatea celui viclean contra firii omenesti a avut atâta putere încât a tras pe unii în cea mai absurdă și cea mai rea decât toate răutățile, prăpastie a pierzării, anume de a spune că nu există Dumnezeu. Nebunia acestora, arătând-o tâlcuitorul lucrurilor dumnezeiesti, David, a spus: „Zis-a cel nebun întru inima sa: Nu este Dumnezeu". Pentru acest motiv, ucenicii şi apostolii Domnului, înțelepți fiind de Prea Sfântul Duh, făcând semnele dumnezeiesti prin puterea și harul Lui, au fost înălțați din abisul necunoștiței către lumina cunostinței de Dumnezeu, prinşi de vii fiind cu mreaja minunilor. Tot astfel și urmasii harului și dregătoriei acestora, păstorii și învățătorii, primind harul luminător al Duhului, luminau, prin puterea minunilor și prin cuvântul harului, pe cei întunecați și întorceau pe cei rătăciți. Noi, însă, care n-am primit nici darul minunilor, nici al învățăturii, deoarece nevrednici ne-am făcut prin înclinarea către plăceri, ei bine, noi vom vorbi puțin despre acestea din cele ce ni s-au predat de tâlcuitorii harului, invocând pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh. Toate cele care există sunt sau create sau necreate; iar dacă sunt create, sunt negreșit și schimbătoare, căci existența acelora care a început prin schimbare va fi supusă cu siguranță schimbării, fie distrugându-se, fie schimbându-se în chip liber. Dar dacă sunt necreate, urmează că sunt negreșit și neschimbătoare. Lucrurile, care au o existență contrară, acelea au contrar și felul de a exista, adică însușirile. Și cine nu va cădea de accord cu noi că toate existențele, toate cele care cad sub simțirea noastră, chiar și îngerii, se schimbă, se prefac și se mișcă în multe feluri! Cele spirituale, adică îngerii, sufletele și demonii, se schimbă potrivit voinței libere, care crește sau se micșorează, fie în progresul în bine, fie în îndepărtarea de bine. Celelalte se schimbă prin naștere și distrugere, prin creștere și micșorare, prin schimbarea însușirilor și mișcarea de la un loc la altul. Prin urmare, fiind schimbătoare, negreșit sunt create; și fiind create, negreșit au fost create de cineva. Creatorul, însă, trebuie să fie necreat. Dar dacă și acela a fost creat, negreșit a fost creat de cineva, și asa mai departe, pînă ce vom ajunge la cineva necreat. Asadar, creatorul fiind necreat, negreșit este și neschimbător. Și cine altul va fi acesta dacă nu Dumnezeu? Dar și coeziunea însăși și conservarea și guvernarea creației ne învață că există Dumnezeu, care a urzit acest univers, îl ține, îl păstrează și are totdeauna grijă de el. Căci cum ar fi putut ca naturile contrare, adică focul și apa, aerul și pământul, să se unească unele cu altele pentru formarea unei singure lumi, și cum ar putea să rămână nedescompuse, dacă nu le-ar uni o forță atotputernică și nu le-ar păstra totdeauna nedescompuse? Cine este acela care a orânduit cele cerești și cele pământești, toate cele din aer si toate cele din apă, dar mai vârtos, cele dinaintea acestora, cerul, pământul, aerul, natura focului și a apei? Cine le-a amestecat și le-a împărțit pe acestea? Cine este acela care le-a pus în mișcare și conduce mersul lor neîncetat și neîmpiedicat? Nu este oare făuritorul lor acela care a pus în toate o lege, potrivit căreia totul se conduce și se guvernează? Și cine este făuritorul lor? Nu este oare acela care le-a făcut și le-a adus la existență? Căci nu vom da întâmplării asemenea putere! Dar să admitem că s-au făcut prin întâmplare. A cui este orânduirea acestora? Să o

admitem, dacă vrei, și pe aceasta. A cui este atunci conservarea și păstrarea lor, potrivit legilor după care, la început, au fost aduse la existență? Evident, a altcuiva decât a întâmplării. Iar acesta cine este altul dacă nu Dumnezeu?”[64]

Evident, sfinţii şi în special sfinţii părinţi au avut o experienţă absolută a existenţei lui Dumnezeu. Teologul nu trebuie să fie neapărat sfânt, dar teologia ortodoxă nefundamentalistă ne-a demonstrat că există loc şi pentru teologi şi că nu toţi teologii pot duce neapărat o viaţă sfântă chiar dacă mulţi dintre ei trăisc în sfinţenie. Am putea fii întrebaţi care sunt exemplele concrete ale sfinţeniei? Este sfinţenia, adică experimentarea lui Dumnezeu doar teoretică şi speculativă ci şi practică?

Realitatea a demonstrat că cu adevărat sfinţenia este existenţă. Exemplele a mai mulor sfinte trupuri de sfinţi rămase neputrezite sunt cele mai evidente exemple în acest sens. În Ardeal ştim în special de Sfântul Ghelasie de la Râmeţ. Dovadă a sfinţeniei acestui mare ascet şi teolog sunt moaştele sale care au rămas pentru ca toată lumea să le poată vedea. Tot în regiunea Ardealului ştim de un al mare sfânt şi teolog. Este vorba de Sfântul Sofronie de la Afteia. Deşi de la sfântul Sofornie nu mai avea prea multe mărturii despre viaţa lui, ştim că a fost o persoană extrem de ascetică şi extrem de spirituală. Sfântul Sofronie nu a fost un erudit în cele ale teologiei scolastice sau academice, dar el a fost un mare ascet şi nevoitor, un rugător şi un profund teolog.[65] Mai multe despre viaţa Sfântului Sofronie aflăm din scrierile regretatului Părinte Teodor Bodogoae.[66]

În general este greu de stabilit un raport de echivalenţă între sfinţi şi teologi, oricum ţelul ambilor, şi a teologilor şi a sfinţilor este Dumnezeu. Atât sfinţii cât şi teologii Îl caută şi Îl slujesc pe Dumnezeu şi sunt puşi în slujba lui Dumnezeu. Sfinţii şi teologii au multe lucruri în comun, doar că între cele două clase există diferenţă. Teologii sunt mai mult intelectuali şi cerebrali. De asemenea rolul teologilor este de a stabilii legături între lumea culturală şi ştiinţifică şi Dumnezeu. Orice epocă istorică se raportează într-un anume fel la existenţa lui Dumnezeu. Teologul are menirea de a reamintii că la Dumnezeu toate epcopile istorice nu pot schimba identitatea şi realitatea existenţei lui Dumnezeu.

Există acelaşi Dumnezeu care a creat la început universul. A fost acelaşi Dumnezeu în timpul marilor descoperiri ştiinţifice şi indsutriale şi v-a continua să existe acelaşi Dumnezeu până la finalul istoriei şi al timpului. Teologilor le revine greaua datorie de a „egaliza” epocile istorice din moment ce în faţa lui Dumnezeu timpul omului este acelaşi şi neschimbat. Deşi omul este o fiinţă schimbabilă şi modificantă, Dumnezeu nu este. Eternitatea lui Dumnezeu este aceiaşi de la începutul timpurilor şi până la finalul lor. În termeni teologici Dumnezeu este supratemporat. Cunoscător al trectului, al prezentelui şi al viitorului. În Dumnezeu după cum au afirmat sfinţii părinţi nu există trecut prezent şi viitor. De la începutul creaţiei la finalul ei, Dumnezeu este şi v-a rămâne autor al timpului şi al temporalităţii. Astfel Dumnezeu nu este numai autor la creaţiei ci şi autor la timpului. Fiind supratermporal Dumnezeu ştie mai dinainte viitorul şi tot ceea ce se v-a petrece cu istoria omului. Lipsa noţiunii de prezent, trecut şi viitor în cadrul existenţei lui Dumnezeu, trebuie să îl facă pe teolog să se detemporalizeze şi să nu fie o persoană stric istorică. Dumnezeu este supraistoric sau mai bine spus metaistoric. În acest sens, teologii şi în special teologii ortodocşi sunt de părere că istoria îşi găseşte adevăratul ei sens numai în viaţa cu Dumnezeu şi în trăirea cu Dumnezeu.

---

[64] http://www.doxologia.ro/articol/20100906/sfantul-ioan-damaschinul-despre-dovedirea-existentei-lui-dumnezeu.

[65] http://www.manastirea-afteia.go.ro/cuviosul.htm.

[66] Sfinţi români şi apărători ai Legii strămoşeşti, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1987.

Supratemporalitatea sau aistoricitatea lui Dumnezeu nu poate fii trăită deplin de teolog. Oricum, starea de contemplaţie a teologilor sau a teologilor contemplativi este din multe puncte de vedere o stare care depăşte starea limitaţiile temporale ale lumii prezente. Contemplarea lui Dumnezeu este şi ea metaistorică şi este într-un anume sens o prefigurare a timpului lui Dumnezeu. Teologia a denumit timpul lui Dumnezeu, timpul eshatologic. Temporalitatea lui Dumnezeu şi a raportării omului faţă de Dumnezeu nu este sub termenii de trecut, prezent sau viitor ci sub termenii de temporalitate eshaologică. Timpul estatologic este din multe puncte de vedere şi timpul teologilor. Acest timp nu are noţiunea efemerului lumesc ci mai mult decât orice este plin de noţiunea vieţuirii în temporalitatea existenţei lui Dumnezeu. Sfinţii şi teologii pot ajunge la „experimentarea timpului eshatologic al lui Dumnezeu." Acest timp nu are nici început şi nici final.

Timpul lui Dumnezeu nu este în orice caz timpul propriu omului. Teologii sunt cei care trebuie să facă acest lucru pe înţelesul tuturor. Timpul lui Dumnezeu este etern sau veşnic. Timpul lumii sau al omului este doar o mică facţiune din timpul lui Dumnezeu. Există astfel mai multe teorii despre temporalitatea lui Dumnezeu. Atemporalitatea lui Dumnezeu a primit mai multe denumiri convenţionale. Aceste denumiri au fost din mai multe puncte de vedere convenţionale fiindcă nici un teolog nu a fost gata să explice deplin timpul lui Dumnezeu. Dumnezeu a rămas astfel metaistoric şi metafizic. În termen fizici Dumnezeu este metafizic.

S-a vorbit de mai multe ori de o metafizică a cunoaşterii lui Dumnezeu. Din nefericire în secolul al XXI-lea Dumnezeu a devenit subiectul mai multor speculaţii pseudo-metafizice. Astfel, în cadrul mişcărilor filosofice contemporane şi mai recente, Dumnezeu a devenit subiectul teologiilor şi al filosofiilor sau metafizicilor nihiliste. Nihilismul a fost din multe puncte de vedere dăunător teologiilor. S-au încercat mai multe modalităţi de rezolvare a filosofiilor şi metazificilor nihiliste din secolul al XX-lea. Cea mai deplină filosofie a nihilsmului a oferit-o teologul elen Hristos Yannaras în lucrarea sa Heidegger şi Areopagitul.[67]

Prin urmare, ştim despre Dumnezeu că a lăsat mai multe tradiţii teologice şi a lăsat deschisă omului posibilitatea de a face teologie, adică de al cunoaşte pe Dumnezeu. Acesta este un mare dar pe care Dumnezeu L-a lăsat omului, porabil cel mare mare dar pe care Dumnezeu Îl putea face omului. Chemarea la teologie a fost de mai mulţi sfinţi părinţi asemănată cu ieşirea patriarhului Avraam din Caldea şi strămutarea lui într-un pământ străin.

Teologul în sine este simbol al mai multor realităţi spirituale sau ale unor realităţi care vin de la Dumnezeu. Cine este persoana teologului? Persoana teologului este cea care se dedică lui Dumnezeu şi slujirii lui Dumnezeu. Dintre cei mai semnificativi teologi români dintre care unii au murit amintim pe următorii: Constatin Galeriu, Alexe Ştefan, Dumitru Fecioru, Dumitru Popescu, Ioan Bria, Dumitru Radu, Remus Rus, David Petre, Dumitru Stăniloae, Popescu Tudor, Ioan G Coman, Lungu Nicolae, Elian Alexandru, Ene Branişte, Liviu Stan, Petre Vintilescu, Nicolae Nicolaescu, Chialda Mircea, Rămureanu Ioan, Ioan Floca, Chiţescu Nicolae şi mulţi alţii. România a fost o ţară care deşi mică a avut mulţi teologi excepţionali.

În special în teologia românească s-a remarcat că teologii au avut o înclinaţie în spre dreptul bisricesc. Noţiunea de drept a fost o noţiune cât se poate de proprie teologiei româneşti. Din punct de vedere teologic noţiunea de drept a fost cât se poate de proprie teologiei româneşti datorită caracterului juridic al temperamentului latin. Este adevărat că

[67] În această lucrare Heidegger este prezentat ca şi un antidot al nihilismului secolului al XX-lea. În timp ce curentele non-nihiliste nu sunt decât teologie katafatică, teologia sau filosofia nihilistă este teologie apofatică. http://www.scribd.com/doc/7605600/christos-yannaras-heidegger-si-areopagitul .

Dumnezeu este drept şi atotdrept dar nu trebuie să uităm că Dumnezeu este şi atotînţelept. Teologia românescă s-a remarcat printr-un accent pe noţiunea de dreptate a lui Dumnezeu în defavoarea noţiunii de înţelepciune care era mai mult o caracteritică a teologiei elene.

Dumnezeu este concomitent atotdrept şi atotînţelept. Acest lucru trebuie acceptat în integritatea lui. Din punct de vedere teologi nu putem accentua numai anumite noţiuni ale existenţei lui Dumnezeu. În acest sens fac şi alte culte cum ar fii musulmanii radicali care acceptuază caracterul „războinic" al lui Dumnezeu ceea ce este departe de adevăr. În Dumnezeu nu există nimic „războinic." Religiile fundamentaliste au încercat de mai multe ori să accentueze acest aspect „radical" sau fundamental al lui Dumnezeu. Astfel, religile care nu îngăduie libertatea omului sunt religii false la fel cum sunt şi teologii care susţin fundamentalismul religios. Ce înţelegem prin fudamentalism? Prin fundamentalism înţelegem interzicerea libertăţii omului şi a drepturilor omului. Omul a fost creat de Dumnezeu ca şi fiinţă liberă. Libertatea omului ca şi făptură a lui Dumnezeu nu poate fii în nici un fel contestată de nimeni. Omul a fost creat liber de Dumnezeu şi v-a continua să existe în libertate.

Adevăratul teolog se înrudeşte cu călugării. Idealurile teologului coincid cu ale călugărului. Totuşi, teologul nu este călugăr. Deşi au existat mai mulţi călugări teologi în special în perioada Evului Mediu, totuşi, există mai multe distincţii dintre un călugăr şi un teolog. Călugării sunt persoane care urmează mai mult „spiritualitatea existenţei lui Dumnezeu." Nu orice călugăr este teolog şi nu orice teolog este şi călugăr. Evident şi călugării şi teologii îl urmează pe Dumnezeu. În acest sens, teologii şi călugării se aseamănă doar că modalităţile lor de a Îl căuta şi de a ajunge la Dumnezeu nu sunt identice. În timp ce teologii sunt speculativi referitor la exitenţa şi trăirea lui Dumnezeu călugării şi în special călugării ortodocşi sunt „definitivi" în ceea ce priveşte raportul cu Dumnezeu.

Atât teologul cât şi călugărul este decisiv în ceea ce priveşte afirmaţia şi definiţia existenţei lui Dumnezeu. Ţelul călugărului şi al teologului sunt astfel împletite dar nu 100% identice. Viaţa călugărului se deosebeşte de viaţa teologului. Teologul este şi el parte la contemplarea măririi lui Dumnezeu. Dintre cei mai renumiţi teologi călugări amintim pe Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Nicodim Aghioritul, Sfântul Marcu Ascetul, Fotie cel Mare, Simeon al Tesalonicului şi mulţi alţii.[68]

Între teologi nu toţi sunt la fel. Există teologi care excelează în calităţi în timp ce alţii după cum am spus sunt destul de falşi refertor la existenţa lui Dumnezeu. A scrie despre Dumnezeu implică mai întâi de toate deschiderea lui Dumnezeu faţă de om. Deschiderea lui Dumnezeu faţă de teolog se face în primul rând prin rugăciune, post, asceză şi fapte bune. Cei care excelează în facerea binelui am putea spune că din mai multe puncte de vedere sunt teologi. Teologia este astfel deschisă celor care sunt deplin în slujirea lui Dumnezeu.

Dumnezeu a fost subiectul a nenumărate cărţi, articole, studii şi recenzii. Nu cred că ar putea alcătui cineva o bibliografie deplină a tuturor volumelor care s-au scris despre Dumnezeu. Din antichitate, în Evul Mediu şi în timpurile contemporane şi moderne Dumnezeu s-a decoperit pe Sine continuu. Termenul de descoperire a lui Dumnezeu a fost denumit de teologi „revelaţie."[69] Revelaţia lui Dumnezeu pe cale naturală o poate vedea oricine priveşte lumea şi natura în general care duc la concluzia aristotelică că a existat o cauză a toate. Această cauză a lumii şi a naturii a fost Dumnezeu.

[68] http://istoria-secreta.blogspot.com/2010/05/cu-papa-ori-cu-sfintii-parinti.html.
[69] http://articolecrestine.com/ce-spune-biblia/revelatia-lui-dumnezeu.html.

Teologia creştin ortodoxă a afirmat că un punct central în descoperirea lui Dumnezeu a fost Însuşi Fiul lui Dumnezeu Iisus Hristos. Domnul Iisus Hristos ca şi Fiu al lui Dumnezeu a fost cea mai mare descoperire pe care Dumnezeu a făcut-o omului. După cum au afirmat Sfinţii Părinţi în Domnul Iisus Hristos au coincis natura lui Dumnezeu şi natutra omenească. Acestea sunt adevăruri pe care nu le găsim la alţi întemeitori de mari religii cum ar fii Buddha sau Confucius.

Oricum ce poate oferii religia şi ce poate oferii teologia? Religia poate oferii mai multe cunoştinţe despre Dumnezeu dar nu poate oferii ceea ce am putea denumii trăirea sau experimentarea lui Dumnezeu. Experimentarea sau viaţă trăită în Dumnezeu nu este identică cu speculaţia despre Dumnezeu. Ce înseamnă a fii speculativ? „**SPECULATÍV, -Ă,** *speculativ, -e,* adj. Care aparține speculației (**1**), care se ocupă numai de teorie fără legătură cu practica și cu experiența. – Din fr. **spéculatif.**”[70]

Astfel, teologi speculativi sunt teologii care ştiu multe despre Dumnezeu, despre fiinţa Sa, despre existenţa Sa dar nu trăiesc sau experimentează aceste lucruri. Aceasta este o extremă facilă în care cad mai mulţi teologi speculativi. Speculaţia referitor la existenţa lui Dumnezeu înseamnă din multe puncte de vedere superficialitatea tăririi lui Dumnezeu. Un mare teolog sau un mare predicator despre Dumnezeu trebuie să ştie că ceea ce vorbeşte despre Dumnezeu trebuie în acelaşi timp şi trăit din propria lui viaţă şi din proria lui experienţă. Viaţa cu Dumnezeu, în Dumnezeu şi pentru Dumnezeu este fără nici o îndoială o viaţă teologiciă. Fie care este vorba de călugătul retras la măînăstire, de studentul teolog sau episcopul de amvon Dumnezeu este centrul acestor persoane disciticte. În Dumnezeu, multiplicitatea am putea spune că poate devenii unitate sau pluralitatea poate devenii unicitate.

Fără nici o îndoială că Dumnezeu este Cel mai mare paradox din toate câte există. Definiţa paradoxală pe care o dădea lui Dumnezeu acum mai bine de două mii de ani a fost că „Dumnezeu este iubire.” Evident, teologul este un om al iubirii. După cum Dumnezeu în Sine este plinătatea iubirii, tot aşa şi teologul este un mesager al iubirii sau mai bine spus un vestitor al iubirii. Am putea spune că nu se poate face teologie acolo unde este ură şi dezbinare. Un teolog care nu iubeşte şi care nu ştie să iubească agapic am putea spune că nu este teolog în adevăratul sens al termenului. Iubirea teologică este iubirea agapică. Iubirea agapică este iubirea pe care Dumnezeu o are faţă de om şi faţă de lume. Exemplul cel mai mare de iubire care există este în mod cât se poate de evident chiar Dumnezeu. Iubirea infinită şi deplină a lui Dumnezeu a fost subiectul mai multor păreri şi contradicţii pe parcursul veacurilor.[71] Evident, teologia ortodoxă consideră că iubirea lui Dumnezeu este din mai multe puncte de vedere absolută la fel cum absolută trebuie să fie şi iubirea omului faţă de Dumnezeu. Teologii sunt cei care ştiu că Dumnezeu ne cheamă la o iubire absolută şi deplină. Chemarea la iubire pe care ne-o face Dumnezeu este o mare chemare. Evident, suntem chemaţi să ne iubim semenii, apropiaţii cunoscuţii şi familia, dar mai presus de orice trebuie să Îl iubim pe Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu trebuie să fie absolută. La fel cum Dumnezeu a dat fără nici o rezervă darul veţii pentru fiecare dintre noi aşa şi noi suntem datori să îl iubim pe Dumnezeu absolut şi definitiv.

---

[70] http://dexonline.ro/definitie/speculativ.

[71] O lucrare contestată în acest sens în secolul al XX-lea a fost cartea lui Paul Evdochimov *Iubirea nebună a lui Dumnezeu* (Editura Anastasia: Bucureşti, 1993). Lucrarea în sine este din mai multe puncte de vedere speculativă. Deşi iubirea lui Dumnezeu este infinită, iubirea lui Dumnezeu este raţională şi prin urmare nu este „nebună.” Lucrarea a fost considerată de mai mulţi ca fiind blasfemiatoare.”

Dacă putem evita mai multe aspecte ale vieţii nedorite ale vieţii cotidiene nu putem evita dedicarea şi simţul aparteneţei de Dumnezeu. Deviza mai multor domnitori europeni a fost Nihil sine Deo, adică nimic fără Dumnezeu. „Când vorbesc despre "esenţa" Eu vorbesc de substanţă sau natura elementar; că ceea ce stă la baza manifestarea exterioara. ***A. Dumnezeu este spiritual în natură.*** El nu are substanta materiala, cu excepţia pentru trupul lui Iisus Hristos, care a fost transfigurat. Dumnezeu este un Spirit Infinit, ceea ce înseamnă că El nu are limite. El este inepuizabil în fiecare aspect al naturii Sale. El a dat la fiecare dintre noi o parte spirituala a naturii noastre pentru scopul de a uni cu El şi care au o relatie personala cu El.***B. Dumnezeu este personal.*** O forţă nu are personalitate. Dumnezeu are constiinta de sine, auto-determinare şi caracter. El are intelect, emotii si va la un nivel de perfecţiune care pitici finite abilitatile noastre. De fapt, nu putem face nici o comparaţie semnificativă, care este semnificativ. Incredibil, Dumnezeu doreşte o relaţie cu caracter personal în curs de desfăşurare cu fiecare dintre noi. Chiar dacă El este Creatorul nostru, El vrea de asemenea să îndeplinească viaţa noastră de a fi alte multe lucruri pentru noi, ca de bine. El este un Tată, Răscumpărătorul şi furnizor. El doreşte să fie un profesor, consilier, Mângâietorul, protector si prieten, dacă Îl vom permite. ***C. Dumnezeu este auto-existent.*** El este complet suficient în Sine. Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt comunitatea perfect, dar ele sunt una. Dumnezeu a ales să se mute dincolo de suficienţa El a şi a cotei de Sine cu creatia Sa. Ca oameni, nu suntem în măsură să găsească suficienţa şi sensul în noi înşine, independent de alte surse. Noi doar găsi sensul, suficienţa şi complet în afara de noi înşine în Dumnezeu. Prin lucrarea lui Hristos Isus şi Sfântul Duh prezenţa lui, suntem în măsură să comuna (vină în comunitate), cu Dumnezeu. ***D. Dumnezeu este infinit.*** El nu are nici limitări în orice zonă sau circumstanţă. De fapt, tot ceea ce există depinde de El. El este dincolo de spaţiu şi timp, şi totuşi El este în mijlocul ei. Tot ceea ce exista sunt produse de creative voii Sale. Toată creaţia este ţinută în loc de puterea Lui. Nimic nu poate rezista sau va rezista Lui. Dumnezeu este Cel care este pururea. El Sa revelat ca "EU SUNT." El a fost, El este şi El va fi întotdeauna. (Ps 90:1-2) Noi ar trebui să fie mult încurajată de amploarea esenţiale naturii lui Dumnezeu, deoarece El are capacitatea de infinit la spre spate sus revelaţia Lui şi promite să poporului Său. Dar să ne construim pe această înţelegere de către uita la atributele Sale."[72]

Despre Dumnezeu după cum se spune în Noul Testament se poate scrie la infinit. Prin urmare, şi prezentul volum ar trebui să fie infinit. Totuşi, mintea omenească este limitată. Omenescul este din acest punct de vedere un criteriu de a evolua teologia. Teologia nu este umanistă. Umanismul şi exigenţele sau au deviat la un anumit moment. Umanismul în teologie este pozitiv numai în măsura în care este ecclesial şi hristocentric, adică are Biserica şi ascetismul ei în centru. Teologia este fără nici o îndoială ascetică, adică nu putem crede că un teolog nu este o persoană ascetică şi dedată în spre latura spirituală a vieţii. Spiritualitatea vieţii şi a crezurilor în Dumnezeu este mai mult decât orice ceea ce se aşpteaptă de la teolog.

Un teolog nu este un preot. Preoţia este o parte din latura spirituală a teologiei. Preoţia a fost întemeiată de domnul Iisus Hristos dar ea nu este mai presus de teologie. Preoţia şi pretoul în general sunt persoane care şi ei slujesc lui Dumnezeu dar nu au autoritatea finală în a ne referii la persoana Fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos. Acesta a fost marele scandal al Noului Testament. Preoţia Vechiului Testament a fost cea care L-a crucificat pe Domnul Iisus Hritos. Aceste lucru sunt astăzi chestionate. Trebuie să nu uităm că ierarhii şi preoţii

[72] http://translate.google.ro/translate?hl=ro&langpair=en%7Cro&u=http://www.sw-mins.org/strat4.htm.

Vechiului Testament au dat ordinul ca Fiul lui Dumnezeu să fie executat pe cruce la anul 33 după Hristos. Decizia sinedriului ierusalimitean a fost deplin în acrod cu acest lucru. Acuza care s-a adus Domnului Iisus Hristos a fost de blasfemie.

Teologii sunt cei care trebuie să fie familiari cu termenul de blasfemie. Ce este blasfemia sau blasfemul? Blasfemia poate prinde mai multe forme sau mai multe modalităţi de manifestare. În general prin blasfemie înţelegem „**BLASFEMÍE** *f. livr.* 1) Cuvânt prin care se ultragiază o divinitate. 2) Act de defăimare a lucrurilor considerate sfinte (sau demne de un respect deosebit); profanare; sacrilegiu; pângărire. [Art. **blasfemia**; G.-D. **blasfemiei**; Sil. **-mi-e**] /<lat. *Blasphemia*”[73] evident, blasfemia este cel mai mare păcat pe care poate cineva să îl facă referitor la Dumnezeu.

Blasfemia nu este identică cu profanarea. Blasfemia înseamnă culmea cea mai de jos a religiei. Blasfemia înseamnă lipsa de orice fel de consideraţia a iubirii faţă de Dumnezeu a existenţei lui Dumnezeu. Religia consideră că aceasta este o formă de posesiune demonică şi că cel care blasfemiază este luat în întregime de puterea celui rău. Teologia şi teologii însă au fost mai rezervaţi referitor la acest subiect în sensul că este posibil ca cineva să blasfemieze în necunoştinţă de cauză. De exemplu, sunt persoana care blasfemiază kenoza domnului Iisus Hristos fără să ştie de fapt ce a fost kenoza Domnului Iisus Hristos sau smerirea Lui de Sine faţă de om. Ca şi oameni se poate ca unii să blasfemieze numele lui Dumnezeu fără să ştie de fapt că au blasfemiat. Blasfemia înseamnă de fapt ultima limită a demonicului. Sfinţii Părinţi ne spun că cei care blasfemiază de fapt sunt nevinovaţi fiindcă în spatele lor sunt diavolii sau demonii care vor să defaime numele lui Dumnezeu. Se poate astfel întâmple, cum a fost şi pe vremea Domnului Iisus Hristos ca inconştient demonii să poată opera şi să impingă pe cineva să blasfemieze.

În cazul Domnului Iisus Hristos lucrurile au stat însă destul de separat faţă de aceasta fiindcă Domnului Iisus Hristos i-a fost dată de către Dumnezeu putere asupra diavolilor şi a demonilor. Adevăraţii teologi sunt cei care trebuie să ştie dacă cineva blasfemiază pe Dumnezeu sau nu. Mari savanţi ai blasfemiei au fost evreii din Vechiul Testment. Este greu de crezut dacă evreii au fost de fapt sinceri referitor la crezurile lor în blasfemie. Orişicum în alte religii conceptele legate de blasfemie sunt mult mai drastice şi mai fundamentaliste decât cele evreieşti. Blasfemia înseamnă profanarea numelui lui Dumnezeu sau vorbirea în mod deliberat a numelui lui Dumnezeu. În Vechiul Testament pedeapsa pentru blasfemie era omorârea cu pietre. Cele mai multe referinţe despre blasfemie le avem în Levitic 10. Termenul ebraic al blasfemiei este de nokeb.

„The text of the law in Leviticus provides that the stranger, as well as the native born, is liable to punishment for **blasphemy**. Talmudic tradition states that **blasphemy** was one of the seven crimes prohibited to the Noahides (Sanh. 56a), *i.e.*, according to natural law. Although, according to Jewish law, a Jew who blasphemed a heathen deity was not guilty of the crime of **blasphemy**, Josephus ("Ant." iv. 8, § 10, after Philo, "Vita Mosis," 26; ed. Mangey, ii. 166) to the contrary notwithstanding, yet a heathen might be guilty if he blasphemed the name of the Lord (Baraita Sanh. 56a). The crime of the heathen blasphemer, though subjecting him to the penalty of death, did not oblige the Jewish by-standers to rend their garments. The Talmud bases the custom of rending the garments in such cases upon the Biblical precedent in II Kings xviii. 37), where Eliakim and others rent their garments when they heard the **blasphemy** of Rab-shakeh; and in order to bring this view into harmony with the practise requiring the rending of garments only on hearing a **blasphemy** by a Jew,

[73] http://dexonline.ro/definitie/blasfemie.

the Talmud states that Rab-shakeh was an apostate Jew (Sanh. 60a). According to R. Ḥiyya, the rending of garments was no longer required after the fall of the Temple ("He who hears **blasphemy** nowadays is not obliged to rend his garments, because otherwise his garments would be nothing but tatters," Sanh. *ib.*); for the criminal jurisdiction of the Jewish courts had ceased, and the fear of death no longer deterred the blasphemers. The later law, however, restored the practise of rending the garments. In an opinion rendered by Gaon Rab Amram ("Teshubot Geone Mizraḥ Uma'arab," collected by Joel Müller, No. 103) he says, "He who hears his neighbor blaspheme must excommunicate him in these days, no matter what language was used. This is the practise of the pious. It is not necessary that the **blasphemy** be in Hebrew, and it makes no difference whether the Ineffable Name or the attributes of God be mentioned, whether the offender be a Jew or a non-Jew, whether the language be Hebrew or any other. These distinctions were made to distinguish the capital crime from the lesser offense; but for purposes of excommunication, it makes no difference whether the blasphemer be a heathen or a Jew, whether heuse the Sacred Name or the attributes, nor what language he uses; he must be excommunicated." And this opinion is, with slight modification, repeated in the Yoreh De'ah (340, 37) as follows: "He who hears the Name blasphemed, or even an attribute of God, such as 'The Forgiving One,' 'The Merciful One,' etc., even if pronounced in a foreign language, must rend his garments, provided he hear it from an Israelite (and an apostate is in these days considered a heathen); and even if he hear it from the mouth of the witness stating how the blasphemer blasphemed. But the witnesses testifying in court need not rend their garments again, having once done so when they first heard the **blasphemy**."[74]

Blasfemia nu poate fii în acest sens speculativă. Blasfemia poate fii făcută din ură faţă de Dumnezeu, dorinţa de a defăima sau a distruge pe Dumnezeu. Din acest punct de vedere a înjura sau a blestema numele lui Dumnezeu este echivalent cu blasfemia. Dacă acest act nu este un act de blasfemie el poate fii la fel de bine un început al blasfemiei. În orice caz, termenul de blasfemie a provenit în mare în limbile europene din limba elenă. El a fost preluat şi de limba latină şi mai apoi de alte limbi europene. În primul rând se ştie că blasfemia este un păcat al limbii. Cel care blasfemiază în primul rând refuză să Îl mai laude şi să Îi mai mulţumească lui Dumnezeu. Cel care blasfemiază nu mai are nimic de a face cu numele lui Dumnezeu cu tot ceea ce înseamnă existenţa lui Dumnezeu. Evident, blasfemia nu trebuie confundată cu cârtirea în faţa lui Dumnezeu. Blasfemia este mai gravă chiar decât ateismul. Dacă ateul neagă existenţa lui Dumnezeu sau nu crede în Dumnezeu decât dacă îi este demonstrată existenţa lui Dumnezeu, blasfemiatorul nu contestă existenţa lui Dumnezeu ci mai mult o discreditează şi o pogegreşte. Blasfemiatorii îţi pierd după sfinţii părinţi mântuirea. Blasfemia este cea mai uşoară modalitate de a merge în spre pierzanie. Cel care blasfemiază numele lui Dumnezeu este mort din punct de vedere spiritual. El nu mai poate face teologie. Blasfemiatorul numelui lui Dumnezeu am putea spune că este un om pierdut etern. Evident mai mulţi sfinţi părinţi au luat în considerare aceste realităţi. Pentru blasfemiator la fel ca şi pentru ateu toată existenţa se rezumă la lupta împotriva lui Dumnezeu. Astfel, blasfemiatorul consideră că nu mai este nevoie de Dumnezeu şi că numele lui Dumnezeu trebui înjurat şi batjocorit. De fapt, blasfemia este o noţiune pe care o întâlnim în religiile monosteiste. În religiile păgâne politeiste în general nu întâlnim conceptul de blasfemie.

[74] http://jewishencyclopedia.com/view.jsp?artid=1119&letter=B&search=Blasphemy.

Blasfemia a fost pedepsită din cele mai vechi timpuri. Menţiuni referitoare la blasfemie întâlnim la Plutarh şi la Alcibiades. Dintre popoarele antice evreii au fost cei mai radicali în ceea ce priveşte blasfemia. Evrei pedepseau blasfemia cu moartea. Cei care blasfemiază sunt cei care vor să întărâte mânia lui Dumnezeu. Consecinţele acestui act al întărâtării mâniei lui Dumnezeu sunt dincolo de orice evaluare. Blasfemiatorii sunt cei care vor de fapt răul lumii şi al societăţii. Teologic dacă este să luăm în considerare adevăraţii duşmani ai teologilor ei sunt „blasfemiatorii." Cei care blasfemiază numele lui Dumnezeu trebuie indentificaţi fiindcă ei sunt de fapt cei care Îl întărâtă pe Dumnezeu împotriva lumii şi a omului în general. Acesta a fost cazul evreilor de la vremea Domnului Iisus Hristos care au vrut cu orice preţ să Îl găsească pe Domnul Iisus Hristos vinovat de blasfemie. Procesul Domnului Iisus Hristos a fost de fapt un „teatru de prostă calitate" înscenat pentru a întărâta mânia lui Dumnezeu. Fariseii şi saduchenii de la vremea Domnului Iisus Hristos au fost de fapt persoane care erau de mai multe vreme dincolo de voia şi de plăcerea lui Dumnezeu.

Poziţia Bibliei referitoare la blasfemie este foarte clară: cel care blasfemiază „este un om care se întinează pe sine." Zelul religios al evreilor Vechiului Testament nu mai este acelaşi şi astăzi. Nu trebuie să uităm că evreii au fost cei care au realizat primul stat teocratic din istoria umanităţii. Israelul de la vremea lui David şi Solomon era un stat teocratic adică era condus de Dumnezeu. Teocraţia iudaică se fonda pe cultul popular şi pe cel de la tempul de la Ierusalim.

Teologia ortodoxă nu consideră că teocraţia este o formă de blasfemie. Dar presupune că teocraţia poate devenii subiectul blasfemiei.[75] Au existat mai multe state aşa zis teocratice care au blasfemiat numele lui Dumnezeu. Evident, funcţile teologilor nu sunt schimbate cu nimic într-un stat teocratic. Lumea musulmană şi cea hindusă presupune existenţa unui stat teocratic. Teologii şi în special teologii ortodocşi au demonstrat de mai multe ori că un stat teocratic nu poate fii realizat din moment ce Dumnezeu este o realitate care depăşete lumea de aici şi nu este în nici un caz o Persoană care să stea în fruntea unui stat. Deşi popoarele sunt sub ascultatea lui Dumnezeu la fel cum şi conducătorii lor sunt sunt ascultatea lui Dumnezeu, teologii aşteaptă din partea şefilor sau a conducătorilor statelor sau a ţărilor, evlavie, credinţă şi iubire faţă de Dumnezeu.

---

[75] "**Teocrația** este o formă de guvernământ în care Dumnezeu sau o zeitate este recunoscută ca și conducător civil suprem al statului, [1] sau într-un sens mai larg, o formă de guvernământ în care statul este guvernat prin ghidare divină imediată sau prin oficiali care sunt priviți ca fiind ghidați divin.[2] Pentru credincioși, teocrația este o formă de guvernământ în care puterea divină guvernează un stat pământesc fie prin încarnare sau, mai des, prin reprezentanți religioși instituționali (e.x. o biserică), înlocuiește sau domină guvernarea civilă.[3] Guvernele teocratice dau legi teonomice. Teocrația trebuie să fie deosebită de alte forme seculare de guvernământ care au o religie statală sau sunt doar influențate de concepte religioase sau morale, și monarhiile ținute „Prin binevoința lui Dumnezeu". O teocrație poate să fie monistă, unde ierarhia administrativă a guvernului este identică cu ierarhia administrativă a religiei, sau poate avea două „brațe", dar cu ierarhia administrativă a statului subordonată ierarhiei religioase. Tendințe teocrative au apărut în unele tradiții religioase inclusiv în Iudaism, Islam, Confucianism, Hinduism, și în Creștinism: Catolicism, Ortodoxism, Protestantism, și Mormonism. Exemple istorice de teocrații sunt Imperiul Bizantin (330-1453 era noastră) și Imperiul Carolingian (800-888 era noastră)." www.wikipedia/org/teocraţie.

Un conducător de stat care se declară ateu sau blasfemiază numele lui Dumnezeu nu poate în nici un caz să fie un conducător de stat indiferent de regiunea în care se situează ţara sau statul său. Conducătorii de state sunt chemaţi să iubească şi să fie şi ei în slubja lui Dumnezeu. Ei nu trebuie să aibă îndoieli despre existenţa lui Dumnezeu şi despre voia lui Dumnezeu. La fel ca şi teologii conducătorii statelor trebuie să fie conştienţi de atotputernicia şi de voia ultimă a lui Dumnezeu. Ei trebuie să fie exemple de iubire şi de evlavie faţă de Dumnezeu fiindcă sunt puşi în slujba celor mulţi care îi privesc ca şi modele şi puncte de repere. Un conducător de stat care blasfemiază sau este ateu am putea spune că are mari posibilităţi să îţi ducă ţara pe care o conduce la pierzanie nu numai materială ci şi spirituală.

După cuvintele Sfântului Pavel şi ale Sfinţilor Părinţi indiferent în ce ţară sau stat se aflā teologii trebuie să se supună legilor şi obiceiurilor din ţara respectivă. Ei însă sunt sub ascultarea directă a lui Dumnezeu în faţa căruia vor da seamă de toate faptele şi actele lor. Lumeşte un teolog nu este mai mare decât un conducător de stat, spiritual teologul poate duce un rol mai decisiv decât al unui conducător de stat.

CAPITOLUL 4

TEOLOGUL MISTAGOG AL DUMNEZEU

Cei mai culţi dintre noi am auzit de mai multe ori termenul de mistagogie. Ce este o mistagogie? Termenul de mistagogie este elen la origini în este compus din două cuvinte. Μυστεριον înseamă în limba elenă taină sau secret. Γογια tot în limba elenă antică însemna învăţătură. Prin urmare, mistagogie însemna în antichitate învăţărarea unui mister. Au existat

astfel mai multe religii de mistere care au fost predat fie oral sau fie în scris prin metoda mistagogică. Evident, Dumnezeu nu este un mister. Totuşi, putem vorbii de Dumnezeu ca şi de Cel mai mare mister al tuturor timpurilor. Lucian Blaga l-a denumit pe Dumnezeu „Marele Anomim.” Dumnezeu nu este un „anonim” din moment ce chiar El a creat toate.[76] Tradiţia mistagogiilor a apărut în teologie şi a fost practicată de teologi în secolul al V-lea şi al VI-lea. Ce era un mistagog? Un mistatog era „preot din antichitate care iniţia pe cineva în misterele religioase; (*p. ext.*) epitet dat unui om înzestrat cu puterea de a pătrunde în adâncul lucrurilor, de a cunoaşte aspectele ascunse ale realităţii. Cea mai celebră lucrare de mistagogie a fost Mistagogia Sfântului Maxim Mărturisitorul.[77] Mistagogia şi genul literar mistagogic era un fel de explicare a marilor şi profundelor adevăruri legate de viaţa în Dumnezeu şi cu Dumnezeu.

Sfântul Maxim nu a fost numai un teolog ci el a fost şi mistagog. Alţi mari mistagogi au mai fost în secolul al XX-lea Jean Danielou, Henry de Lubac, Romano Guardini, Hans urs von Balthasar şi mulţi alţi mai mari teologi. Un alt mare teolog şi mistagog al Bisericii Ortodoxe a fost Părintele Ioanis Romanidis de la facultatea de teologie din Atena. Părintele Romanidis a fost cu adevărat un mistagog al Bisericii Ortodoxe.[78]

Rolul teologului ca şi mistagog este de a iniţia pe semeni şi pe cei dornici în cunoaşterea lui Dumnezeu. Evident mistatogia nu este un gen obişnuit în zilele noastre. A gândii mistagogic sau mai bine spus în termenii mistagogiei nu mai este ceva care este obişnuit contemporanilor fiindcă pentru mulţi dintre cei din ziele noastre evlavia este doar o „formă fără fond.” Părintele Ioanis Romanides a fost fără nici o îndoială un mare teolog ortodox al secolului al XX-lea. Dintre cele mai semnificative lucrări ale Părintelui Romanides amintim *Ecclesiologia Sfâtnului Ignatie al Antiohiei, Francii, romanii, feudalismul şi doctrina: o*

[76] “În Grecia la muntele Athos există a monăstire care se numeşte Pantrocrator. Numele acestei mănăstiri a fost dat de Părinţii atoniţi tocmai pentru a arăta care sunt adevăratele caracteristici ale lui Dumnezeu. „Primul ctitor al ei a fost împăratul Alexie Comneanul, în a doua jumătate a sec. XIV. Mai târziu din cauza cutremurului a stat multă vreme pustie. Evlavia românească a reînoit-o. Banul-Gavril din România si cu alti boeri crestini au refăcut-o au zugrăvit-o si au împodobit-o frumos. Aci a vietuit călugărul malorus Paisie-Velicicowski (+ 1794), reorganizatorul vietei monahale din Moldova. Tot ei trimeteau bani pentru întretinerea monahilor. Avea închinată M-rea Căscioarele (jud. Vlasca). Odoare: Icoana Maicii Domnului zisă ஒGherondissa" (bătrâna) frumos îmbrăcată în argint de către Filaret mitropolitul Moscovei. In bibliotecă se găsesc cărti de valoare: O evanghelie scrisă pe pergament foarte mărunt cu litere aurite, de către, Ioan-Colibasu sec. XIII, o psalitre cu 12 miniaturi, care se păstrează în sf. Altar. Tot pe perga ment foarte vechi se găsesc 66 manuscrise cuprinzând materii din sec. XI-XIV-lea. Sf. moaste are; Un deget de la piciorul sf. Ioan-Botezătorul, piciorul cu pulpa Sf. Ap. Andrei (cel dintâi chemat) si scutul sf. Mercurie, Capul sf. Ioan-cel-Milostiv, capul sf. Teodor Stratilat, părticele din moastele sf. arhidiacon Stefan, a sf. Ignatie, a sf. ap. Tit si Constantin-cel-mare. Are 8 paraclise in interior si 7 in exterior. Aici se afla o icoana a Maicii Domnului - "Gherontisa" - cu aceasta icoana s-a intamplat urmatoarea minune : staretul care era bolnav la pat a trimis vorba preotului care facea liturghia sa termine slujba mai repede si sa vina sa-l impartaseasca . Preotul insa nu a ascultat gandindu-se ca va mai trai pana cand va termina slujba si nu s-a grabit atunci Maica Domnului a strigat din aceasta icoana spunandu-i sa asculte cuvantul staretului. Atunci acesta infricosat a terminat slujba cat a putut de repede si s-a dus si l-a impartasit pe staret, dupa care staretul s-a savarsit.” http://www.munteleathos.ro/PANTOCRATOR.HTM.

[77] http://www.resurse-ortodoxe.ro/carti-ortodoxe/mistagogia-sfantul-maxim-marturisitorul.
[78] http://www.johnsanidopoulos.com/2010/12/yesterday-i-made-post-prophetic-letter.html.

interpoziţie dintre teologie şi societate, O schiţă de dogmatică ortodoxă patristică, Viaţa în Hristos şi multe altele.[79]

Nu putem trece să enunţăm un mare teolog şi mistagog al Bisericii. Este vorba de Constatin Scouteris. Constantin Scouteris a fost fără nici o îndoială un alt mare teolog al Bisericii. Teologia profesată de Constatin Scouteris a fost una ecclesiologică. Accentul pe viaţa rugăciunii şi pe participarea la liturgie au fost reperele fundamentale ale teologiei lui Constantin Scouteris.[80]

Fără doar şi poate am putea vorbii la începutului secolului al XX-lea de o şcoală a mistagogilor. Secolul XX a fost din mai multe puncte de vedere un secol mistagogic sau am putea spune un timp mistagogic. Aceasta fiindcă şi în acest timp am avut şansa de a ne apropia mai mult de Dumnezeu şi a încerca să Îl cunoaştem pe Dumnezeu mai mult. Timpul care îl petrecem cu Dumnezeu şi pentru Dumnezeu este din mai multe puncte de vedere un timp mistagogic. Mistagogic este din mai multe puncte de vedere o extresie simbolică. Prin msitagogie înţelegm cunoaşterea tainelor lui Dumnezeu. Fără nici o îndoială că nu putem cunoaşte toate tainele lui Dumnezeu.

Există astfel din punct de vedere teologic un timp mistatogic acest timp este timpul cunoaşterii lui Dumnezeu. Cunoaşterea lui Dumnezeu este mai mult decât orice o cunoaştere mistagocică sau mai bine spus teologică. „Experienţa mistagogică” este mai mult decât orice o experienţă deplină a adevărului existenţei lui Dumnezeu. „Ο Θεός είναι μαζί κάτι το σταθερό και κάτι το δυναμικό• το σταθερό είναι αυτό που δεν μπορεί να προσεγγισθή και πρέπει οπωσδήποτε ν' αποτελή ουσιώδη όψι της φύσεώς του• το δυναμικό είναι εκείνο που προκαλεί τις εκδηλώσεις του Θεού και αυτό ακριβώς είναι εκείνο που του προσδίδει την τριαδικότητα. Όλος ο πλούτος της κινήσεως και ενεργείας δεν είναι δυνατό να περικλείεται στην απόλυτη προσωπική μοναδικότητα, ενώ από το άλλο μέρος μία δυαδική σύνθεσις δεν θα ήταν πρόσφορη στον Θεό διότι θα επεσήμαινε δυαρχία. Η Τριάς και την ενέργεια διατηρεί και την σύνθεσι υπερβαίνει(11). Οι τρεις υποστάσεις, όπως επικράτησε να λέγωνται από τα μέσα του 4ου αιώνος τα άλλως λεγόμενα πρόσωπα, είναι κινήσεις μέσα στον μυστικό χώρο της θεότητος. Γι' αυτό η Εκκλησία απέκρουσε σταθερώς όλες τις απόπειρες αρνήσεως της τριαδικότητος του Θεού, που απέληγαν είτε στην δυαρχία είτε στην μοναρχία. Τα συστήματα που ανήκαν στην πρώτη κατηγορία, όπως του Μαρκίωνος, των Μανιχαίων και των επιβιώσεων τους, ουσιαστικώς καταργούσαν την παντοδυναμία του Θεού, αφού την εμοίραζαν σε δύο θεότητες, και μάλιστα την μία πονηρή. Τα συστήματα της δευτέρας κατηγορίας καταργούσαν την κίνησι μέσα στο θείο είτε θεωρώντας τα πρόσωπα ως απλούς τρόπους εκδηλώσεως του ενός Θεού, όπως ο Σαβέλλιος, είτε θεωρώντας τον Λόγο και την Σοφία ως απλές δυνάμεις του Θεού. Η τριαδική αντίληψις διασώζει τον δυναμισμό της θεότητος, διότι παρουσιάζει τις υποστάσεις ως ανοίγματα που καθιστούν δυνατή την είσοδό της στην εγκοσμιότητα. Αυτός που εκλαμβάνει τον Θεό μονολιθικώς, τον τοποθετεί σε κατάστασι στατικότητος και τον στερεί της δυναμικότητος• και είναι επίσης υποχρεωμένος να συγχέη την ενέργεια του συνόλου της θείας φύσεως με τις υποστατικές λειτουργίες, να συγχέη επί παραδείγματι το δημιουργικό που είναι συλλογική κοινή ενέργεια με το εκπορευτικό που είναι γνώρισμα μόνο του Πατρός. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της

[79] http://www.romanity.org/cont.htm#roman.

[80] http://www.cartidownload.ro/Diverse/492802/Fiina_a_ecclesiala_Constatin_Scouteris.

Ορθοδοξίας είναι ότι επιζητεί συμμετοχή στην πλούσια ζωή της Τριάδος, την οποία δοξολογεί ακαταπαύστως. Πρέπει όμως να σημειώσωμε ότι εικόνες της Τριάδος δεν έχουν γίνει κοινώς αποδεκτές από την συνείδηση της Εκκλησίας, η οποία θέλει να διατηρήση το μυστήριό της ανέπαφο, ενώ υπάρχουν παραστάσεις των προσώπων επί μέρους, ακόμη και του Πατρός και του Πνεύματος, αλλά πάντως κατά την αποκαλυπτική τους ενέργεια. Αντιθέτως ναοί επ' ονόματι της Αγίας Τριάδος εγείρονται σε επιβλητική αναλογία. Προετοιμάζοντας αυτό το δοκίμιο, έκαμα μία επιστροφή στο εξωκκλήσι της Αγίας Τριάδος της Συκιάς, από τις ετήσιες λειτουργίες του οποίου διατηρώ την συγκινητικώτερη ανάμνησι της παιδικής μου ηλικίας."[81]

Dumnezeu dincolo de toate şi de orice este ţelul ultim al teologului. Evident, teologul nu este o persoană care v-a putea ajunge ca Dumnezeu, aceasta fiind tocmai contrariul teologiei. Teologul însă v-a putea mai mult decât orice să fie pe placul şi să fie un mistatog al lui Dumnezeu. Ceea ce trebuie să caute teologul cel mai mult este să fie deplin în voia lui Dumnezeu şi a dorinţelor Sale. A face voia lui Dumnezeu este ţelul ultim al teologului. Ca şi îngerii lui Dumnezeu, teologul este mai mult decât orice la discreţia lui Dumnezeu.[82]

Teologul trebuie să fie în compania îngerilor lui Dumnezeu. S-a vorbit de mai multe ori de o teologie îngerească. Arhanghelii Gabriivil, Mihail şi Rafail sunt îngeri protectori ai teologilor şi în special al teologilor ortodocşi. „Îngerii sunt fiinţe spirituale cu inteligenţă, emoţii şi voinţă. Acest lucru este valabil atât pentru îngerii buni cât şi pentru cei răi. Îngerii au inteligenţă (Matei 8:29; 2 Corinteni 11:3; 1 Petru 1:12), au emoţii şi sentimente (Luca 2:13; Iacov 2:19; Apocalipsa 12:17), şi voinţă (Luca 8:28-31: 2 Timotei 2:26; Iuda 6). Îngerii sunt fiinţe spirituale (Evrei 1:14), însă nu au trup fizic, pământesc. Faptul că nu au trup pământesc nu le afectează personalitatea individuală. Nivelul de cunoaştere pe care îl au îngerii este limitat de faptul că sunt fiinţe create. Aceasta înseamnă că ei nu pot şti toate lucrurile pe care le cunoaşte Dumnezeu (Matei 24:36). Totuşi, se pare că ei cunosc mai multe lucruri decât oamenii. Acest lucru poate avea 3 cauze. (1) Îngerii au fost creaţi a face parte dintr-un gen de creaturi superioare oamenilor, aşa încât au o înţelepciune şi cunoaştere superioare. (2) Îngerii studiază Biblia şi lumea mult mai aprofundat decât o fac oamenii şi în consecinţă le înţeleg mult mai bine (Iacov 2:19; Apocalipsa 12:12). (3) Îngerii au avansat în cunoaştere chiar şi prin observarea îndelungă a activităţilor şi comportamentelor oamenilor. Spre deosebire de oameni, îngerii nu au nevoie să studieze trecutul; ei l-au experimentat. În acest fel, ei ştiu cum au acţionat alţii în diferite situaţii şi astfel pot prezice cu un grad superior de acurateţe modul cum noi vom acţiona în circumstanţe similare."[83]

Este cât se poate de evident că teologii nu pot devenii îngeri. Totuşi o ramură a mistagogiei teologice este angelologia care se ocupă cu studiul îngerilor. Şi angelologia de care au vorbit mai mulţi sfinţi părinţi este o ramură a teologiei. Evident un teolog trebuie să fie asemenea îngerilor. El trebuie să fie mai presus de orice blând iubitor şi bun dar nu trebuie să fie sub nici o formă subiect al crezurilor nocive în puterea răului şi a întunericului. Sfinţii Părinţi ne-au învăţat de mai multe ori că răul este parazitar sau mai bine spus

[81] http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/christo1_2.html.
[82] http://www.rcrwebsite.com/will.htm.
[83] http://www.gotquestions.org/Romana/ingeri-Biblia.html.

„iluzoriu." A rămas celebră comparaţia pe care o făcea Sergiu al George despre puterea răului ca şi reprezentantă a lui maya, ceea ce se traduce în limba sanscrită ca şi „iluzie." Sfinţii Părinţi care au studiat mai mulţi ani problema răului au concluzionat că cu adevărat răul este o entitate parazitară. O rană ce puroiază peste realitatea unică a binelui.

Binele şi Dumnezeu sunt singurele realităţi ontologice. Există astfel on ontologie a teologilor. Ce am putea înţelege prin ontologie? Prin ontologie înţelegem că tot ceea ce există este creat de Dumnezeu. Teologul este în acest sens şi un ontolog. Ontologia teologului este singur numai Dumnezeu. Toată teologia ortodoxă am putea spune că se reduce la ontologia lui Dumnezeu. Evident, teologul trebuie să ştie ceea ce se leagă de tematica ontologiei. Exemple de ontologie le avem din Vechiul Testament. Când Moise a vorbit cu Dumnezeu şi L-a întrebat cine eşti Tu ce să le spun israeliţilor că eşti Tu, Dumnezeu a răspuns „Eu sunt Cel ce sunt." Acesta a fost probabil primul exemplu de ontologie ortodoxă: existenţa sau aseitatea lui Dumnezeu prin Sine însuşi. În sine Dumnezeu este dincolo de orice capacitate de cuprindere ontologică. Ontologia lui Dumnezeu este mai presus de orice teolog. Ontologia este o secţie a teologie atunci când îşi ridică problema existenţei lui Dumnezeu.

Existenţa lui Dumnezeu este mai mult decât orice realitatea prezenţei lui Dumnezeu în tot ceea ce ţine de noi înşine. Marii ontologişti au fost mai mult decât orice persoane care au afirmat existenţa în Dumnezeu şi în realitatea prezenţei Sale. Ontologia ortodoxă este mai mult decât orice o studiere a creaţiei. Invitaţia pe care Dumnezeu ne-o face de a Îl studia nu poate decât să ne ducă la concluzia că Dumnezeu este autor al oricărei ontologii, Dumnezeu fiind domeniul fiindului. Fiinţa este în sine însuşi ultima realitate a binelui şi prin urmare a lui Dumnezeu. Asocierea lui Dumnezeu cu realitatea ultimă a ontologiei, deci a fiinţei este fără nici o îndoială ceea ce este cel mai fundamental unui teolog. Teologul este un ontolog al bienlui şi al lui Dumnezeu. Astfel, teologul trebuie să fie mai mult decât orice un luptător al fiinţei, al binelui şi al realităţii ultime a lui fiinţări. În filosofia românească un mare ontolog a fost Constantin Noica. Ontologia lui Constantin Noica nu era în nici un caz o ontologie teologică deşi Constantin Noica nu a fost ateu adică nu a negat existenţa lui Dumnezeu. Într-un sens memoria ontologiei lui Constatin Noica a fost uitată, teologii români îşi aduc aminte de Noica şi de ontologia sa. Ontologia lui Constantin Noica a fost fără nici o îndoială o modalitate de dialog dintre teologi şi filosofi. Nu putem cere lui Constatin Noica să fie un teolog la modul absolut. Totuşi, în ontologia sa, Constantin Noica nu a negat existeţa lui Dumnezeu denumind în termenii săi fiindul ca domeniul existententului sau a fiinţei. Pentru ontologia lui Constatin Noica Dumnezeu era FIINŢA la nivel absolut. În filosofia românească, Constatin Noica a fost la drept vorbind primul şi autoritatea ultimă în materie de ontologie. Aceasta fiindcă el nu a negat fundamentarea ontologiei pe existenţa lui Dumnezeu.[84]

Evident, dimensiunea ontologică şi cea mistagogică a teologului sunt doar câteva aspecte ale complexităţii sale. Dar şi a ablogaţiilor sale. Teologul trebuie să fie la fel de bine instruit în filosofie cât şi în ontologie. Teologul are funcţia de a le reamintii filosofilor că numai Dumnezeu este înţelepciunea şi autor al înţelepciuni. La fel, tot teologul trebuie să le reamintească ontologilor că numai Dumnezeu este realitatea ultimă şi viaţa existenţei în sine. Teologul trebuie să ştie că îngerul este şi el o ontologie pentru teolog.

[84] A se vedea Sorin Lavric, *Ontologia lui Noica* (Editura Humanitas: Bucureşti, 2005).

Există astfel pentru teolog o ontologie şi o mistagogie a îngerului şi a îngerilor în special sau a lumii angelice în mare. Evidentul ontologia îngerilor derivă din ontologia lui Dumnezeu. Îngerii sunt sursa ontologiei angelologice a teologilor. Teologul este chemat să studieze ontologia îngerilor şi să caute să o realizeze în plan personal. Teologul nu poate fii prin natură un înger dar el are menirea de a se asemăna îngerilor şi de a fii ca şi îngerii cât se poate mai mult. Ontologia a fost o disciplină care a existat din antichitate. Primele încercări de ontologie a îngerilor au fost realizate în Evul Mediu în special de scolastici şi de scolasticism.[85]

Evident, Dumnezeu este sursa oricărei ontologii şi a oricărei cunoaşteri spirituale a existenţei şi a fiindului în sine. Existenţa este în orice caz realitatea prezenţei lui Dumnezeu. Evident, în ceea ce îl priveşte pe teolog el poate spune că ontologia şi mistagogia ţin mai multe de religie decât de teologie. Teologia este în acelaşi sens îndrudită cu religia dar nu este chiar indentică cu ea. Religia este din mai multe puncte de vedere dialogul teologului cu ştiinţele şi cultura sau civilizaţia din jur. În acest proces de dialog şi ontologia este am putea spune o parte din religie. Totuşi, nu am putea situa ontologia care a fost făcută de scolastici în Evul Mediu o religie ca şi teologie înseşi. Dumnezeu este adevărat concomitent şi religie şi teologie. Totuşi, există anumite distincţii între cele două. Teologia este mai mult decât orice trăirea lui Dumnezeu, viaţa în Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Teologia este absolutul a tot ceea ce înseamnă raportarea omului sau a umanului la Dumnezeu.

Dumnezeu este graniţa absolută a cunoaşterii lui Dumnezeu. Descoperirea sau revelaţia lui Dumnezeu este centrul exclusiv al teologiei. Ontologia lui Dumnezeu nu poate devenii astfel teologie, dar în orice caz mai presus de orice este o religie sau o ramură a teologie. Religia în sine este o ramură a teologiei, o subdiviziune dintre multe altele ramuri ale teologiei. Teologul este o persoană a dialogului dintre religie şi ontologie. La fel de bine există şi o gnoseologie a cunoaşterii lui Dumnezeu.[86]

Teologul dacă vrea să fie cu adevărat teolog trebuie să fie un om cu deschidere faţă de aceste mari verigi ştiinţifice sau culturale. Ontologia, mistagogia şi gnoseologia sunt toate ramuri care sunt dezbăture de teolog pe temeiul religiei. Aceste discpline nu sunt religii dar au implicaţii religioase fiindcă se fondează pe noţiuna existentului sau a „fiindului” lui Dumnezeu. Dumnezeu este pentru teolog şi ontologie şi gnoseologie şi epistemologie şi filosofie. Totuşi conveţional s-a ajuns la concluzia ca aceste ramuri sau discipline ştiinţifice să fie discutate de teolog pe planul religiei. Astfel, mai toate marile ştiinţe sau avut adepţi cu diferite crezuri religioase. Înainte ca aceşti mari savanţi să poată discuta în spaţiul teologic ei trebuie să ajungă la concluzii convenţionale din punct de vedere teologic. Aceste concluzii sunt mai multe decât orice rodul iubirii şi a credinţei în Dumnezeu. La fel de bine şi ateii sau blasfemiatorii au cunoştinţe ştiinţifice dar ei le folosc doar pentru sine însuşi. Atunci teologi au făcut această distincţie dintre teologie şi religie. Pentru un ateu care foloseşte ştiinţa sau cultura sau civilizaţia pentru a ponegrii numele lui Dumnezeu este bine să existe această distincţie dintre religie şi teologie. Aceasta mai mult decât orice din motive pedagogice.

---

[85] http://www.berith.org/pdf/A-Covenantal-Ontology-of-the-Triune-God.pdf.

[86] În secolul al XX-lea unul dintre cei mai mari exponenţi ai acestei cunoaşteri a fost Nikos Maţukas cu lucrarea sa fundamentală, *Introducere în gnoseologia teologică,* (Editura Bizantină: Bucureşti, reeditare din 2009).

Teologul ca şi mistagog este un pedagog al drumului spre Dumnezeu. Drumul spre Dumnezeu este ontologia îngerilor şi a vieţii cu îngerii. Teologul este ca şi mistagog cel care duce la întâlnirea cu îngerii lui Dumnezeu. Îngerii lui Dumnezeu sunt fiinţele cu care teologul la fel ca şi mistagogul sau călugărul trebuie deschis mediului angelic şi a tot ceea ce poate deriva din el. În aceasta se găseşte marea realizare a teologului.[87]

Modelul mistagogic al teologului este îngerul.[88] Există fără nici o îndoilă o relaţie dintre teolog şi înger. Îngerul este pus la fel ca şi teologul să cunoască pe Dumnezeu. Îngerul este un mesager sau un purtător de cuvânt al lui Dumnezeu. Astfel rolurile teologice ale îngerilor au fost afirmate din Vechiul Testament unde s-a vorbit îngeri şi de funcţiile lor cum ar fii în cartea lui Iov sau în Psalmii lui David. În timp ce îngerii am putea spune că sunt pregătitori ai revelaţiei lui Dumnezeu, teologii sunt interpretatori sau mistagogi ai revelaţiei lui Dumnezeu. Teologii şi îngerii sunt două categorii care stau în slujba lui Dumnezeu dar la nivele şi la grade de iniţiere diferite. Mai toţi autorii Bibliei au vorbit de existenţa îngerilor. Persoana care a atestat cel mai autoritativ existenţa îngerilor a fost chiar Mântuitorul Iisus Hristos (Matei 8, 2 şi 18, 10 şi Luca 24, 39).

Teologul este din multe puncte de vedere aproape identic cu anghelologul. Un text biblic de la Iov a atras mai multor teologi atenţia în acest sens putem vedea rolul teologului ca şi mistatog al angeologiei. În Cartea Iov 37, 7 găsim acest verset: „când stelele au fost făcute toţi îngerii Mei au ridicat glas ca să cânte lauda Mea.” Interpretări la acest text au făcut mai multe savaţi şi oameni de ştiinţă, cine însă a putut face interpretări potrivite au fost teologii. Teologii au interpretat acest verset prin faptul că îngerii au fost creaţi înaintea cosmosului.[89] În orice ca, teologii şi Sfinţii Părinţi susţin că îngerii au avut alţe funcţii mai înainte de facerea omului. Mai înainte de a fii făcut omul îngerii de obicei se ocupau cu lauda şi contemplarea plinătăţii lui Dumnezeu. La fel de bine după cum am spus ei L-au asistat pe Dumnezeu la fecerea cosmosului. Teologii au indetificat toate referinţele din Biblie la cer ca şi loc al existemţei îngerilor şi nu ca şi bolta cosmică. Astfel după copernic şi după Galileo Galiei mai mulţi teologi au contestat existenţa îngerilor fiindcă aceşti mari astronomi credeau că există doar simplul cer cosmic.

Teologii au fost cei care ca şi mistagogi au susţinut subtilitatea îngeriulor şi a existenţei lor subtile. Teologul nu poate fii un înger dar el trebuie să cunoască despre îngeri şi să fie informat referitor la existenţa lor din toate doctrinele biblice. Mistagogia teologului este fără nici o îndoială o mistagogie angelologică. Natura îngerilor a fost de mai multe ori studiată de teologi. Astfel s-au eleborat mai multe mistagogii referitoare la îngeri şi al existenţa lor. Sfântul Vasile cel Mare a fost sfântul care a elaborat mai multe adevături despre existenţa îngerilor. Astfel el a spus că îngerii sunt fiinţe sfinte sau au sfintenia ca şi atribut nu ca şi pe ceva care vine de la sine ci ca şi un atribut ca vine din fiinţa lui Dumnezeu. Astfel mai multe atribute supranaturale ale îngerilor au fost de fapt atributele lui Dumnezeu.

Oricum, spiritualitatea şi sfinţenia îngerilor au fost teme care au preocupat pe teologi din cele mai vechi vremuri. Toate aceste preocupări au făcut parte din ceea ce am putea

---

[87] A se vedea Stilianos Papadopoulos, *Patrologie* 1 şi 2 (Bucureşti, 2009).
[88] A se vedea în acest sens, Henry Corbin, *Omul şi îngerul său,* (Editura Univers Enciclopedic, Bucucreşti, 2002).
[89] http://teologie.do.am/news/creatia_natura_si_caderea_ingerilor/2010-11-12-420.

numii o mistagogie a îngerilor. Teolul nu poate fii un înger prin natură după cum au susţinut mai multe conferiuni şi doctrine neortodoxe. Totuşi teologul poate ajunge la o asemănare cu îngerul şi trebuie să fie din mai multe puncte de vedere una cu îngerul în ceea ce priveşte slujirea lui Dumnezeu. De la Hristos înainte au existat două mari tradiţii mistagogice care au fost cât se poate de conflictuale. Aceasta fiindcă odacă ce s-a format tradiţia creştină şi mai apoi creştin ortodoxă, tradiţia iudaică nu a recunoscut creştinismul. Ştim că Biblia evreilor se termină doar la Vechiul Testament. Noul Testament nu a fost recunoscut de evrei. Acest fapt a foar mari disucţii în lumea teologilor fiindcă persona centrală din Noul Testament era chiar Fiul lui Dumnezeu întrupat Domnul Iisus Hristos.

Telogia ortodoxă a considerat fundamentală în ceea ce priveşte mesajul Noului Testament, kenoza sau smerirea de Sine a Fiului lui Dumnezeu. Au existat mai multe opinii care au susţinut că Noul Testament nu a fost atât de mult op necesitate teologică cât a fost mai mult o necesitate a lumii de atunci. În lumea de antuci se formase deja un nou continent este vorba de Europa. Mai mulţi teologi iudaici au considerat Noul Testament nu este necesar. Evident, teologia ortodoxă crede în kenoza sau mai spus în golirea de Sine a Fiului lui Dumnezeu. Evident, pentru teologie, persoana Fiului lui Dumnezeu a devenit centrală în Noul Testament şi în toată teologia. Despre Fiul lui Dumnezeu se studiază la toate şcolile de teolgoie de pe tot pământul. Evident, teologia Fiului lui Dumnezeu este centrală în ortodoxie şi studiul teologilor.

Teologia a denumit studiul legat de persoana Fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos hristologie. Ce este Hristologia şi ce este un hristolog? „**Hristologia** este învăţătură ortodoxă despre cele două firi și persoana lui Iisus Hristos, care în forma ei definitivă a fost elaborată de Sinoadele Ecumenice (în special Sinodul I Ecumenic, Sinodul IV Ecumenic și Sinodul VI Ecumenic) prin sinteza datelor Noului Testament şi teologia patristică bizantină. Tot în această perioadă s-a elaborat vocabularul hristologic : persoană, unirea ipostatică sau «enipostazierea» naturii umane în persoana Cuvântului comunicarea idiomelor, perihoreza sau întrepătrunderea reciprocă, îndumnezeirea firii omeneşti. Iisus Hristos, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, este a doua persoană a Sfintei Treimi, despre Care Simbolul de la Niceea (art. 2—7) afirmă că S-a născut din Tatăl mai înainte de toţi vecii : «Lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut nu făcut, Cel ce este de o fiinţă cu Tatăl...». Această mărturisire de credinţă a Sinodului Ecumenic de la Niceea (325), care afirmă, împotriva ereziei ariene, deofiinţimea Fiului cu Tatăl, a fost dezvoltată şi clarificată de Sinoadele Ecumenice ulterioare (Sinodul III Ecumenic, Sinodul IV Ecumenic, [[Sinodul V Ecumenic]|]), în faţa diferitelor erezii care s-au ivit după Sinodul de la Niceea şi care negau fie unirea celor două firi, dumnezeiască şi omenească, fie realitatea voinţei omeneşti în persoana Fiului. Sinodul al IV-lea Ecumenic (Calcedon, 451) a adoptat dogma potrivit căreia Iisus Hristos este Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu cel întrupat (Ioan 1, 14), Dumnezeu adevărat şi om adevărat, de o fiinţă cu Dumnezeu cel veşnic şi nevăzut după firea Sa dumnezeiască şi de o fiinţă cu noi după firea omenească, cele două firi desăvârşite fiind unite în mod tainic în persoana divină unică a Cuvântului lui Dumnezeu, fără amestecare, fără schimbare, fără împărţire, fără despărţire. Iar Sinodul al VI-lea Ecumenic din Constantinopol (680—681) a afirmat că Fiul întrupat are două voinţe naturale şi două energii, una creată şi alta necreată, unite în mod neseparat în subiectul unic al Cuvântului. Dogma hristologică se întemeiază pe mărturiile revelate ale Noului Testament, care atestă deopotrivă dumnezeirea şi existenţa

istorică a «Omului Hristos-Iisus» (I Tim. 2, 5). Aceste mărturii recunosc nu numai realitatea istorică a existenţei şi activităţii pământeşti a lui «Iisus Nazarineanul» (Fapte 2, 22), ci şi identitatea dintre Fiul lui Dumnezeu şi Iisus din Nazaret, căci «Acesta este Fiul lui Dumnezeu» (Fapte 9, 20). Pe «Acest Iisus», Dumnezeu L-a făcut «Domn şi Hristos» (Fapte 2, 36). Asterie al Amasiei consideră că mărturisirea din Cezareea a Apostolului Petru : «Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu» (Mt. 16, 16), cuprinde în scurt toată învăţătura evanghelică despre Hristos, deoarece «Tu eşti Hristosul», afirmă realitatea întrupării lui Dumnezeu, iar «Fiul lui Dumnezeu» afirmă dumnezeirea lui Iisus din Nazaret (Fapte 10, 38). Hristologia este unul din capitolele fundamentale ale dogmaticii ortodoxe. Sfântul Grigorie Sinaitul spune că : «Definiţia dreptei credinţe este a vedea şi a cunoaşte întru curăţie cele două dogme ale credinţei, adică Treimea şi doimea : Treimea a o privi şi a o cunoaşte în chip neamestecat şi netăiat, în unitate, iar doimea firilor lui Hristos, într-un ipostas, adică a mărturisi şi a şti pe un singur Fiu, şi înainte de întrupare şi după întrupare, dar după întrupare, slăvit în chip neamestecat, în două firi şi în două voinţe, dumnezeieşti şi omeneşti» (Capete în acrostih, 26, în Filoc. rom., voi. 7, p. 100).”[90]

Hristologia este fără nici o îndoială una dintre principalele ramuri ale teologiei ortodoxe. Pe lângă hristologie care înseamnă studiul persoanei Fiului lui Dumnezeu şi a relaţiei Sale cu lumea, mai ştim de pnevmatologie care studiază spiritualitatea fiinţei lui Dumnezeu. Hristologia este fără nici o îndoială cea care ne oferă cheia a cine a fost Fiul lui Dumnezeu. Născut în Bethleem, crescut în Nazareth, refugiat în Egipt, Domnul Iisus Hristos a descoperit umanităţii o personalitate dublă, umană şi concomitent dumnezeiască. Acesta a fost marele paradox al hristolgoiei şi al teologiei ortodoxe în sine.[91]

Paradoxul teologului nu derivă din sine ci din Dumnezeu. Fără nici o îndoială teologia este un ştiinţă sau ştiinţa ştiinţelor şi a paradoxurilor. Ce înţelegem printr-un paradox teologic? Un parados teologic poate fii tot ceea ce se referă la persoana lui Dumnezeu. Un mare paradox teologic dar şi istoric a fost persoana Fecioarei Maria. Aceasta fiindcă ortodoxia şi teologii ortodocşi susţin că Naşterea Mariei a fost feriorelnică. Adică Maria a dat naştere Fiului lui Dumnezeu fără să îşi piardă fecioria la naşterea lui Iisus Hristos. Bineînţeles acesta a fost un paradox care a ţinut mai mult de mununile sau de caracterul supranatural al existenţei lui Dumnezeu.

---

[90] http://ro.orthodoxwiki.org/Hristologie.

[91] Keetie Rozemond, *La Christologie de Saint Jean Damascene*. Ettal: Buchkunstverlag, 1959; A. Grillmeier, *Le Christ dans la Tradition Chretienne*, Editions du Cerf, Paris, 1973 ; Ioannis Kalogirou, *Hristologie şi Soteriologie în operele SI. Atanasie* (în greceşte), Tesalonic, 1974, studiu publicat în volumul comemorativ consacrat Sf. Atanasie (373— 1973), p. 237—279 ; J. Meyendorf, *Christ in Eastern Christian Thought*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood (N.Y.), 1975 ; John Romanides, *Învăţătura hristologică a Sf. Ioan Damaschinul* (în greceşte), în «Ekklesiastikos Pharos», 58 (1976), p. 232—269; A. de Halleux, *La definition christologique à Chalcedoine*, în «Revue Theologique de Louvain», 7, 1 (1976), p. 3—23 ; *Christology of the Later Fathers*, edit. de Edward R. Hardy, The Westminster Press, Philadelphia, voi. II, 1954; Vasile Bria, *Contribuţia Sfântului Atanasie la fixarea dogmei hristologice*, în «Ortodoxia», XIII (1961), nr. 2, p. 195—213; N. Chiţescu, *A doua persoană a Slintei Treimi în doctrina Sf. Ioan Damaschin*, în «Ortodoxia», XXVIII (1976), nr. 2, p. 305—348 ; Constantin Voicu, *Hristologia Părinţilor apostolici*, în «Ortodoxia», XIII (1961), nr. 3, p. 403—418.

Pradoxurile teologiei sunt fără nici o îndoială multe. Spiritualitatea sau materialitatea îngerilor sunt alte atribute constitutive ale existenţei lui Dumnezeu. Evident ceea ce poate scrie omul despre Dumneezu este doar o mică parte din realitatea existenţei lui Dumnezeu. Realitatea infinitului lui Dumnezeu şi a existenţei sale sunt fără nici o îndoială teme perene ale teologiei care nu vor putea niciodată elucidate de teologi.

Persoana fiului lui Dumnezeu Iisus Hristos a schimbat foarte mult posibilităţile teolgoilor. Fiul lui Dumnezeu şi tot ceea ce a ţinut de viaţa lui pământească a schimbat definit modul în care înţelgem teologia. În nenumărate locuri Fiul lui Dumnezeu a schimbat cursul teologiei şi a teologilor. În special crucea lui Hristos, nebunia cea mai mare a lumii a fost cea care a deschis noi perspective teologiei şi teologilor.

Crucea lui Hristos atât de mult dezbătută de istorici şi de oameni de ştiinţă a fost de fapt o nouă posibilitate de teologie. De această dată vorbim de o teologie ortodoxă. Crucificat între doi tâlhari Fiul lui Dumnezeu avea să stabilească teologia Noului Testament. Crucea lui Hristos avea să deschisă un nou curent de teologie, un curent care v-a fi radical de separat faţă de ceea ce a existat mai înainte de Hristos. Este vorba de teologia iubirii lui Dumnezeu, adică faptul că în persoana lui Iisus Hristos omul îl poate iubii şi este iubit de Dumnezeu.

Iubirea de Dumnezeu a ajuns să fie studiată în teologia morală în special. S-a considerat că în moralitatea omului ca şi fiinţă creată de Dumneezu ceea ce stabileşte mai mult decât orice moralitatea omului este iubirea sa faţă de Dumnezeu. Fără nici o îndoială iubirea de Dumnezeu este mai mult decât orice o trăsătură a moralităţii omului. Un om moral este un om iubitor şi ascultător de Dumnezeu sau mai bine spus este un om cu frică de Dumnezeu. Teologii consideră că frica de Dumnezeu este început al teologiei. A îţi fii frică de Dumnezeu nu înseamnă a simţii oroare faţă de Dumnezeu, ci a îţi aduce aminte de Dumnezeu ca să Îl iubim pururea.

Teologia iubirii de Dumnezeu a fost cea mai căutată şi mai dorită teologie. Teologul este astfel mistagogul iubirii lui Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este astfel esenţa teologiei ortodoxe. A iubiri şi a fii iubiţi de Dumnezeu este din mai multe punct de vedere simţul eternităţii lui Dumnezeu şi a cunoaşterii eterne a lui Dumnezeu. Dacă iubirea omului este finită, trebuie să ştim că iubirea lui Dumnezeu este eternă. În acest sens teologul trebuie să lucreze pentru iubirea lui Dumnezeu şi pentru iubirea de Dumnezeu. Definiţia teologului ortodox trebuie să stea în capacitatea de a iubii pe Dumnezeu şi capacitatea de a Îl face pe Dumnezeu să ne iubească. Din această cauză teologia morală ne spune de mai multe fapte care pot atrage mânia lui Dumnezeu. Aceste fapte trebuie să le evităm. Printre cele mai grave este luarea vieţii cuiva sau uciderea cum este numită de Biserică.[92]

Teologul este concomintent omul transcendeţie şi al imanenţei lui Dumnezeu. Pentru teolog Dumnezeu este paradoxal concomitent imanent şi trasncedent. Există astfel un gen de teologie care este numită teologie transcendentă. Transcedenţa lui Dumnezeu are mai multe nuanţe sau o croamatică mai largă din punct de vedere teologic. Există astfel în teologie mai multe cutente transcedente. Aceste curente sunt cele pe care teologul trebuie să le

[92] Termenul de crimă este mai mult un termen juridic sau penal. Cea mai mare greşală care a făcut-o omul faţă de Dumnezeu a fost probabil crucificarea Fiului lui Dumnezeu.

armonizeze cu imanenţa lui Dumnezeu. Ce înseamnă transecendenţă? Transcendeţă din punct de vedere teologic însemnă că Dumnezeu este mai presus de noi şi de creaţie adică de cosmos.[93]

Evident transcedenţa lui Dumnezeu nu este numai un concept filosofic ci şi unul teologic. Dumnezeu ca şi creator al universului este dincolo de univers sau de cosmos. Atunci ce înţelegem prin imanenţa lui Dumnezeu? Prin imanenţa lui Dumnezeu înţelegem căî deşi Dumneezu este transcedent adică dincolo de creaţie, totuşi, Dumnezeu este parte din creaţia adică nu stă separat de ea. Imanenţa lui Dumnezeu este complementară transcendenţei lui Dumnezeu.[94]

Mistagogia teologului constă în a prezentat paradoxul imanenţei şi al transcendeţei, a simultanietăţii lui Dumnezeu în lume şi în univers. Dumnezeu este concomitent prezent şi absent din univers. Deşi el este creator sau făcător al tot ceea ce există fiind definiţia ultimă a existenţei, Dumnezeu este dincolo de creaţie, univers sau cosmos. Teologi ai transcendeţei lui Dumnezeu în secolul al XX-lea a fost în special Dumitru Popescu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Bucureşti.[95] A prezenta transcendenţa şi imanenţa lui Dumnezeu înseamnă din mai multe puncte de vedere mistagogie teologică. În orice caz, după cele şapte sinaode ecuzmenice ale Bisericii Ecumenice a devenit cât se poate de evident probaba ortodoxiei oricărui teolog. Ce înseamnă ortodoxie? Ortodoxie înseamnă dreapta credinţă sau dreapta opinie. Termenul a fost folosit de filosofii antici dar a fost preluat de teogie după Domnul Iisus Hristos.

Astfel a devenit cât se poate de obişnuit să se vorbeacă de teologi catoloci şi de teologi ortodocşi. La început aceşti termeni nu au fost termeni antonimici. Doar că aceşti termeni au fost elabotraţi de filosofii antici care aveau crezuri păgâne politeste. După venirea Domnului Iisus Hristos aceste crezuri au fost din mai multe puncte de vedere încreştinate. Procesul de încreşinare a al filosofiei a fost unul destul de lung, finalizîndu-se prin forme de aristotelism, platonism şi plotinism creştin. Din mai multe puncte de vedere filosofia a fost fără nici o îndoială o temă a mistagogiei teologului în dialogul pe care acesta trebuia să îl facă între religie şi filosofie. Din nou dialogul teologului cu filosofia ca şi mistagogie nu are loc pe temeliile teologiei ci mai mult pe temeliile religiei. După ce filosofia a rectificat toate întrebările legate de existenţa lui Dumnezeu putem vorbii de un raport teologic al filosofiei şi al teologiei.[96]

Teologul este mai mult orice indentic în toate epocile istoriei. Astfel există acelaşi Dumnezeu în antichitate, în Evul Mediu şi în contemporaneitate. La fel teologul nu se modifică în funcţie de perioadele istorice. Teologul nu este nici pentru progresul ştiinţific şi

---

[93] Unul dintre cei mai mari filosofi ai transcendenţei a fost Immanuel Kant. Prin transcendenţă Kant înţelegea ceea ce se află dincolo de limitele cunoaşterii experimentale. Transcendeţa în sens filosofic înseamnă ceea ce depăşeşte limitele realităţii. Despre transcedenţă mai aflăm şi din matematică şi din fenomenologie.

[94] "IMANÉNT, -Ă, *imanenți, -te,* adj. 1. Care este propriu naturii obiectului, care acționează din interiorul obiectului, condiționat de esența obiectului; intrinsec. 2. (În concepția idealistă despre lume) Care există și acționează prin sine însuși, nedeterminat de o cauză din afară. ◊ *Filozofia* (sau *școala*) *imanentă* = filozofie care afirmă că existența, realitatea reprezintă conținutul conștiinței. – Din fr. immanent, lat. immanens, -ntis." http://dexonline.ro/definitie/imanent.

[95] A se vedea lucrarea Părintelui Profesor Dumitru Popescu, *Iisus Pantocrator,* (EIBMBOR: Bucureşti, 2005).

[96] A se vedea Etienne Gilson, *Introducere în filosofia creştină,* (Editura Galaxia Gutenberg, 2006).

nici pentru regresul ştiinţific. Teologul este mai mult decât orice pentru cunoaşterea lui Dumnezeu. Există astfel o epistemologie a cunoaşterii lui Dumnezeu. Cei care cred că teologul este împotriva evoluţiei ştiinţifice şi a celei culturale este mai mult decât orice o persoană eronată. Astfel, din multe ouncte de vedere nu există teolog antic, medieval sau contemporan. Evidnet, deşi timpurile istorice s-au schimbat teologul a rămas acelaşi. La vremea Domnului Iisus Hristos omul nu a ajuns încă în spaţiul cosmic. La vremea Domnului Iisus Hristos lumea nu era atât de evoluată ştiinţific. Aceasta a făcut pe mai mulţi să considere religia ceva arhaic şi ceva care nu mai are nici un fel de legătură cu lumea de azi.

Evident, în trăirea lui Duzmnezeu nu există nimic arhaic. Dumnezeu este fără nici o îndoială existent prin Sine şi el nu are nici un fel de entitate care nu poate fii contemporană cu lumea în care trăim. Mai mulţi mari savanţi şi oameni de ştiinţă au considerat că exsitenţa lui Dumnezeu este o etapă trecută din istoria umanităţii. Acesta a fost cazul lui Charles Darwin. Darwin susţinea că universul şi cosmosul nu are nimic de a face cu existenţa lui Dumnezeu. Teologii de pe vremea lui Charles Dawrin au avut astfel de a face cu teorria darwinist care nega existenţa lui Dumnezeu şi susţinea că omul se trage din maimuţă. Darwisimul la fel ca şi multe alte teorii ştiinţifice susţinea că omul este evoluţia din maimuţă şi că cosmosul şi universul este fără doar şi poate produs al nimicului şi al hazardului.[97]

Teologul nu este un om de ştiinţă. Este ceea ce vrea să demonstreze acest volum. Teologul este mai mult decât orice un om de religie. Teologul ortodox este cât se poate de mult adeptul doctrinelor ortodoxe. Ca şi om de religie teologul nu este un om de ştiinţă, deşi teologia ortodoxă este extrem de savantă. Teologul este fără doar şi poate nu un savant ci mai mult decât orice un mistagog. Mistagogia teologului ţine mai mult decât orice de domeniul religiosului şi nu al ştiinţificului. Ştiinţa în sine raportată la domeniul teologic este mai mult decât orice religie.

Religia oferă o cunoaştere generică a lui Dumnezeu. Totuşi, cunoşaterea religioasă a lui Dumnezeu nu este sub nici o formă o cunoaştere teologică. Cunoaşterea teologică este fără nici o îndoială superioră cunoaşterii religioase. Revelaţia lui Dumnezeu pentru cei indiferenţi este mai mult decât orice religie. Pentru persoanele care Îl iubesc şi vroiesc să se apropie de Dumnezeu revelaţia lui Dumnezeu este fără nici o îndoială ceea ce defineşte sefera teologică. Despre Dumnezeu s-a scris mult în toate epocile istorice. Ceea ce trebuie să ştim este că despre Dumnezeu se poate scrie numai atunci când Dumnezeu voieşte acest lucru. Scrierea despre Dumnezeu trebuie să fie mai mult decât orice o scriere care izvăreşte din experinţa cunoaşterii lui Dumnezeu. Nu este destul să ştim că Dumnezeu este creatorul cosmosului şi a al lumii ci trebuie să acceptăm acest lucru prin credinţă şi iubire faţă de Dumnezeu.

---

[97] Barrett, PH (ed.), 1977, *The Collected Papers of Charles Darwin* , 2 Vols., Chicago: University of Chicago Press. Burkhardt, F. (ed.), 1985–2003, *The Correspondence of Charles Darwin, Vols. 1–12* , Cambridge: Cambridge University Press. Peckham, M. (ed.), 1959, *The Origin of Species by Charles Darwin: A Variorum Text* , Philadelphia: University of Pennsylvania Press. Weinshank, D. et al. (eds.), 1990, *A Concordance to Charles Darwin's Notebooks, 1836–1844* , Ithaca: Cornell University Press.

Evident, teologul este un om care ajunge la cunoaşterea lui Dumnezeu în primul rând pe cale raţională. Raţionalitatea cunoaşterii lui Dumnezeu este mai mult decât orice ceea ce face teologul. Există astfel o cale raţională a cunoaşterii lui Dumnezeu. Calea raţională a cunoaşterii lui Dumnezeu este mai mult decât orice trăirea în Dumnezeu. Prin urmare, nu există o dispută între teologie şi religie. Doar că ambele sunt modalităţi sau genuri de cunoaştere a lui Dumnezeu. În sine Dumnezeu este concomitent şi religios şi teologic. Teologia cunoaşterii lui Dumneezu este chemarea supremă a cunoaşterii lui Dumnezeu. Începând cu sfinţii părinţi, apologeţii şi filosofii creştini, Dumnezeu a rămas marea chemarea la cunoaştere a omului. Cunoaşterea lui Dumnezeu este mai mult decât orice ceea ce poate fii cel mai superior pentru om şi pentru viaţa sa. Fără Dumnezeu omul ar fii o fiinţă care vine din nici o direcţie şi se merge în spre nimic.

Dumnezeu este în mistagogia ortodoxă opusul nimicului şi a neantului. Dumnezeu este astfel plinătatea sau pleroma existenţei. Cunoaşterea lui Dumnezeu este pleromatică şi este plinătatea oricărei cunoşateri. Fiinţa umană are nevoie astfel de o mistagogie a cunoaşterii lui Dumnezeu.[98] Acestă mistagogie a cunoaşterii lui Dumnezeu o deţin la modul superlativ teologii. Exsită astfel o mistagogie a cunoşaterii treimice a lui Dumnezeu. Ca şi Treime de persoane Dumnezeu este mai mult decât orice o fiinţă care depăşeşte capacitatea de cuprindere a fiinţei omeneşti.[99]

[98] Elaine Pagels, *The Gnostic Paul: Gnostic Exegesis of the Pauline Letters* (1975), Fortress Press,; 1992 edition: Trinity Press International^ Jung C.G., *Memories, Dreams, Reflections* (1962), Vintage Books, ^ John M. Dillon, "Pleroma and Noetic Cosmos: A Comparative Study" in Neoplatonism and Gnosticism (1992), R.T. Wallis, ed., State Univ. of New York Press, , 2006 edition.

[99] A se vedea lucrarea teologului Ioan Ică jr. *Mystagogia trinitatis,* (Deisis: Sibiu, 1997).

CAPITOLUL 5

Teologul şi îngerul

"Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim,
Şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit-sfântă cântare aducem,
Toată grija cea lumească să o lepădăm
Ca pe Împăratul tuturor, să primim,
Pe Cel înconjurat în chip nevăzut de cetele îngereşti."[100]

Liturghia ortodoxă este cea care atestă că Dumnezeu în ceruri este „înconjurat de cetele îngereşti." Ierarhia cetelor îngereşti a fost dezbătută de Sfântul Dionisie Areopagitul. S-a ajuns convenţional la concluzia că în Biserica Ortodoxă există numai 9 ierarhii sau cete îngereşti. Teologul ortodox trebuie să fie familiar cu aceste adevăruri. În acest sens, teologul nu trebuie să fie doar un simplu cunoscător al liturghiei ci trebuie să aibă şi noţiuni generice de teologie liturgică. Dacă se poate este bine ca teologul să fie un liturgist adică să ştie foarte bine tot ceea ce ţine de liturgica ortodoxă.

Evident, tradiţia afirmă că Dumnezeu este înconjurat de cetele îngereşti care îi slujesc lui Dumnezeu. Teologul nu se poate apropia de Dumnezeu în ceruri ca şi îngerii şi ierarhiile lor dar totuşi, teologul poate ajunge la o cunoaştere a lui Dumnezeu prin intermediul îngerilor, a heruvimilor şi a serafimilor. Aecsta a fost ceea ce s-a elaborat în teologia ortodoxă ca şi cunoaşterea angelologică. Dacă în ceruri Dumnezeu este înconjurat de îngerii şi de oştirile îngereşti am putea spune că pe pământ Dumnezeu este înconjurat de teologi şi de adunarea de teologi. Teologii sunt din mai multe puncte de vedere cei care prefigurează pe îngerii din ceruri şi slujirea pe care ei o aduc lui Dumnezeu. „Profunzimea iubirii alcătuieşte şi ierarhizarea fiinţelor angelice. Aceste ierarhii fac parte din ordinea lui Dumnezeu. Orice ierarhie implică rezonanţa cu anumite aspecte ale dumnezeirii. Toate fiinţele care au o vibraţie asemănătoare fac parte din aceeaşi ierarhie. Ele aspiră la asemănarea cu Dumnezeu şi se înalţă, în proporţie corespunzătoare cu natura iluminării pe care o primesc. Duhul lui Dumnezeu fiind ceva bun, desăvârşit, comunică din propria-i lumină fiecărei fiinţe, direct proporţional cu aspiraţia acelei fiinţe, şi o desăvârşeşte prin taină dumnezeiască, transformând-o în mod miraculos. Iată cum scopul ierarhiilor este, pe cât posibil, trezirea şi apoi amplificarea tot mai mult în fiinţă a aspectelor spirituale, spre a ajunge la unirea cu Dumnezeu, având-l pe El drept ghid pe calea spirituală. Ierarhiile angelice reproduc sacralitatea şi pacea lui Dumnezeu, fiecare într-un anumit grad, desăvârşind fiinţele către care se îndreaptă, transformându-le în oglinzi curate, care fiind pline de strălucirea luminii dumnezeieşti, să poată lumina la rândul lor treptele următoare. Rânduiala ierarhiilor constă în

[100] A se vedea Liturghia Sfântului Ioan Hristostom, din Liturghier ediţia 1980.

aceea că unele fiinţe sunt cele purificate, altele cele care purifică; unele sunt cele luminate, altele cele care luminează; unele sunt cele care desăvârşesc, altele cele ce se desăvârşesc; de aceea îi revine fiecărei fiinţe ce aparţine unei ierarhii datoria de a deveni asemenea lui Dumnezeu, dobândind fericirea veşnică. Ierarhiile superioare sunt cele care învaţă pe cele de mai jos, iar cele inferioare sunt cele deschise spre a dobândi conştiinţa iluminată, ajutate de cele de sus. În cadrul unei ierarhii se petrece acelaşi lucru: cei mai elevaţi îi luminează pe cei mai de jos, iar aceştia primesc cu bucurie învăţăturile despre Dumnezeu. Scopul final este atingerea fericirii în Dumnezeu, plină de lumină veşnică, desăvârşită. Ea este puritate, iluminare şi perfecţiune. Ea este obârşia primordială şi deplină a toată fiinţa, cauza existenţei. Fiecare treaptă a rânduielii ierarhice se înalţă, potrivit rangului ei, până la a fi una cu Dumnezeu, desăvârşind prin graţia şi puterea lui Dumnezeu acele lucruri care ne sunt făcute cunoscute în chip exterior prin intermediul lor. Dumnezeu, creând prin bunătatea Sa esenţele lucrurilor, le-a chemat la viaţă. Toate lucrurile existente, organice sau anorganice, participă la forma supremă ce porneşte din Dumnezeu Tatăl."[101]

Slujirea lui Dumnezeu este o atribuţie pe care îngerii o au în cer alături de teologi pe pământ. Evident, teologii nu sunt o parte din ierarhia îngerilor dar ei pot participa la slujirile îngereşti. Aceasta mai ales dacă ei sunt chemaţi de Dumnezeu însuşi. „There are ranks of angels, (or crews and groups): Among them there are the angels (the powers or the hosts). We say about the Lord pointing to them: "the Lord of hosts", as the prophet Micaiah likewise said: "I saw the Lord sitting on His throne, and all the host of heaven standing on His right hand and His left" (2 Chron. 18:18). And among them the archangels. They are seven. The visionary saint John said about them in the book of the Apocalypse: "And I saw the seven angels who stand before God" (Apoc. 8:2). And he said that they are: "the seven Spirits of God sent out into all the earth" (Apoc. 5:6). He described them as being lamps and said: "And from the throne proceeded lightnings, thunderings, and voices. Seven lamps of fire were burning before the throne, which are the seven Spirits of God" (Apoc. 4:5), or the seven spirits of angels who are God's. The commander of these is Mikhail, who is surnamed the "Commander of the army of the Lord" (Joshua 5:14)."[102]

Prin urmare, teologul nu poate fii prin natură un înger ci el poate fii mai mult decât orice "asemenea îngerilor." Studiul îngerilor este o parte integrantă din viaţa teologului. Teologul trebuie să studieze şi să cunoască lumea îngerilor şi a modului lor de existenţă. Îngerii sunt fiinţe create de Dumnezeu mai înainte de facerea lumii şi a cosmosului. Prin ei Dumnezeu a creat tot ceea ce există. Unii spun că îngerii L-ar fii asistat pe Dumnezeu în opera de creaţie a lumii. Teoretic cunoaşterea lui Dumnezeu este mai presus de orice o cunoaştere îngerească. Evident, teologul nu poate în nici un fel să ajungă la cunoaşterea profundă a lui Dumnezeu fără sprijinul îngerilor şi a modului lor de a fii.[103]

Evident, teologii au avut un rol semnificativ în elaborarea unei angelologii, adică a unei doctrine despre îngeri. Ei au dezvoltat astfel doctrina îngerilor păzitori ai omului. Tot teologii au dezvoltat doctrina îngerilor păzitori ai neamurilor şi a restului universului. Îngerii au fost astfel subiect al studiului teologic. Despre ei ştim mai multe lucruri. Mai mulţi teologi au fost astfel preocupaţi de studiul existenţei arhanghelului Metatron. Se ştiu multe lucruri despre îngeri din iudaism şli creştinism dar în special teologii ortodocşi au avut datoria de a studia

---

[101] http://angelinspir.ro/despre-ingeri/ierarhiile-angelice.html.
[102] http://www.zeitun-eg.net/members_contrib/PopeShenoudaIII_TheANGELS.pdf.
[103] O lucrare fundamentală pe această temă a raportului om [în cazul volumului de faţă teolog] Dumnezeu a fost oferită de Hans Werner Schroeder, *Omul şi îngerii,* (Editura Univers Enciclopedic: Bucureşti, 2010).

pe îngeri şi de a profunda existenţa lor. „**Metatron** (Hebrew מטטרון or מיטטרון) or Mattatron (a differentiation of Metatron), is the name of an angel in Judaism and some branches[of Christianity and Islam. There are no references to him in the Jewish Tanakh or Christian Scriptures (New & Old Testament). Although he is mentioned in a few brief passages in the Talmud, Metatron appears primarily in medieval Jewish mystical texts and other post-scriptural esoteric and occult sources. In Rabbinic tradition, he is the highest of the angels and serves as the celestial scribe, though there is no consensus as to his genesis, nor is there a Christian consensus on his position in the hierarchy of angels or existence.”[104]

Evident, ortodoxia a mărturisit mai mult decât orice nevoia de studia îngerii lui Dumnezeu. Existenţa lui Dumnezeu a fost văzută în teologie foarte legată de existenţa îngerilor. Dintre toţi îngerii care există teologii au luat ca şi obiect de studiu în special trei îngeri ai lui Dumnezeu, mai bine spus trei arhangheli: este vorba de Arhanghelii Mihail, Gavriil şi Rafail. Cine sunt aceşti trei arhangheli după clasificarea ierarhică a teologilor? Am putea spune că aceşti arhangheli au o cunoaştere mult mai superioară a lui Dumnezeu decât are omul. „**La fonction de saint Gabriel** : est de vous revêtir de la force même de Dieu. Il lutte contre la tentative la plus dangereuse de Satan, qui est de vous affaiblir en vous portant au découragement et à la lassitude. Combien d'entre vous se sont arrêtés, en raison de votre humaine faiblesse sur les chemins de la consécration que vous avez faites à Dieu ! C'est la faiblesse qui conduit au doute, à l'incertitude, à la peur, au trouble. C'est la tentation qu'emploie le démon pour vous rendre inoffensifs, fermés sur vous-mêmes, repliés sur vos problèmes, incapable de véritable élan apostolique. L'archange Gabriel a la tâche de vous aider à croître dans la confiance en vous revêtant de la force de Dieu et c'est ainsi que chaque jour, il vous conduit sur la route du courage, de la fermeté, de la foi héroïque et pure.”[105]

Evident, fără nici o îndoială Dumnezeu a rânduit diferite îndatoriri ale îngerilor şi ale arhanghelilor. Aceste rânduieli au fost cel mai mult studiate de teologi la sărbătoarea Buneivestiri a fecioarei Maria unde ştim foarte bine de prezenţa Arhanghelului Gavriil. Îngerii au jucat şi ei un rol decisiv în alegerea şi pregătirea teologilor. Teologii se cuvine să fie foarte mult în legătură cu îngerii şi cu viaţa lor. Ştim mai multe lucruri astfel despre arhangelul Miahil. Evident, toţi îngerii au povestirile lor personale şi teologii au avut greaua datorie de a separa între miturile referitoare la angelologie şi adevărul referitor la angelologie. “**La tâche de saint Michel** : est de vous défendre contre les terribles attaques de Satan, déchaîné contre vous. En ces temps, les fils de prédilections qui ont accueilli l'invitation Divine et se sont consacrés au Cœur Immaculé, et tous les enfants qui sont entrés dans la cohorte victorieuse, sont devenus les cibles visées avec une rage particulière et avec férocité par l'adversaire de Dieu et du vôtre. Satan vous attaque dans le domaine spirituel par toutes sortes de tentations et de suggestions, pour vous pousser au mal, à la perplexité, au doute et à la méfiance. Il emploie souvent son arme préférée qui est celle de la suggestion diabolique et de la tentation impure. Il vous attaque par de terribles embûches ; il cherche souvent à vous pousser dans le danger, même physiquement, il attente à votre vie et à votre intégrité. C'est l'archange Michel, qui intervient avec son grand pouvoir et entre dans la bataille pour vous libérer du malin et de ses dangereuses embûches.”[106]

---

104 http://en.wikipedia.org/wiki/Metatron.
105 http://users.skynet.be/la.mission/Anges.htm.
106 Idem.

Persoana arhangehlului Rafail a fost din toate timpurile un model pentru teologi şi în special pentru teologii ortodocşi. Fără nici o îndoială îngerii au fost modele pentru teologi şi pentru viaţa lor. Un teolog trebuie să fie în primul rând în acord cu îngerii lui Dumnezeu dacă vrea să facă teologie. În lupta care se dă între bine şi rău în această lume teologul nu poate să biruiască decât numai cu ajutorul şi prin sprijinul îngerilor. „**La tâche de saint Raphaël** : est de verser un baume sur vos blessures. Que de fois Satan réussit à vous blesser par le péché, à vous frapper par ses ruses et ses séductions ! Il vous fait sentir le poids de votre misère, de l'incapacité, de la fragilité et vous arrête sur le chemin du don parfait de vous-même. Alors, la tâche de saint Raphaël est de vous accompagner sur le chemin que Dieu a tracé, en vous donnant le remède qui vous guérit de toutes vos maladies spirituelles. Chaque jour, il rend plus assurés vos pas, moins hésitants vos résolutions, plus courageux vos actes d'amour et d'apostolat. Ainsi vous menez votre bataille, fortifiés par son baume céleste.”[107]

Evident, teologia ortodoxă ştie foarte bine de mai multe grade de comuniune cu îngerii lui Dumnezeu. De la căderea lui Satan, îngeri sunt într-o perpetuă luptă cu diavolii pentru stăpânirea omului şi a lumii. În această luptă teologul este fără doar şi poate de partea îngerilor lui Dumnezeu care luptă din câte ne spun mai toate autorităţile religioase pentru binele şi pentru mântuirea lumii. Lupta dintre îngeri şi diavoli a fost subiectul mai multor cărţi teologice dintre care cea mai celebră a fost lucrarea Sfântului Nicodim Aghioritul Războiul nevăzut. Războiul nevăzut este o lucrare pe care mulţi o privesc ca şi pe o lucrare obscurantistă. Aceasta fiindcă marea majoritate nu ştiu de ce vorbeşte acest sfânt ortodox de un „război nevăzut.” Războiul nevăzut este referirea la care o face sfântul Nicodim între lupta dintre îngeri şi diavoli pentru sufletul omului. Acestui mare sfânt ortodox i s-a descoperit de la Dumnezeu că între îngeri şi diavoli se dă o mare luptă pentru a lua în posesie viaţa şi sufletul omului.[108]

Îngerii lui Dumnezeu trebuie să găsească în teolog o persoană gata de a se alătura lor. Teologul nu trebuie să se alăture diavolilor şi puteriii lor care deşi aparent este seductivă nu este de fapt decât întemeiată pe iluzia neantului şi a nimicniciei. Îngerii şi Dumnezeu se întemeiază pe plinătatea existenţei şi a fiinţăriii. Dincolo de îngerii şi Dumnezeu, lumea nu este decât o mare cădere în neant.

Evident, în lupta dintre îngerii şi demoni teologul nu poate lupta mai mult decât pot lupta îngerii când îngerii îl aduc pe teolog la chemarea luptei împotriva puterilor diavoleşti. În timp ce ţelul puterilor îngereşti este a de mântui şi de a lucra în spre binele şi realizarea lumii şi a omului, puterile diavoleşti vor pierirea lumii şi a omului. După cum prin negarea lor a lui Dumnezeu aceste puteri ale răului au fost trimise de Dumnezeu în neant şi în nimicul din care au venit, motiv pentru care existenţa lor a fondat un spaţiu pe care Dumnezeu nu îl intenţiona, adică iadul, ultima bătălie pe care diavolii o duc este menirea ultimă a lumii şi a omului pe care aceştia încearcă să o tragă de partea lor.

O medotă de ne da seama de profunzimea vieţii îngerilor este în special rugăciunea faţă de îngeri. Teologul trebuie să facă mai multe rugăciuni în faţa îngerilor. Se ştie astfel de rugăciunile către îngerul păzitor, de rugăciunile către puterile cereşti, de acastistul sfinţilor arhangheli Miahil şi Gavriil. O astfel de rugăciunea este rugăciunea către sfinţii arhangheli.[109]

[107] Idem.

[108] http://www.scribd.com/doc/17997330/Sfantul-Nicodim-Aghioritul-Razboiul-Nevazut. Lucrarea fost tipărit mai recent la Editura Egumeniţa. O verziune a lucării poate fii citiă pe internt la adresa de mai sus.

[109] „Doamne Dumnezeule, mare Împărate şi fără de început, trimite Doamne pe Mihail Arhanghelul şi slujitorul Dumnezeieştii Tale slave să gonească pe toţi vrăjmaşii care se luptă cu noi, şi în ceasul ieşirii sufletului meu din

A ne ruga la sfinţii îngeri pentru ajutor este una dintre cele mai bune metode de a ne apropia de Dumnezeu. Sfinţii Părinţi ne spun că îngerii mijlocesc în faţa lui Dumnezeu pentru noi.[110] Teologul trebuie să fie un rugător în faţa lui Dumnezeu pentru îngeri. Evident, sfinţii îngeri sunt adevăraţii noştii ajutători în faţa lui Dumnezeu. Îngerii sunt fiinţe pe care teologul trebuie să se roage în faţa lui Dumnezeu să ne ajute şi să ne sprijine în lupta noastră în faţa lui răului şi a perversului. „Îngerii sunt fiinţe spirituale care, conform credinţei creştine, îl slujesc pe Dumnezeu. Ei au fost purtătorii unor mesaje către oameni în decursul istoriei din partea lui Dumnezeu. De altfel, numele lor în limba greacă, „anghelos", înseamnă vestitor. Mihail şi Gavriil sunt căpeteniile cetei îngerilor. Tradiţia creştină spune că Mihail este îngerul care l-a înfruntat pe Lucifer atunci când acesta s-a răzvrătit împotriva Creatorului. Tot Mihail este cel care a adus foc din cer peste cetăţile Sodoma şi Gomora, şi a condus poporul evreu spre pământul făgăduinţei. Gavriil este aducătorul veştilor bune. El a anunţat naşterea lui Ioan Botezătorul şi a lui Iisus Hristos.. În afară de aceşti 2 îngeri cunoscuţi cu numele, credinţa creştină spune că fiecare om are un înger păzitor care mijloceşte pentru el la Judecata de apoi. În limba ebraică, Mihail înseamnă: „cine este ca Dumnezeu.", cu alte cuvinte El e unicul şi peste toate. Este de fapt avertismentul pe care arhanghelul Mihail l-a făcut lui Lucifer, când acesta se credea dumnezeu. Numele lui Gavriil spune ceva în plus: „Dumnezeu s-a arătat puternic". Deci Dumnezeul creştin nu este izolat. El îşi arată, îşi manifestă puterea, e prezent în lumea pe care a creat-o. Prezenţa lui, însă, o simt cei care ştiu că dincolo de materie sunt şi spirit, cu alte cuvinte cei care ştiu că sunt rude bune cu îngerii. Mihail şi Gavriil, au corespondenţe în lumea oamenilor prin calităţile specifice fiecăruia. Mihail, aşa cum îl arată şi icoana, este un luptător, împărţitor de dreptate. E

---

ticălosul meu trup, să fie lângă mine şi să mă izbăvească de vrăjmaşii cei ce-mi chinuie sufletul în ceasul morţii sale, şi pe Gavriil – vestitorul Prea Curatei Fecioare, pe Rafail, tămăduitorul, neputinţelor sufleteşti şi trupeşti, pe Uriil, Salaftul, Egudul şi Varahil, trimite Doamne Arhanghelii şi îngerii Tăi spre ajutorul nostru, ca să ne scoată de la vrăjmaşii cei văzuţi şi nevăzuţi. O, Dumnezeieştilor, şapte Arhangheli, nu ne lăsaţi pe noi, cei ce scăpăm la acoperământul vostru, certaţi-i pe toţi cei ce se luptă cu noi, şi-i faceţi pe ei, ca pe nişte praf pe faţa pământului, cu puterea voastră cea sfântă. O, Dumnezeieştilor Arhangheli şi îngeri, cei cu pioase aripi, întâilor voievozi ai cereştilor puteri, nu ne lăsaţi pe noi, cei ce ne rugăm şi cerem ajutorul vostru. O, minunaţilor Arhangheli şi îngeri păzitori ai noştri cei nebiruiţi, fiţi nouă ajutor întru toate ispitele ce ne împresoară de la diavoli şi de la oamenii cei răi, în scârbe, în boli şi de toate felurile de nevoi, şi ne păzeşte de tot felul de răutăţi sufleteşti şi trupeşti. O, marilor şapte Arhangheli, Mihaile, Gavriile, Rafaile, Uriile, Salabatule, Egudule şi Varahil, nu ne lăsaţi pe noi, Arhanghelilor izbăvitori de toată înşelăciunea diavolească, biruiţi pe toţi cei ce se împotrivesc nouă. Cu puterea cinstitei şi făcătoarei de viaţă Cruci a Domnului, cu rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu şi cu ale tuturor sfinţilor, a marilor Arhangheli şi îngeri Mihaile, biruitorule al vrăjmaşilor, biruieşte pe toţi cei ce se luptă cu noi, Gavriile, vestitorul Prea Curatei Fecioare, Rafaile, tămăduitorul neputinţelor omeneşti, tămăduieşte neputinţele noastre, cele sufleteşti şi trupeşti, Uriile, care eşti raza focului dumnezeirii, luminează-ne şi pe noi cei întunecaţi. Salaftiile, rugătorule către Dumnezeu pentru toţi oamenii, roagă-te şi pentru noi păcătoşii şi ne îndeamnă la rugăciune, la blagoslovenia lui Dumnezeu, care-i întăreşte pe cei ce se ostenesc, întăreşte-mă şi pe mine, la nevoinţă şi la petrecere monahicească să-mi spovedesc păcatele şi sporire la faptă bună dăruieşte-mi. Varahiile, dătătorule de blagoslovenie şi mijlocitor al facerilor de bine, mijloceşte şi pentru mine blagoslovenia lui Dumnezeu şi mântuirea şi facerea de bine, pentru toate cele sufleteşti şi trupeşti. Ajutaţi-mă pe mine, nevrednica roabă a voastră, şi ne izbăviţi de cutremur, de potop, de foc, de sabie şi de moarte năprasnică şi de tot înşelătorul vrăjmaş. Şi ne izbăviţi pe noi şi pe toţi cei ce se roagă vouă întotdeauna, acum şi pururi şi în vecii vecilor. Amin." http://www.dindragoste.ro/rugaciuni/rugaciune-1703603.php.

[110] O lucrare fundamentală despre roul îngerilor în viaţa omului şi spiritualitatea umanităţii a fost scrisă de Maica Aleaxandra, *Sfinţii îngeri,* (Editura Anastasia: Bucureşti, 1992). Miaca Alexandra a fost de fapt parte din monarhia românească, cunoscută sub numele de Principesa Ileana a României.

înzestrat cu o sabie şi păzeşte uşile raiului. E un spirit aprig care împarte şi apără dreptatea. De cealaltă parte, Gavriil, este personajul mai delicat, care aduce veştile bune, cu oarecare discreţie. El e prezent în relatarea biblică vestind naşterea lui Ioan Botezătorul din părinţi bătrâni, şi la fel naşterea lui Iisus Hristos din Fecioara Maria. Icoanele îl arată cu un crin în mână, simbol al curăţeniei şi gingăşiei. Biserica le-a dedicat celor doi îngeri, Mihail şi Gavriil, aceeaşi zi de sărbătoare, 8 noiembrie, poate şi pentru a transmite mesajul că omul are nevoie să fie un spirit luptător, drept şi cinstit, dar în acelaşi timp delicat, sensibil, iubitor.”[111]

Prin urmare, modelul deplin de slujire al teologului este îngerul. Teologul trebuie să urmeze exemplul îngerului nu numai în curăţie şi puritate ci şi în slujirea şi devoţia faţă de Dumnezeu. Slujirea şi iubirea lui Dumnezeu trebuie să fie principalele îndatoriri ale teologului. Teologul este fără nici o îndoială un iubitor al îngerilor şi al modului lor de a fii. Teologul nu trebuie să ştie numai depsre existenţa sfinţilor îngeri ci mai mult trebuie să ştie despre tot ceea ce se poate ştii teologul trebuie să fie mai mult decât orice un fel de exemplu în cultul îngerilor şi al slujiri lor. Teologia ne învaţă să ne rugăm îngerilor şi modului lor de a fii. Bierica Ortodoxă, în special are un cult al îngerilor. Acest cult al îngerilor este mai mult decât orice un cult al sfinţeniei. Sfinţenia nu trebuie înţeleasă după cum o vrea omul, ci mai mult după cum o vrea Dumnezeu şi după cum ne este descoperită de sfinţii îngeri. „Cei şapte arhangheli care stau înaintea tronului lui Dumnezeu sînt: Mihail, Gavriil, Rafail, Uriil, Salatiil, Gudiil şi Varahiil. Înger înseamnă vestitor, iar arhanghelii sînt mai mari peste îngeri. Mihail este voievodul oştilor cereşti. El poartă sabie de foc, păzeşte Legea lui Dumnezeu şi biruie puterea vrăjmaşilor. El a însoţit pe poporul ales din Egipt pe pămîntul făgăduinţei, a păzit pe Daniil cu viaţa, în groapa cu lei, a adus foc peste cetăţile Sodoma şi Gomora. Iar la sfîrşitul veacului, împreună cu ceata arhanghelilor, va suna din trîmbiţă, va scula pe cei morţi şi va aduna la judecată. Ocrotitorul femeilor.”[112]

Teologia îngerilor este fără nici o îndoială o teologie pe care o găsim în rugăciunile pe care Biserica le adresează îngerilor. Mai multe despre îngeri le avem din acastistul îngerului Păziitor.[113] „**Sfinţii Părinţi** nu au ales întâmplător această zi de cinstire închinată **Sfinţilor Îngeri şi Arhangheli** pentru că **numarul 8** este simbolul vieţii veşnice, iar noiembrie este **a 9-a lună** de la creaţie (care s-a săvârşit în martie), ca un simbol al celor **9 cete** îngereşti. Prin cuvântul "**arhanghel**" se inţelege "**mai mare peste îngeri**" sau "**cel dintâi dintre îngeri**", iar "**înger**" înseamnă "**vestitor**". Arhanghelii au misiunea de a vesti oamenilor tainele cele mari ale lui Dumnezeu şi de a descoperi proorociile cele înalte oamenilor. **Sfântul Grigorie Dialogul** spune despre Arhangheli: "*Aceştia sunt cei care îinmulţesc sfânta credintă între oameni luminând inaintea lor cu lumina Sfintei Evanghelii, descoperindu-le tainele credinţei celei drepte*". Sfinţii Arhangheli sunt în număr de ş**apte**: Mihail, Gavriil, Rafail, Uriil, Salatiil, Gudiil si Varahiil. Fiecare având o anumită misiune de la Dumnezeu de îndeplinit.”[114]

Prin urmare teologul şi îngerul sunt din mai multe punct de vedere similari. Totuşi, îngerii şi arhanghelii sunt mai presus de teolog. Teologul poate ajunge la o asemănare cu îngerii. Aceasta dacă teologul se roagă îngerilor şi cere ca ei să medieze în faţa lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Cel mai clasic exemplu de teolog care a „cooperat” cu îngerii a fost Sfântul Ioan Teologul. Toată teologia sfântului Ioan Teologul a fost angelologică.

[111] http://www.romania-actualitati.ro/sfintii_ingeri_modelele_din_cer-21304.
[112] http://www.monitorulexpres.ro/?mod=monitorulexpres&a=citeste&p=Religie&s_id=95178.
[113] http://www.crestinortodox.ro/acatiste/acatistul-ingerului-pazitor-67191.html.
[114] http://www.cnd.ro/index.php/evanghelia/154-arhanghelii.html.

Convenţional dogma ortodoxă nu recunoaşte mai mult de 9 ierarhii îngereşti. Aceste ierarhii sunt cele pe care teologul trebuie să le cunoască şi de care trebuie să se apropie. Numărul îngerilor nu este cunoscut deplin. În Vechiul Testament prorrocul Daniel vorbea undeva de „miriade de miriade.” Aceasta înseamnă că nu putem ştii în deplinătate câţi îngerii sunt şi câţi a creat Dumnezeu. Cele mai multe menţiuni ale îngerilor le aflăm în Vechiul şi Noul Testament. Totuşi, în vechiul şi noul testament nu avem angelologi care au vrut să studieze şi să aprofunzeze cunoştinţele despre îngeri. Îngerii sunt mai mult decât orice cei care ne aproprie de Dumnezeu şi de realitatea existenţei lor.

Sfântul Dionisie Areopagitul a fost fără nici o îndoială teologul prin execenţă a ierarhiilor îngereşti. „Îngerii sporesc în dragoste şi în cunoaştere: "Toate fiinţele zidite au capatat de la Facatorul o rânduiala a vieţii lor şi un început, iar pentru unele a fost hotărât şi sfârşitul plinire virtuţii nu are hotar: la tot sfârşitul am vazut sfârşit, numai porunca Ta sfârşit nu are (Ps. 118, 96). Dacă lucrătorii cei buni vor paşi din puterea lucrării, în puterea vederii ; daca dragostea niciodata nu încetează şi daca Dumnezeu păzeşte intrarea fricii tale şi ieşirea dragostei tale (Ps. 120, 8), apoi e limpede că şi plinirea dragostei e fără de hotar şi niciodata nu vom înceta să sporim în ea nici în veacul acesta, nici în cel viitor, prin lumină primind o nouă lumina a inţelesurilor. Şi măcar că unii vor socoti lucru de mirare ce vorbim acum, încredintându-mă însă din marturiile aduse, voi spune, o, fericite Părine, ca şi îngerii, aceste fiinţe fără de trupuri, nu petrec fără de sporire, ci mereu adauga slavă la slavă şi pricepere la pricepere". (Sf. Ioan Scararul. Cuvântul XXVI, 152). Cântecul îngerilor. -"(Scriptura) a descoperit oamenilor imnele îngereşti în care se arată în chip sacru covârşirea luminarii lor celei prea înalte. Fiindcă unii din ei, ca sa vorbim poetic, strigă asemenea glasului de ape multe: Binecuvântată este-slava Domnului în locul sau (Ezech. III,12) ; alţii însă înalţa acel mult vestit şi prea-cuvios cântec de laudă : Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui (Isaia VI, 3). Din aceasta se vede, ca să vorbim pe scurt, că se cuvine pe dreptate ca Dumnezeu, ca unul ce merită cinstire şi trebuie a fi laudat şi proslavită mai presus de orice, să fie cunoscută şi preamarită pe cât cu putinţă de duhurile cele de Dumnezeu purtătoare. Caci acestea formează, precum spun Scripturile, locurile cele spirituale de odihnă, ale Dumnezeirii. Dar cântecul de laudă al acestei ierarhii ne mai învată că Dumnezeu este o monadă şi o unitate în trei ipostase ce-şi revarsă Providenţa Sa cea bogată în iubire asupra întregii făpturi, de la fiinţele cele mai presus, de ceruri pâna la lucrurile cele mai îndepartate ale acestui pământ pentru ca ea este obârşia şi cauza oricarui lucru şi cuprinde totul într-un chip mai presus de fiinţă, într-o îmbrătişare neînţeleasă". (Dionisie Areopagitul, Ierarhia cereasca, VII, 4).”[115]

Una dintre cele mai mari autorităţi în ceea ce priveşte teologia îngerilor a fost sfântul Vasile cel Mare. Sfântul Vasile (330-379) a fost mai mult decât orice un teolog al îngerilor. De la el avem mai multe învăţături pe care tradiţia ortodoxă le-a păstrat despre îngeri. „Îngerul stă alături de oricine a crezut în Domnul, dacă nu-l alungăm niciodată prin faptele noastre rele. După cum fumul alungă albinele, iar pe porumbei îi pune pe fugă mirosul urât, tot aşa şi pe paznicul vieţii noastre, pe înger, îl îndepărtează păcatul. Dacă ai în sufletul tău fapte vrednice de pază cerească şi dacă locuieşte în tine o minte bogată în contemplările adevărului, atunci, pentru bogăţia faptelor tale preţioase de virtute, Dumnezeu aşază neapărat lângă tine străjeri şi paznici; te întăreşte de jur împrejur cu paza îngerilor. Uită-te cât e de mare firea îngerilor, că un singur înger este asemănat cu o întreagă armată şi cu o tabără cu o mulţime de oameni. Datorită măreţiei sale, cel care te păzeşte, Domnul, îţi

[115] http://teologie.do.am/news/lucrarea_ingerilor_la_sfintii_parinti/2010-11-12-421.

dăruieşte tabără, iar datorită tăriei îngerului, Domnul te înconjoară ca şi cu nişte ziduri şi te întăreşte cu tăria lui. Aceasta înseamnă „de jur-împrejur”. După cum zidurile cetăţilor sunt aşezate de jur-împrejurul cetăţilor şi opresc din toate părţile atacurile duşmanilor, tot aşa şi îngerul înalţă zid împotriva duşmanilor care te atacă din faţă, te apără de duşmanii care ar veni din spate şi nu lasă nepăzite nici laturile. „Vor cădea dinspre latura ta o mie, şi zece mii de-a dreapta ta” (*Ps*34,8), iar pe tine nu te va atinge nici o rană de la vreunul dintre duşmanii tăi, căci va porunci pentru tine îngerului lui”[116].

În teologia au existat mai multe „fragmentări” din diferite motive. Oricum, teologul ortodox trebuie să facă mai multe decât orice un fel de angelologie ortodoxă. Există mai multe angelologii. Există angelologii luterane, penticostale, baptiste, calvine, reformate sau islamice. Înceăând cu perioada sinoadelor ecumenice, Biserica a horătât la fel ca şi teologii să existe angelologii numai dacă le este făcută proba ortodoxiei. Oricum, crezul în existenţa îngerilor fost fără nici o îndoială un crez întâlnit în Vechiul Testament. Astfel, în Paslmi putem citii: „„Nici un rău nu te va lovi, nici o nenorocire nu se va apropia de locuinţa ta, pentru că el va porunci îngerilor săi să te păzească pe toate căile tale. Ei te vor purta pe mâini ca nu cumva să-ţi loveşti piciorul de piatră” (*Psalm* 91,10-12).

Autoritate pentru existenţa îngerilor şi a modului lor a exista a fost fără nici o îndoială chiar Domnul Iiusus Hristos. Iată ce putem citii în Matei 18, 10: „: „Aveţi grijă să nu dispreţuiţi pe vreunul dintre aceştia mai mici, căci vă spun că îngerii lor în ceruri privesc mereu faţa Tatălui meu care este în ceruri.” Din copilărie (cf. *Mt* 18,10) până în ceasul morţii (cf. *Lc* 16,22) viaţa omului este înconjurată de ocrotirea (cf. *Ps* 34,8; 91,10-13) şi de mijlocirea [îngerilor] (cf. *Iob* 33,23-24; *Zah* 1,12; *Tob* 12,12). „Fiecare credincios are alături un înger ca apărător şi păstor care să-l îndrume în viaţă”[117]. Încă de pe pământ, viaţa creştină participă, în credinţă, la comunitatea preafericită a îngerilor şi a oamenilor, uniţi în Dumnezeu. Dar terminologia Bibliei referitor la îngerii a fost din multe puncte de vedere cea mai autoritativă. Biblia a fost pentru teologi cartea autoritativă în ceea ce priveşte existenţa îngerilor. „Biblia descrie prin termenii מלאך אלהים (*melakh Elohim*; mesagerul lui Dumnezeu), מלאך יהוה (*melakh Adonai*; mesagerul Domnului), בני אלוהים (*b'nai Elohim*; fiii lui Dumnezeu) și הקודשים (*ha-qodeshim*; cei sfinți) ființele interpretate drept îngeri. Alți termeni sunt utilizați în texte ulterioare, precum העוליונים (cei superiori)... În Iudaismul post-Biblic, unii îngeri au dobândit o anumită semnificație, îndeplinind un rol unic, precum și o personalitate proprie. Deși se credea că arhanghelii au rangul superior celorlalți îngeri, nu există o ierarhie sistematizată. Metatron este considerat a fi îngerul cu cel mai înalt statut în misticismul Kabbalistic și în Merkabah, fiind descris ca un scrib. Este des menționat în Talmud, fiind reliefat în textele mistice din Merkabah. Mihail, care este un luptător și intermediarul Israelului, este cel care este cel mai întâlnit(Daniel:10:13). Gabriel este menționat în Cartea lui Daniel (Daniel:8:15-17) și în Talmud, precum și în multe texte mistice din Merkabah.”[118]

Mistica iudaică şi cea creştină sunt cele care au cea mai bogată teologie a îngerilor. Fiinţe imateriale, netrupeşti şi nevăzute îngerii au fost atracţia teologilor din toate epocile istorice. Îngerii au alcătuit astfel începând din Evul Mediu subiectul unei discipline aparte denumite angeolologie.[119] Despre angelologie se ştiu foarte multe din evul mediu de la mistici

---

[116] Vasile cel Mare, *Tâlcuiri la Psalmi*, 156-157.
[117] Vasile cel Mare, *Contre Eunome*, III,I: SCh 305, 149.
[118] A se vedea în acest sens wilkipedia la referinţele despre îngeri.
[119] O lucrare pe această temă a fost cea a lui Constatin Alexandrescu, *Angelologie. Studiu despre îngeri* (Editura Alba: Bucureşti, 2007).

cum ar fii Toma Aquino, Bonaventura, Meister Eckhardt sau Duns Scotus Eurigena. În dicţionarul explicativ al limbii române putem cititii că îngerii sunt o parte a dogmaticii materia teologică care îşi abordează.[120] Prin urmare teologia este de acord cu o mistică a îngerilor. Angelologia este mai mult decât orice o epistemologie a îngerilor şi a modului lor de a exista. Teologia ortodoxp crede în existenţa îngerilor şi se bazează pe o afirmare a existenţei lor pe textele sfinţilor părinţi şi ale părinţilor apostolici. Mărturiile despre existenţa lumii de dincolo a îngerilor sunt prezenţe în tradiţia iudeo-creştină. Proorocii din Vechiul Testament am putea spune că au fost primii mari călători în „lumea de dincolo” adică în lumea îngerilor. Sfinţii Părinţi ai Bisericii au arătat în mai multe rânduri că în fucţie de cum o persoană vieţuieşte în această lume în acelaşi fel acea personă v-a intra în lumea de dincolo sau în „lumea de apoi.” Persoanele care au dus o viaţă bună şi au păşit pe calea dreptăţii şi a binelui vor sta pururea cu îngerii în timp ce persoanele care au urmat calea răului şi a nedreptăţii vor sta pururea cu demonii şi diavolii.

Această separaţie făcută de Sfinţii Părinţi şi alţi Părinţi Bisericeşti li s-a părut la mai mulţi mult prea categorică. Astfel, începând cu evul mediu, în special în Europa s-a făcut o încercare de a absolutiza doctrina purgatoriului. Purgatoriul a fost o doctrină estatologică ce a fost elaborată în Evul Mediu care pretindea dincolo de mărturia Bibliei şi a Sfinţilor Părinţi ai Bisericii un al treilea spaţiu intermediar între iad şi rai sau mai bine spus între îngeri şi demoni.[121] Purgatoriul a fost susţinut de mai multe persoane în special din Biserica occidentală catolică. Acest persoane printre care am putea amintii pe mai mulţi occidentali cum ar fii Jaques le Goff sau pe cardinalul Henry John Newman. Forma lirico-poetică a purgatoriului a fost realizată în Evul Mediu de mai mulţi alţi adepţi ai acestei doctrine.[122]

Sfinţii Părinţi şi marii asceţi ai Bisericii Ortodoxe nu au susţinut niciodată că ar exista un spaţiu intermediar între îngeri şi diavoli. Comparaţia care au folosit-o mai mulţi Sfinţi Părinţi a fost că precum între lumină şi întuneric nu poate exista nici un fel de amestec, tot aşa între îngeri şi diavoli nu poate exista nici un fel de amestec. Împotriva Purgatoriului au scris mai mulţi Părinţi ai Bisericii cum arr fi Tertulian, Ciprian al Cartaginei, Chiril al Ierusalimului, Sfântul Grigorie de Nyssa, Sfântul Ioan Hrisostom şi mulţi alţii.

Doctrina Purgatoriului a fost din mai multe puncte de vedere în contrast angeolologia iudeo-creştină. Creştinsimul şi iudaismul nu au vorbit de un spaţiu intermediar între îngeri şi demoni. În timp ce existenţa îngerilor fondează din puct de vedere patristic şi ortodox întemeierea cerului sau a paradisului pentru om, existenţa demonilor întemeiază existenţa iadului şi a chinurilor veşnice pentru om. Fără nici o îndoială că omul nu este prins de acest „joc cazual” între cele două sfere de existenţă îngeri şi diavoli.

De fapt, din mai multe puncte de vedere purgatoriul nu a fost decât o repetare a apocatastazei origeniste. Origen din Alexandria susţinea prin secolul al doilea după Hristos că iubirea lui Dumnezeu v-a mântui în cele din urmă şi demonii. Aceasta a fost ca în cele din urmă Origen să fie anatematizat de Biserică şi condamnat ca şi eretic. În nici un loc din revelaţia Dumnezeu nu a vorbit de mântuirea demonilor. Domnul Iisus Hristos a vorbit de

[120] A se vedea Dicţionarul explicativ al limbii române.
[121] Termenul de purgatoriu este unul latin la origini *purgatorium.* Acest termen a fost pentru prima dată folosit prin anii 1160 şi 1180.
[122] Dante Aliggeri s-a remarcat cel mai mult în susţinerea Purgatoriului. Oriocum, ortodoxia s-a arătat străină de aecastă doctrină şi învăţătură. Dante a dat un „sublim al existenţei purgatoriului” în lucrarea sa fundamentală Divina comedie.

mântuirea omului în general dar nu a vorbit de mântuirea demonilor. Această doctrină care a fost repetată ulterior de evul mediu latin a fost denumită convenţional ca şi apocatastază.[123]

Apocastataza sau purgatoriul au fost din mai multe puncte de vedere doctrine identice sau dacă nu chiar similare. Ignoranţa occidentului latin a făcut din mai multe puncte de vedere ca apocatastaza să primească la o diferenţă de aproximativ 800 de ani o nouă formă de exprimare. Apocatastaza a mai fost cunoscută în orientul ortodox sau în orientul ecclesial şi sub numele de origenism. „**Apocatastaza** (gr. *apokatastasiç*, lat. restitutio – restaurare, restabilire) este o speculaţie origenistă, cu adânci rădăcini în concepţiile filosofice şi teologice antice – după cum vom vedea – , potrivit căreia creaturile raţionale, atât oamenii ale căror suflete, preexistente trupurilor, au fost condamnate, după păcat, să trăiască în trup, cât şi îngerii şi demonii, care au fost create la început ca inteligenţe pure, apoi osândite să ia forma actuală, vor fi în cele din urmă restabilite în forma lor originară, în perspectiva unei mântuiri universale. Această restabilire în forma lor primordială, de inteligenţe pure, se face în etape succesive, după purificarea demonilor şi a celor condamnaţi prin focul iadului, datorită harului lui Hristos, care nu ar îngădui pieirea veşnică a creaţiei Sale şi nici pedepsele eterne. Astfel că pedeapsa iadului trebuie să aibă un sfârşit, oamenii, îngerii şi demonii urmând a redeveni ceea ce au fost din început, adică inteligenţe pure. Desigur că o astfel de teorie eshatologică şi soteriologică răstoarnă întreaga structură a credinţei şi spulberă învăţăturile fundamentale ale Bisericii, aşa cum se regăsesc ele în Sfânta Scriptură şi în textele Părinţilor Bisericii. Consecinţele acestei doctrine sunt radicale : anularea esenţei ecclesiologiei, inutilitatea oricărui proces de sfinţire, relativitatea Judecăţii de Apoi şi chiar mântuirea diavolului Deşi a atras pe unii teologi din perioada patristică (precum Sfântul Grigorie de Nyssa) prin optimismul ei cosmic, Apocatastaza, concepţia despre restaurarea universală la sfârşitul timpului, printr-o întoarcere la starea dintâi, inclusiv iertarea gratuită a tuturor şi convertirea diavolului, a fost condamnată de către Biserică la Sinodul V Ecumenic de la Constantinopol, în anul 553 În ciuda acestei condamnări oficiale a teoriei Apocatastazei de către Biserică, ea provoacă controverse şi dispute chiar şi astăzi printre teologii creştini, unii vorbind chiar despre „ o gâlceavă între teologi ”. Astfel că teoria Apocatastazei a devenit o problemă actuală, dezbătută în numeroase medii teologice. De aceea lucrarea de faţă îşi propune să încerce tratarea problemei Apocatastazei dintr-o perspectivă teologică contemporană. În cele ce urmeaza vom expune în amănunt teoria Apocatastazei şi implicaţiile ei dogmatice asupra doctrinei ortodoxe. Vom vedea în ce măsură Origen a formulat teoria Apocatastazei ca certitudine sau ca simplă ipoteză şi în ce măsură ea a fost adoptată de unii Părinţi ai Bisericii şi de teologii mai vechi şi mai noi, precum şi învăţătura Bisericii privind Apocatastaza şi atitudinea ei faţă de adepţii teoriei. Cercetarea învăţăturii ortodoxe ne va introduce în domeniul certitudinilor revelate sau implicate în revelaţie, în măsură să răspundă exigenţelor de claritate şi precizie.”[124]

Pugratoirul catolic a fost de fapt una dintre cauzele marii schisme a Bisericilor de la anul 1054. Această doctrină a purgatoriului am fost privită în orientul ortodox ca şi o nouă înviere a apocastazei şi a origenismului. Evident, doctrina nu era în deplinătate identică cu purgatoriul catolic. Dar cele două doctrine ale purgatoriului şi a apocastastazei sunt din mai multe puncte de vedere identice sau sinonimice. Apocatastaza lui Origen implica cu sine mântuirea sau asumarea în Dumnezeu a diavolilor şi a demonilor dinpreună cu îngerii lui

[123] Termenul generic a provenit din limba elenă şi a fost denumit ca şi „αποκαστασις τον παντον.»

[124] A se vedea mitropolitul Antonie Plămădeală, *Învăţătura despre iad şi rai* în “Studii teologice,” nr. 7-8, 1968, pp. 558.

Dumnezeu. Ori se ştie că căderea diavolilor a fost definitivă. Alăturarea unei persoane faţă de demoni înseamnă pieirea definitivă a acelei persoane. Radiul şi iadul sunt două realităţi care au fost din eternitate să fie fie antagonice. Omul la fel ca teologul nu poate face nici un fel de separaţie intrre cele două realităţi. Chiar dacă apocatastaza lui Origen părea credibilă din punct de vedere spculativ sau mai bine spus plăcută auzului fiindcă implica întoarcerea eternă a demonilor la Dumnezeu şi reabilitatea lor în cele din urmă, Biserica s-a pronunţat împotriva acestei doctrine. Aceasta fiindcă doctrina apocastastazei la fel ca şi doctrina purgatorului pune în dilemă şi chesionează implicaţiile mântuirii omului. Biserica a considerat că din veacuri persoana Domnului Iisus Hristos şi Biserica în general este cea care îi poate oferii mântuire omului.[125]

Este cât se poate de clar că Purgatoriul a fost din mai multe punct de vedere o doctrină exagerată. Aceasta fiindcă depţii sau teologii care susţineau purgatoriu implicau să le impună îngerilor lui Dumnezeu acceptarea demonilor, mai ales după ce după cum ne spune Biblia şi Sfânta Tradiţie între demoni şi îngeri nu există nici un amestec. Mai mulţi sfinţi părinţi au avut descoperiri de la Dumnezeu referitoare la existenţa celor două locuri iadul şi raiul. Sfântul Ioan Teologul a fost condsiderat una dintre principalele autorităţi referitoare la iad şi rai. În nici una dintre scrierile sale Sfântul Ioan Teologul nu a vorbit de existenţa purgatoriului. Doctrina purgatoriului a fost mai mult decât orice o deformare a realităţii existenţei îngerilor şi a angeologiei, adică a cunoştinţelor care le avem despre îngeri. Această doctrină a fost separaţia ultimă dintre catolicism şi ortodoxie. În al doilea rând purgatoriul se întemeiază pe sinoade pe care ortodoxia nu le-a recunsocut ca şi ecumenice şi catolice. Acesta a fost cazul cu două Sinoade [concilii în terminologia catolică] care au avut loc la Florenţa şi la Trent. Prin urmare, existenţa purgatoriului a fost respinsă de teologii ortocşi din motivele pe care le-am enunţat mai sus. Termenul este nebiblic şi la fel de bine nu este nici patristic nici un sfânt părinte al Bisericii ortodoxe nu a folosit acest term care a fost străin orientului ortodox. Mai multe decât orice aceasta fiindcă între informaţiile pe care le avem despre îngeri şi demoni nu ştim nimci despre existenţa unui spaţiu intermediar dintre îngeri şi demoni. Îngerii şi demonii după căderea lui Satan au devenit din voia lui Dumnezeu două entităţi care sunt diferite sau diferenţiate etern. Nici o arătare a unui înger nu a vorbit de pregătirea omului pentru purgatoriu.

Teologii ortodocşi sunt şi în prezent în dialog cu teologii catoloci referitor la această doctrină. Deşi dogmatic nu există nici un fel de dezbatere între cele două categorii de teologi, ortodoxia aştaptă întoarcerea catolocilor la adevărul dogmatic ortodox. Consecinţele morale ale unei doctrine ca şi cea a purgatoriului ar aduce cu sine relativizare a vaolorilor morale ale persoanei umane având în vedere că noţiunea de purgatoriu ar implica cu sine degenerarea condiţiei etice a omului unde a face rău şi a face bine ar devenii douăî noţiuni identice. Conform dogmei ortodoxe pentru a se mântui, omul trebuie să facă binele. În facerea răului omul pierde mântuirea.[126]

---

[125] Bonifaciu a fost cel mai înversuşat susţinător al purgatoriului iar în Irlanda cel care a susţinut purgatoriu a fost Fursa. Alte persoane care au susţinut purgatoriul au fost Haymo, Rabanus Maurus, Walafrid Strabon şi mulţi alţii. Purgatoriul a fost adevăratul motiv pentru apariţia Bisericilor Protestante şi neoprotestante care au respins inovaţiile catolice. en.wikipedia.org/wiki/Purgatory.

[126] A se vedea şi alte lucrări pe această temă: Vladimir Lossky. , *După chipul şi asemănarea lui Dumnezeu ,* Ed. Humanitas , Bucureşti , 1998, Pr. Prof. Dr. , Dumitru Staniloae **,** *Teologia Dogmatică Ortodoxă ,* vol. **III** , Ed. IBMBOR , Bucureşti , 2003, Hierotheos de Nafpaktos, *Viaţa după moarte* , Ed. Bunavestire , 2000, Hans urs von Balthasar, *Mic discurs despre iad* , Ed. Anastasia , Bucureşti.

CONCLUZIE
Iubirea de Dumnezeu

„Frica de Dumnezeu este începutul înţelepciunii”

Sfinţii Părinţi

Relaţia omului cu Dumnezeu a fost un fapt fundamental. Din toate vremurile omului L-a căutat pe Dumnezeu şi a vrut să fie aproape de Dumnezeu. De fapt Dumnezeu este sensul vieţii şi al cosmosului. Cosmosul a fost creat de Dumnezeu la fel cum tot Dumnezeu a făcut şi pe om. Evident există o frică de Dumnezeu şi o teologie a fricii de Dumnezeu. Frica de

Dumnezeu a fost privită de teologi ca şi început al înţelepciunii. Evident, aceasta a fost în termeni teologici „teologia fricii.” Teologul trebuie să facă trecerea de la frica de Dumnezeu la iubirea de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este fără nici o îndoială o etapă superioară a relaţiei cu Dumnezeu. Dacă în frica de Dumnezeu omul face faptele mânturii din frică, în iubirea de Dumnezeu omul face faptele mânturii şi binele din iubire de Dumnezeu. Sfinţii Părinţi ne-au arătat că Dumnezeu poate fii iubit şi în orice caz aşteaptă ca omul să Îl iubească. Iubirea de Dumnezeu este una dintre cele mai înalte fapte teologice. Iubirea de Dumnezeu trebuie să fie curată şi cât se poate de sinceră. Sinceritatea iubirii de Dumnezeu este fără nici o îndoială una dintre cele mai mari fapte pe care le poate face omul.[127]

Teologia iubirii de Dumnezeu a fost probabiul una dintre cele mai disputate teologi dintre toate cele care au existat. Iubirea de Dumnezeu a implicat din toate vremurile o reciprocitate. Prin această reciprociutate am înţeles că trebuie să îl iubim pe Dumnezeu şi că trebuie să fim iubiri de Dumnezeu. Ca să fim iubiţi de Dumnezeu trebuie să facem toate faptele care sunt plăcute lui Dumnezeu. Aceste fapte care atrag iubirea lui Dumnezeu sunt actele vitale ale vieţii unui om. Viaţa omului este fără nici o îndoială acea care ne dfefineşte cel mai mult. Iubirea de Dumnezeu a fost de fapt ceea ce a foarmat teologia ortodoxă. Teologia ortodoxă este fără nici o îndoială o teologie a iubirii de Dumnezeu. A iubii pe Dumnezeu este actul fundamental al relaţiei cu Dumnzeu. Sfinţii sunt cei care s.au ridicat la o experienţă a iubirii de Dumnezeu şi a modului lor de a ne iubii. Toţi sfinţii au ajuns la sfinţenie prin iubirea faţă de Dumnezeu.[128]

Experienţa iubirii lui Dumnezeu fiecare dintre noi o simţim subiectiv. Dar subiectivitatea iubirii de Dumnezeu trebuie să o raportăm la experinţa iubirii sfinţilor. Sfinţii sunt cei care ne spun şi ne sunt exemple a modului în care trebuie să îl iubim pe Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este actul fundamental a modului în care ne relaţionăm de Dumnezeu. Toată teologia se poate redice la iubirea pe care o avem faţă de Dumnezeu. Iubirea care o avem faţă de Dumnezeu este mai mult decât orice o iubire teologică.

Când omul apucă şi vede frumuseţea cerului, a pământului sau a creaţiei în general, dacă toate acestea nu îl duc la iubirea de Dumnezeu nu este de nici un folos. A iubi pe Dumnezeu mai mult decât orice actul fundamental al exietenţei omeneşti. În iubirea de Dumnezeu şi în iubirea lui Dumnezeu se concentrează toată iubirea omului. Mai mulţi sfinţi şi mistici au vorbit de o „flacără”[129] a iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este de fapt unul dintre ţelurile finale ale teologiei. Dacă omul nu simte iubire faţă de Dumnezeu omul nu poate în nici un caz să Îl cunoască şi să se apropie de Dumnezeu. În nici un caz o persoană umană nu se poate apropia de Dumnezeu dacă nu ajunge la o iubire de Dumneezu şi de fiinţa lui Dumnezeu. Iubirea teologică sau iubirea de Dumnezeu este în primul rând cum vrea omul ca ea să fie descoperită. Descoperirea iubirii de Dumnezeu este fără nici o îndoială cea mai mare descoperire pe care o poate face omul. Iubirea de Dumnezeu este cea mai mare

[127] http://biserica.org/Publicatii/2001/NoVII/03_index.html.

[128] http://www.totalsubiectiv.ro/dosar-005.html.

[129] Unii dintre comentatorii literari au spus că Cenaclul Flacăra realizat de filologul şi poetul Adrian Păunescu ar fii avut ca simbolistică tema centrală a teologiei iubirii de Dumnezeu. Oricum există o „flacără a iubirii de Dumnezeu” pe care mai mulţi sfinţi părinţi au experimat-o. Dintre Sfinţii Părinţi cel mai de seamă Sfânt Părinte a fost Sfântul Isaac Sirul care a vorbit de „abisalele flăcări ale iubirii de Dumnezeu.

calitate morală şi spirituală la care poate ajunge omul. Spiritualitatea cunoaşterii şi a iubirii de Dumneezu este principala cracteristică a relaţiei noastre cu Dumnezeu cel Unul în fiinţă şi Întreit în persoane. Iubirea de Dumneezu nu este păgânească ci este mai mult decât orice un fel de iubire agapică sau o iubire spirituală. La fel iubirea de Dumnezeu nu este perversă sau erotică ci este o iubire deplină sau totală. Fără Dumnezeu şi iubirea lui Dumnezeu omul este o fiinţă care nu are nici un fel de scop sau de finalitate a existenţei. Sensul final al existenţei este fără nici o îndoială principala virtute sau calitate teologică. Teologia iubirii de Dumnezeu, cântată sfinţi ca şi Sfântul Ioan Teologul şi contestată de teologul Paul Evdokimov este cea mai superioară relaţie a iubirii de Dumnezeu. „The Bible tells us that "God is Love" (1 John 4:8). But how can we even begin to understand that truth? There are many passages in the Bible that give us God's definition of love. The most well known verse is John 3:16, "*For God so loved the world, that he gave his only begotten Son, that whosoever believeth in him should not perish, but have everlasting life.*" So one way God defines love is in the act of giving. However, what God gave (or should we say, "who" God gave) was not a mere gift-wrapped present; God sacrificed His only Son so that we, who put our faith in His Son, will not spend eternity separated from Him. This is an amazing love, because we are the ones who choose to be separated from God through our own sin, yet it's God who mends the separation through His intense personal sacrifice, and all we have to do is accept His gift.

Another great verse about God's love is found in Romans 5:8, "*But God commendeth his love toward us, in that, while we were yet sinners, Christ died for us.*" In this verse and in John 3:16, we find no conditions placed on God's love for us. God doesn't say, "as soon as you clean up your act, I'll love you; " nor does He say, "I'll sacrifice my Son if you promise to love Me." In fact, in Romans 5:8, we find just the opposite. God wants us to know that His love is unconditional, so He sent His Son, Jesus Christ, to die for us while we were still unlovable sinners. We didn't have to get clean, and we didn't have to make any promises to God before we could experience His love. His love for us has always existed, and because of that, He did all the giving and sacrificing long before we were even aware that we needed His love."[130]

Teologia iubirii lui Dumnezeu este în primul rând proprie creştinsmului şi a creştin ortodoxiei. Iubirea lui Dumnezeu şi accentul pe iubirea de Dumnezeu au fost principalele trăsături ale creştinsimului. S-a şi spus că creştinismul şi ortodoxia sunt o religie a iubirii de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este fără nici o îndoială iubirea cea mai profundă şi este o iubire care izvorăşte din fiinţa lui Dumnezeu. Fiinţa lui Dumnezeu nu poate fii iubită dar persoana lui Dumnezeu după cum ni s-a descoperit în revelaţie şi în Biblie este fără nici o îndoială o iubire care defineşte persoana lui Dumnezeu. Dumnezeul adevărat este fără nici un dar şi poate un Dumnezeu al iubrii şi al comuniunii. Iubirea presupune comuniune. Fără comuniunea cu Dumnezeu nu poate exista iubire de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu este fără nici o îndoială actul fundamental al realaţie noastre cu lumea spirituală şi cu ceea ce este dincolo de fiinţa lui Dumnezeu. Fiinţa lui Dumnezeu este fără nici o îndoială cea mai mare fiinţă dintre toate câte există. A iubi pe Dumnezeu presupune mai mult decât orice iubirea de semeni. Se cuvine să ne aducem aminte de cine este Dumnezeu şi de tot ceea ce ţine de Dumnezeu. Istoria iubirii de Dumnezeu este fără nici o îndoială o iubire teologică. Din cele mai vechi vremuri omul a vrut să Îl iubească şi să fie iubit de Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu a fost fără nici o îndoială ceea ce ne defineşte pe noi înşine ca şi persoane şi ca şi persoane care acceptăm iubirea lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu este fără nici o îndoială

[130] http://www.allaboutgod.com/god-is-love.htm.

o iubire liberă. Dumnezeu acceptă să fie iubit şi acceptă ca omul să Îl iubească în libertate fiindcă această iubire ar fii altfel o iubire neautenică. În acelaşi timp iubirea de Dumnezeu sau filotelia Φιλοθελια este mai mult decât orice iubirea necondiţională. Nu îl putem condiţiona pe Dumnezeu să ne iubească după cum voim noi dar datoria noastră supremă este de a face pe Dumnezeu să ne iubească şi să ne accepte exact cum suntem. Acceptatea iubirii lui Dumnezeu este cea mai mare deschidere pe care o poate aveam omul. Iubirea de Dumnezeu este sublimul iubirii sau mai bine spus tot ceea ce putem da doi noi mai bun. În ierarhia iubirii nu poate exista o iubire mai supremă decât iubirea de Dumnezeu. Totuşi, iubirea supremă pe care o poate arăta cineva este în iubirea de Dumnezeu.

Mai mult decât orice trebuie să fim vrednici de iubirea de Dumnezeu sau de iubirea lui Dumnezeu. A fii vrednici de iubirea lui Dumnezeu înseamnă să fii pururea în starea de „deprindere” a iubirii lui Dumnezeu. Iubirea lui Dumnezeu trebuie să fie mai mult decât orice o constantă a iubirii pe care o putem avea faţă de persoana lui Dumnezeu.